

Лезги газет

Жуван Ватан,
ватанэгълияр хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 11 (10604) хемис 13-март, 2014-йис WWW.LEZGI.ETNOSMI.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 10 манат

“Лап хъсан классный руководитель” лишандик кваз конкурс къиле тухвана. Ана республикадин агъзурдалай виниз педагогри иштиракна.

Шегъеррин образованидин идарайрин (сифтегъан школа) муаллимрин арада и конкурса Дербент шегъердин б-нумрадин школада квалах-заяв Гульнара Рамазанова, чехи классрин муаллимрин арада Махачкаладин 35-нумрадин гимназияда зегьмет чугвазвай Тлавус Гъсангъуснова гъалиб хъана.

Районрин образованирин идарайрин (сифтегъан школа) муаллимрин арада Гульбес Халилова (Мельярамдхурун райондин Къуйсунрин СОШ) лап хъсанди яз гъисабна, Чехи классрин муаллимрин арада Динара Сайпулаева (Атлануздин Ирчи Казакан тварунихъ галай гимназия) гъалиб хъана.

Гъалиб хъайибураз ва призерриз РД-дин образованидин, илимдин ва жегъилприз талукъ политикадин рекъяй министерстводин дипломар ганва.

Крымдин тереф хъзыва

Мусурманрин алимар - Дагъустанда

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

Ийкъара Махачкаладиз Виридульяндин мусурманрин алимарин союздин (ВСМУ) Генеральный секретарь, шейх, доктор Али Мугъиддин аль-Карадаги къиле авай динэгълийрин делегация мугъман хъана. Гъа атай юкъуз абур республикадин Къил Рамазан Абдулатипова къабулна.

РД-дин Къилин ва Гукуматдин Администрациядин пресс-култулгъудин ва информацийин Управлениди хабар гайвал, делегацийик кваз ВСМУ-дин исполнительный директор Маулай Рашид Умри Алави, ВСМУ-дин къаомвилин советдин член, мергъямат-лувилин ва инвестицийирин месэлайирин рекъяй Союздин комитетдин председатель, Кувейтдин государствовдин эмирдин администрациядин патав гвай шариатдин къайдаяр

► 6

ЯШАЙШ

Тарланани Мумината вад хва чехи авунва, абурз вадазни чин хизанар хъана. Гадайри къилин образование къачуна, гъар сад са пешедин иеси я. Ламетуллагын Ренат дуттурар, Гарри - карчи я, Фамилбек - проектировщик, абур вири Москвада яшамиш жезва.

► 15

СПОРТ

Россиядин хжанавай команда, гъам вири санлай къазанмишнавай, гъамни къизилдин медалрин къадардан гъалтайла, виридалайни виллик ква. Накъ, 12-мартиз, чи командин спортсменри вири санлай 47 медаль къазанмишнавай, абуркай 16 “кызилар” я.

► 21

Кылин редактордин гаф “Чара халуйрал” илитIмир

“Хизандин месэлээр сифте чкадал эцидэ” лагъанай за алатай нумрадиз акъатай жуван къейдера. Дагъустан Республиканы ижигъетдай тимили чалишишвилер ийзивач. Шеъррани хуьрера къвалхадик квачирбуруз къвалах хун патал цийи карханаяр ачухазава, аялар тербиялашишдай цийи яслияр, бахчаяр, школаяр ишлемишиз вахкузва. Цийи ийсан вилик Дербент шеърдин Центральный больнициадин патав аялар хадай къвал, Усугъчайдал 110 бицекдиз чкаяр жедай бахча ишлемишиз вахканна. Цийи жуьредин юкъван школа Къургъа райондин Киррийрин хуьре ачухна, Хив райондин Къванцил, Цнал, Захит!, Ургъа хуьрера ва хейлини маса чкайра абур эцигзава.

Кылдин касри чи республикада кардик кутунтай аялприн бахчайриз ци субсидияр гудайвал я. Гайиф хьи, гъелелиг минфинди гъихътин къадарра аваз абур гудатла раижнавач. Ихътин бахчайрин къадардал гъалтайла, Дагъустан Кеферпатан Кавказда сад лагъай чкадал ала. Лицензияр авай бахчайрин къадар чина 9-дав агакънава. Абурукай 6 - Махачкъалада, 2 - Дербентда ва 1 - Кызылорта кардик ква.

Чи республикада исята школадиз фидай яшдив агакъ тавунтай аялриз чирвилер ва тербия гудай 700-длай гаф идарайр кардик ква. Анириз 82 агъзур аял физва. Гъа гысадбай яз 1 агъзурдалай гзафбур - кылдин касрин яслиризни бахчайриз. Ятланы, 53 агъзурдалай гзаф диде-бубайри аялриз чкаяр чара авун патал арзаяр ганва. Санлай къачурла, республикада 350 агъзурдалай гзаф аялриз яслири, бахчайра чкаяр бес жезвач.

Хиве къуна къанды, вири улькведа хъиз, Дагъустандандын жегыл неслиндэн - гъар са хизандин патахъял лагъайтлани жеда - еке къайгъударвал авунин гъерекатдик Владимир Владимирович Путинан 2012-йисан майдин указрилай гульгъуниз, чи республикадин Кылин везифаяр тамамарунив Рамазан Гъажимуродович Абдулатипов эгечайдалай инхъ хейлини ийгинвал акатнава. Рамазан Абдулатипова вич фейи гъар са районда, гъар са хуьре и месэлэяр дериндай къарагъарзана. 28-февралдиз ам нубатдин сеферда Сергокъала районда хъана. Ана ада цийиз ишлемишиз вахкузвой, вичиз Сочида къиле фейи Олимпиададин къугъунрин гъуьрметдай “Олимпийский” тъвар ганвай, аялрин бахча ачухна. Ам ачуудала ада, кылди къачуртла, лагъана:

“Эгер ч аялри чеб бахтлубур яз гысадбазавтла, им чун патал еке сувар я. Ульмурдин мана-метлебни, гъелбетда, аялри арадал гъизва. Абураз гъамиша хъсан яслиира, бахчайра, школайра, институттра халис инсанар хъиз чехи хъана къанзана. Владимир Владимирович Путинани гъа и мурад кылиз акъудун патал чи вилик 2016-йисан эхирдалди улькведа авай школадиз фидай яшдив агакъ тавунтай вири аялар яслийрапди, бахчайрапди тъминарунин везифа эцигнава. Анира абур школадиз фин патал хъсандиз гъазурна къанзана. И карни анжак дерин чирвилер авай муаллимилай, тежрибалу тербиячийрапай алакъда.

Исятда Дагъустандин школаяр лап залан кризисда хуунин кылин себебрикай садни чахъ хъсан муаллимар, тербиячияр бес къвадарда авачиз хууникай ибарат жезва. Экстремистар, фанатикиарин майдандиз акъатзава. Бес абурни чи мектебра къленавайбур, тербиялашишнавайбур тушни?! Гила хъайтлани муаллимри намуслу, гъератлу жегыл несил тербиялашишна къланзавайди къүй рикъел хуьрай”.

Гъелбетда, муаллимри и кар гъамиша рикъел хвена къанда. Абураз гъар са диде-бубади, гъар са хурун, райондин жемятди къумекарни гун важиблу я. Икъ тахъяйтла, бажагъат чалай гележдани и кардал къук гъиз алакъда. 13-февралдиз “Лезги газетдиз” чи хуси корреспондент Къаъриман Ибрагимов “Белиждин месэлэяр ве-ревирдна” макъала акъатнай. 6-февралдиз Белижджа къиле фейи собранида Дагъустан Республикадин Кылин советник Деньга Халиотова иштиракий.

“Зун Белиждиз сад лагъай сеферда атанва, - лагъанай ада. - Поселокдин инициативный дестедихъ галаз зун таниши я. За гысадбазавайлал, чна вирида, чун яшамиш жезвай Дагъустандин гъар са хуьре, поселокда, шеърьера халъкдин ульмур хушбахтлуди авун патал зөгъмет чузвазва. Республикадин Кыли хъяновай рехъ гъихътинди я лагъайлла, чна чи ульмур хъсанарун патал авай месэлэяр я Москвадал, я тахъайлла са “чара халудал” веъзин тавуна, чкайрал гъялуналди акъалтларун гөрек я”.

Белижда къиле фейи и собранидилай гульгульни, гъайиф хьи, ана 1-нумрадин школадин 7-классда къелзай 15 ийсан яшда авай руш мектебдиз физ ракъун рекъелай элячъдайла поездди яна телефон хъана. Диде-бубайри аялриз мектебдиз фин къадагъа авуна ва поселокдин къиливай аялар школадиз физ-хъведай автобус истемишина. Телефондай чаз чи хуси корреспондент Къаъриман Ибрагимова хабар гайивал, аялар чехи “Икарус” автобусда аваз школадиз тухузхизва. Аллагъадиз шукур, гъиле-гъилди серенжем къабулна, амма им ина и жуьредин бедбахтилик акъатай сад лагъай дульшаш тушир. Ихътин дульшаш себеб я Белиждин поселокда 20-дав агакъна инсанар рагъметдиз фенай.

И йикъара Мамедкъаладин поселокдин агъалийрин са десте мад республикадин Кылин патав къумек тълабиз акъатна. Абураз РД-дин Кылин ва Гъукуматдин Администрациядин управленидиндик отделдин начальник Алибек Алиева къабулна, ахпа ам ва республикадин Кылин патай тамам ихтияяр ганвай векил Мусафенди Велимуродов Мамедкъала поселокдиз рекъе Ѹатна. Инани гъар юкъуз пис рекъерай аялар къве километдрин мензилдиз ракъун рекъелай элячъиз школадиз физ-хъвеза 150 къвал-югъ авай микрорайонда аялрин бахча, стадион, спортдин майдан, аялриз къугъвадай са чка авач. Поселокдин къиливай инани аялар школадиз тухуз-хидай автобус истемишина. Адани вай лагъанач.

Аквазвайвал, бязи руководителриз чкадал гъялна къланзавай месэлэяр, гъа Деньга Халиотова лагъайвал, “чара халуйрал” илитүн адет хъанва, чин къил абуру эсиллагъ тъарзавач. Гъайиф!

Общество

Дагъустанди Крымдин тереф хульза

1 ◀

РД-дин Кылин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-куллугъди хабар гайивал, 12-мартидиз Дагъларин улькведин меркезда республикадин аслу тушир профсоюзрин организацийри Объединениди кыл кутуна, Крымдин Республикадин агъалийрин тереф хун яз тешкилнавай митинг къиле фена. Ана республикадин государстводин властдин органри, общественный организацийри, зөгъметчи коллективи, студентри ва маса касри иштиракна.

Лугъун лазим я хьи, Украина да къиле физвай вакъиайри дагъустанвияр байтереф яз тунач. Киевда ва Рагъакладай патан Украина да рехъ гузай бандитвилин гъерекатри Дагъустан Республикадин агъалийрик секинсузвал кутуна ва абуру радикалрин къанунсуз крат пислемишзава.

Къейд авун лазим я хьи, Дагъустан Республикадин Кыл Р.Абдулатиповани Крымдин агъалийриз къумек гунин къаар къабулна. 6-мартидиз Крым Республикадин 80 тонндин сүрсөт, компьютерар ва маса техника авай автомашинар рекъе тунна. Крымдин властдин органри дагъустанвияр хушдиз къабулна ва абурузриклин сидкъидай сагърай лагъана.

Махачкъалада Стлан Сулейманан памятникин патав къиле фейи митингда багъурдай виниз махачкъалавири ва республикадин хейлини районрай, шеърьера атанвай инсанри иштиракна. Абурун арада политический партий-

рин региональный отделенийрин, профсоюзрин, жегъилрин, ветеранрин организацийрин векилар авай.

Митингдиз къватл хъанвайбурун гъилера Россиядин пайдахар ва “Дагъустан Крымдин терефдад ала”, “Фашизмдиз рехъ гудач”, “Крымдин гележег патал”, “Крымдин далудихъ Россия гала” лозунгар ва Ватандин Чехи дяведа Крым душмандикай хун патал зурба къегъалвилер къалурай Советрин Союздин Игитар Амет-хан Султанан, Мегъамед-Загыйд Абдулманапован шикилар авай.

Къватл хъанвайбурун виллик Дагъустан Республикадин аслу тушир профсоюзрин организацийрин Объединенидин председатель Абдула Мегъамедов, РД-дин Общественный палатадин председатель Гъамзат Гъамзатов, “Тарумовский район” муниципальный тешкилдин кыл Марина Абрамкина, РД-дин Кылин къвалав гвай Альсакъалрин советдин член Омар Муртазалиев, КПРФ-дин Дагъустандин региональный отделенийдин председатель, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Магъмуд Магъмудов, “Россиядин ватанпересар” фракциядин руководитель, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Эдуард Хидиров, Дагъустандин халкъдин майшатдин госуниверситетдин президент Гъамид Бучаев, Къизлярдин Терский казакрин войсковой обществодин атаман Николай Спирин рахана. Абуру вирида, Крымдин Автономный Республикада референдум къиле тухвана, чинин гележегдин къисмет гъялунин тереф рейсадвилелди хвена.

Женгинин пайдах гана

11-мартидиз РФ-дин наркоконтролдин федеральный къуллугъдин (ФСКН) РД-да авай Управленидиндик шадвилин гъалара женгинин пайдах ваххана:

И мярекат наркополицейскийрин пешекарвилин суварихъ галаз алакъалу авунвайди тир: 11 ийс идалай вилик, 2003-йисан 11-мартидиз наркотикар ишлемишунал ва чуккуруналь гузчичвал авуниз талукъ ведомство тешкилнай.

ФСКН-дин пайдах ва адан чкайрал алай органрин пайдахар хътина тафавтувилин лишанар РФ-дин Президентдин Указадалди тайнарнавайди я. Дагъустандин Управление ихтиян пайдах сифтеъанбурун жергеда аваз къачуниз лайхху хъана.

Дагъустандин наркополицейскийрин пайдах ваххун патал республикадин Россиядин ФСКН-дин кадрийрин Управленидин начальник, полициядин генерал-лейтенант Григорий Мощук атана. Мярекатда РД-дин Гъукуматдин Председателдин заместитель Рамазан ЖА-

ФАРОВА, республикадин законар акъуддай, исполнительный ва къанун-къайда хульдай органрин векилри иштиракна.

Г. Мошица ФСКН-дин РД-да авай Управленидиндик женгинин пайдах гунин гъакындин РФ-дин Президентдин Грамотада кхъенвай келимаяр къелна ва пайдах Э.МУСЛИМОВАВ ваххана.

РД-дин Гъукуматдин Председателдин заместитель Р.Жафарова республикадин Кыл Р.Абдулатипован тъварунихъай Управленидин колективидиз и награда мубаракна ва адахъ гележегдани агалкъунар хъана къланзавайди къейдна.

Журналистриз РФ-дин ФСКН-дин РД-да авай Управленидин информацийдин ва общественостдихъ галаз алакъаяр хънин рекъяй отделдин начальник Ширинбек ШИХАБИДОВА малумайвал, РФ-дин ФСКН-дин РД-да авай Управленидин пайдах махсусдаказ чара авунвай чкада хульда ва шадвилин къетлен дульшаша ишлемишда.

Украинадин вакъиайрихъ галаз алакъалу яз Садвал, уяхвал, мукъаятвал герек я

Ш.ШИХМУРАДОВ

Уруспар! Зун вири урусприхъ элкъена рахазва, Украинадин ва Белоруссиядин агъалиярни Балканра уруспар яз гысабавайди я. Чал вил вегъ ва рикъел хуъх - куын сад-садавай чара хайитла ва бүшвал къалурайтла, чаз хытин кар квездни къада. Рагъакъидай пад, и пехъи кицI, күб туттухъдик кикъида. Стхаяр, Югославиядин кысмет рикъел хуъх! Адаз авур кар квездни ииз тамир!

Слободан МИЛОШЕВИЧ

"Перестройка", "Хабардарвал", "Мадни гзаф социализм" - и цапцам гафарин далдадик кваз М. Горбачеван "процесс пошел..." Советрин Союздиз, социализмдин лагердиз, Варшавский договордиз къур инаддин нетижайрин шағыдадар я къе чун вири. Хайнвиллин ихтигин ва маса крарилай гульгульни, улькведа, СНГ-да, вири дүньяда кылле фейи ва физвай вакъиайриз вил вегъиля, туб пелен къерек кутуна, фагъум-фкир, гөгъенш вервирдер авуниз мажбур жезва. 1991-йисан къуд - 8-декабрь. Белоруссиядин Брест шеърдивай акъван яргъа туширил Беловежский тата, Вискули хуъре, Россияндин, Украинадин ва Белоруссиядин кыллар Елыцин, Кравчук ва Шушкевич кватл хъана ва ССРР-диз приговордал - сад тир улькве чукъурнал - чин къацай къулар эцигна. Референдумдад Советрин Союздин вири халкъари Союз чукъурнлиз въз лагънатлани, шеърривай, меркезривай яргъа - тата - пуд кас чинеба кватл хъана, ихтигин акълтлай чуру, зиянлу къаар къабулун законсузди тирди къе вирида аннамишава. А чавуз, яйиф хъи, я армияди, я КГБ-ди, я МВД-ди чин киңи гаф лагъаначир, чуру кардин вилик пад къуначир - улькве хвеначир. Къе ингье а приговордин "түкъуль емишар" чи түтүлүнә ақызы. Эхъ, чукъурн патал ахмакъириз, келлегүзирзиз азадвал гун бес я.

Чехи улькведен, халкъарин, гележегдин къисметдин патахъ күлеси жавабарвал гысс тавуна, ихтигин хайнвал авуни и секинсуз дүньяда гыльхитн хаталу гъаларал, гаф муракаб месэлайрал, вакъиайрал гъун мумкин яла, гъадакай фикир тавун - им хайнвал, зурба тахиркарвал, башбузукъывал я.

"Регъберевал гун патал аяндар хъана, крат гыкъи кылле фидамла, виликамаз акуна къланда, - къъенай чехи И. В. Сталина. - Амма, юлдашар, вакъиаяр кылле фидай тегъер виликамаз акун регъят туш. Рулдихъ ацукуна, пака түши завалда, бебахтвиле, мусибатда гъатдалди, гъакъи килигиз, са затын такун - им регъберевал гун туш".

Бес патахъ пехъи НАТО, еке макъун сарариз-къармахиз даттана къиллаз гузвой ягъсуз Америка галас ("Гаф екебур я сарар, эхир садас гуда зарар", Стап Сулейман), ГДР-дай армия беябучивиледи катуни, чи лагердин ульквеяр НАТО-див вахкуни, къадим тарихдин дөвиррилай инихъ санал алай уруспарни украинвиярни белорусар пайи-пайр хуъни, виридан пай квай девлеттар законсуздаказ тарашибиз туни, социалный гъахъузвили агъавал авуни бес къе ихтигин гъаларал, бандеровичирини фашистри къил хажунал гъидайди акун, виликамаз чир хъун лазим туширни?

Украинадин кылле физвай вакъиайри къе садни байтереф яз тазвач. За 1961-1964-йисара ана Советрин Армиядин жергейра къуллугъина, Одесский областдин Котовск, ахпа Горловка, Шепетовка, Фастов, Здолбунов, Луцк, Киверцы шеъррера хъана. Чаз, аскериз, ана гаф гульметдай. А пуд 1991-йисан чин чурна килигай, тақлан, векъи са гаф лагъай касни хайиди туш. Украинадин халкъдикай заз лап къени, чими гыссер ама. А гүрчег

шегъер Киев неонацистини бандеровичирни къацуруни, гъатта властдин креслорини кваз абурун векилар ацукуни къе зи рикъел тарзва. Гульгульлубур реке тваз хъайитла, украин халкъдиз күмек гуз, гъиле яракъ къуна физ, зунни гъазур я.

Украинадин рагъакъидай пата авай Волынский областдин центр Луцкда за къве 1991-йисни зура къуллугъина. Рикъел алама, постарал къаравулвал чуугаз ва я женгинин дежурстводиз фидайла, аскерар жергеда акъварна, инструктаж тухудайла, дивизиондин командир подполковник Уварова, штабдин начальник майор Егорова чун мукъвал-мукъвал таъкимардай: килиг, юлдашар, бандеровичир алай вахтунда тум илисна хыз ацукунаватлани, абурун патай хаталувал екеди я - абуру флан частуна часовой яна къена, флан тамай абурун яракъирин склад жагъанва (ва икъл мад) - мукъаят, уях хуъх, постарал кусу тахъуль гъа.

Эхъ, рагъакъидай патан Украинада гъел гъа Чаварилай бандеровичир тимил авач. Власти къадакъар буш хъанвайди гысс авур абуру фадлай неинки къиль хажнава, гъакъ гукум къадай чалишишиверни авуна. Вичел улькве ихтибарнавайдаз, бушвал къалурдалди, руъйдай аватдалди, къилихъди къавалай аватун хъсан я.

Власти кылле къастунал къеви тушири Янукович хътин буш кас, ажуз пиле, пазаван хъайила, анихъ Америкадин НАТО-ди тарсар, күмек, кискиси гайила, - ингье цай гъятнава, ивир экъичнава, миллионралди инсанар къеве тунва. Януковичакай заз Горбачеван "ухшарар" къвезва. "Рангунин революция", "арабрин гатфар" лугъудай төгъульчан чавни агъкъанва. Адан къилин режиссерни дүньядин агъавал ийиз къанавай США я. Гъакъикъатда чаз майдандиз экъеччун (вызов) малумарнава: Украина Урушатдин са пад, адавай садрани къакъудиз тежер, тарихда санал алай чехи пад я эхир!

Дүньяда фашизмдай хуън патал 20-26 миллион кас къурбандар хъай улькведе къе, XXI лагъай асирда, мад фашистрини бандеровичирин патай ихтигин къурхулувал арадиз атуниз рехъ гун?! Идаз анжак мукъаятсузвал, ухсузвал, акълтлай бушвал, еке саймазвал лугъуз жеда. Киеуда гужуналди, законсуздаказ власть къунвайбурун далуудых галайбурун къаст, чулав, хаталу мурадар ибур я: Севастополдай Россияндин флот акъудун, вири Украина чин гъилик, ана НАТО-ди агъавал авун, Россия зайифарун, ам гужлу держава яз амукъ тийидайвал авун. Невскийдин, Ломоносов, Нахимов, Суворов, Кутузов, Жуков, Курчатов, Гагаринан (ва икъл мад) чал - чехи урус чал - бандеровичир къадагъа авун, са тахирни квачир къар гатун, кын, Компартиядин секретарь Симоненкодин къвал барбатун - и вагъшишивериз гыльхитн къимет гуз жеда?! Вири дүньяда "демократия" твазвай Америкадиз и краикай хуш къвезва! Ада Югославия, арабрин ульквеяр, Афганистан дарбадагъна, аслу тушир политика тухузвай эркек рухваар Милошевич, Саддам Хусейн, Муамар Каддафи телефони, Сириядални Ирандал гъавалат хъанва. Гила ингье атана чавни агънава - түтүх къаз алахъанва. Маккейна, Сакашвили, Обамади чаз къурхуяр гузва. ССРР амайтла, жедайни къурхуяр гуз? Ваъ, жедачир. Чун сад ва къуватлу тир.

Дүньяда ислягъвил къемек даях Советрин Союз, халкъар тупламишдай дүньяда гысс тавуна, идеология, ерилу образование, тербия, гъахъ-адалат, законлувал, социальный гъахъувал амачирла, тарих, чи регъберар къаверик вегъенвайла, гъам къенепатай, гъам къецепатай къурхулувилер артух жезва. Экстремизм, терроризм, наркоманияни чи улькведен, халкъарин душманрингъиле авай

чукъурунин, барбатунин яракъар я. (Афганистандиз США-дин къушунар сухумиш хъайдалай къулухъ анай Россиядиз гызвай наркотикрин къадар тимил въз, хейлин артух хъанва).

Украинадин вакъиайри күн гъакъиндай шағыдвазава? Виликан Советрин Союздин вири халкъарин къисметдин умумивал еке хаталувил ква. Миллетчива, чаравилер, пай-пайр хуунин лепе халкъарин арада виши исарапди аваз хъай дуствилин, стхавилин, сада-садаз къумекунин идеяйрин, хъсан адертвиинал акълтава. Ибур чукъунин лишанар я. Садвал тахъайла, чкида, чукъуриз реъят я. Душманриз къанавайдин гъа и кар тирди фикирдай акъудана къандач. Виликан сергъятра аваз тахъайтлани, тади гъалда Союз арадал хуун тавунмаз, кватл хъанвай къван месэлляр гъялиж жеда. Халкъарин, къведай несилрин вилик жавабарвал аннамишун горек я.

Украинадин вакъиайри чаз тарс гузва ва чирзава хъи, пай-пайр хъана, бушвална виже къведа. НАТО-дикай, Рагъакъидай патан ульквейрикай, Америкадикай чаз садраны дустар жеда; чна чи садвал, оборона жезмай къван мяъкемарун, къенепатан месэллярни гъахъудаказ, вири агъалийрин интересар сад хъиз къуна гъялун, миллетчилил цай кутавайбур жазаламишун, мукъаятвал хажакун (ва икъл мад) лазим я.

Ке дүньяда геополитикадин гъалар лап дегиши хъанва. "Къайи дяведа" чеб гъалиб хъанвайбур яз гысабазавай ульквейрин вил Россияндин гөгъенш чилера, девлетра ава. Виликар антикоммунизм худа тунвайтла, ССРР чукърайдалай къулухъ адан халкъарал къурлупшдин рагъакъидай патан хътин жуърея, вагъши капитализмдин шартлар илтизава. США-ди вич дүньядин агъа яз гыссава, гъакъ тухунни ийизва. Абурун къиринай фидай башибузукъар, хаинар ульквейдин къенепатан гаф хъайила, мадни барбатл жеда. Инал са камаллуп сербди лагъай ибretту, насыгъатлу гафар гъун кутгунава. "Уруспар, Европа куль квэз герек я? Күн хътин девлетту, вири авай мад маса халкъ жагъурун четин я. Европа квэхъ мультеж, куын Европадихъ - ваз. Күн акъван гаф хъи - татам пуд улькве, амма садвал авач! Квэз вири ава: гаф чилер, энергия, кудайди, яд, илим, промышленность, культура. Югославия аялла ва ам сад тирла, чна чун дагълар алчудариз алакъдай чехи къуват яз гыссавай. Гила чи ахмакъвиял, миллетчилил, садаз садан ван жез кълан тахъундиги Югославия мад амач ва чун Европадин политический картадал гъакълан тварар, Америкадин демократиян ва адан багъя, усал, вижесуз пухчар патал цийи базарар я".

Им кана кармашнавай стхе сербрин патай чаз веси, чехи, камаллуп таъкимарун тушни бес! Уруспар, украиния, белорусар, къазахар, Кавказдин халкъар вири сад, тупламиш хъана, чулав къуватлиз акси акъвазун, абурун рум гун, дуствилин, стхавилин алакъяр мадни мяъкемарун, экономика, илим вилиди тухун, адалатсузилерал, къайдасузвилерал, законсузилерал, гылия къведайвал авунал, халкъ кваз таъкунал, миллетчилил цай кутунал - кавказофобиядал, ришветбазвилер эхир эцигун, куру лагълагъирин, хиве къунрин въз, вири халкъ патал гъакъын краин исеси-яр хъун дөвирдин истемишин я.

* * *

Украинадин вакъиайриз талуу яз редакциядиз газет къелзавайбурулайни чарар къвезва. Ингье абурукай сада вич къененвайлар: Акъваз, жаллат!, гъикъван хъуй чун хъиль къаз?! Къанава ваз пачагълу гъувал чиле къаз. Къирмиша вун, иландиз хъиз, цай гана, Тадач вав чи пак вилает гъиле къаз!

Крымвийри разивал къалурна

Эхиримжи йикъара Украинада, гъа гысабдай яз Крымда кылле физвай татугай вакъиайри Дағъустандин халкъарин сектинсузвал кутунва. Крымда авай гъалар фикирда къуна, Дағъустан Республикадин Кыл Рамазан Абдулатипов тиклифдалди, Республикади Крымдик акатзавай Керч, Феодосия, Симферополь, Ялта ва Алушта шеъррерин агъалийриз күмек язса шумуд машинада авай сүрсөт (80 тонн) реке тунна.

Дағъустан Республикадин милли политикадин рекъяй министр Алексей Гъасанов кылле авай Дағъустандин делегация Крымдин Гыкуматдин председатель С. Аксенова къабулна ва ада Дағъустан Республикадин Кыл Р. Абдулатиповаз реке тунвай күмекдай сагърай лагъана.

Крымдин Республикада (КР) авай чавуз дағъустанвияр КР-дин образованидин ва илимдин министр Наталья Гончаровадихъ, КР-дин Гыкуматдин Председателдин заместитель Сергей Доничахъ газал гурушши маха. Абуруни дағъустанвияри чин агъалийрин патал агакъарнавай күмекдилай парал разивал авуна.

Дағъустандин делегациядик гъакъ РД-дин Кылини ва Гыкуматдин Администрациядин къенепатан политикадин Управленидин отделдин начальник А. Алиев, РД-дин милли политикадин рекъяй министрдин заместитель Р. Алиев, общественный организацийрин, Республикадин прессадин векиларни квай.

10-мартиз Крымдин гыкуматда дағъустанвияри ракъурнавай сүрсөт паюноз талуу ковчегине кылла. Делегациядик кыл Алексей Гъасанова къейд авуна хъи, Украинадин казнечействоди Крымдин Республикадин вири идрайрикъ, организацийри газал финансиз талуу къерекатар акъвазарайла, стхавилин гъил ярғы авун төбөн къвалих. Дағъустанвияри вири вахтара къеве гъатайбуруз күмек гуз вердиш хъанвайди я. Крымдин агъалийриз, иллаки аялриз, школьникриз инлай күллухыни күмек гун фикирдай акъуда.

Крымвийри мугъманриз "Красный мак" твар алай хурузув теклифа. Ина дүньядин халкъарин садвал ва ислягъвал вине күнүз бахшна эцигнавай "Лаца дурная" памятник къалурна. Им алемдин шайр тир Расул Гъамзатоваз гъурмет авунин еке лишан тирдал шак аларин.

Къейд авун лазим я хъи, Крымдин Республикадин "Махачкала - Крым" автопоезд реке тунин тешкилувилер къалахар Дағъустан Республикадин Гыкуматдин Председателдин заместителэр Рамазан Жафарован ва Абусульнин Хархарован иштираквал аваз кылле фена. И карда РД-дин милли политикадин рекъяй министерстводини вичелай алакъдай вири къалахар авуна. Ада сүрсөт жагъурунин, къватлунин, сергъялда пограничникирикъ, таможенный къуллугърихъ газал фин-хутунин месэллярни са күрүп вахтунда гъялна.

Стал Сулейманан 145 йис

Чехи ирсинин сагыбар

Мерд АЛИ

Гылевай юис XX асирдин Гомер, Дагъустандин халкъдин шаир **Стил СУЛЕЙМАНАН 145**, зурба арифдар алым, гыкайтчи, общественно-политический деятель **Агъед Гъажимурадович АГЬАЕВАН** 90 юис татам жезвайди я.

Къенин нумрадилай чаз и къве камалэгълидин умурдиз, яратмишунриз, къисметриз, ирсиз талукъ материалаар гуз къланза.

Агъед Агъаев чи зурба алым, фольклорист ва публицист Гъажибек Гъажибековай гүзгүльниз Стил Сулейманан ирс къеамтунин, дүздал акъудунин, ахтармишунин ва несилирив ахгакъарунин рекье лап зурба къеалак тухайбурукай сад я.

Ирекье А.Агъаев хыз Сулейманан гъявурда акъур маса алым-литературоөд ва я философ чаз чидач. Адан къиметрихъ гъакъван деринвал, гъакъикъивал, гъульжетсузвални авайди чи илимда гзаф сеффера къейднава, субут хъанва.

Чна, гъа кар виллив хвена, А.Агъаеван макъаладалди Сулейманан юбилейдин иисни, алымдин ва писателдин вичин иисни ачухзаа.

Ихътин важибу материалаар чна инлай къулухъни гуда. Гъикъ хы, чи халкъдин ва гъакъ Дагъустандин, Чехи Россиядин дөрөжадан и камалэгълири тунвай ирс къимет эцигиз тежерди я. Абурун юбилеярни гъа дөрөжада къиле тухудайдахъ чна инанишувалза...

“Жуван халкъдиз, жуван намусдиз хыз, вафалу жен”

А.АГЬАЕВ, профессор

ЧИ ЕМИ поэзиядиз Сулейман гъакълан ашукъ, манияр тулькульзандай яз ваъ, П.Павленкои хъсандин къатлайвал, “умурдун муаллим, политик ва башчи яз атана”. Шайрвиллин искуство ам патал умурдив активдакъ эгечунин жууре, камалдувал къалурдай таъват хъана.

Сулеймана судурлиз акси чалар тулькульзана лагъай ван хъайла, хурун фекъидик цай акатна: “Улкведавай шалвардин кек кумачирбуру пачагъдин судурлиз тарс гун - им гына ван хъай кар я? Къей чар фейи тум!” Сулеймана къудгъунна къарағына, фекъидин къуынерлар икъуна, адан къвачер чиликай худна. Чинин рангар атлай фекъиди шикаят ийиз кавхадин патав чукурнай.

Халкъдиз Сулейманан вафалувал инкъилаб башламишайла хъсандин малум хъана. Февралдин инкъилаб ада “Пачагъ алу-дуниз”, Октябрдин инкъилаб “Ярумишер” ширирралди къаршила-мишна. Сад садан гъулььналз революционный вакъиаир къиле фена. Яргъал хууре и вакъиаир къил акъудун четин кар яз ак-вадайтлани, вичин аслу бине зельметкеш тир Сулеймана халкъ та-марзлу хъанвай са вуж ятлани атана, ада къайда тун лазим тирди рикледи аннамишувавай.

Халкъдин вафалувилиз зарбнавай синифдин къанажагъди ада граждан дяведин муракаб гъаларай къил акъудиз ва дүз рехъ хъягъиз къумек гана. 1934-йисуз Максим Горькийдих галаз гурульшиш хъайлла ада лаянай: “Чахъ ихътин са адет ава. Лезги дустунин патав мұлымандыз фидайлы вичин багъдай ада лап хъсан емишар тухуда. Жуван яратмишунин лап хъсан емишар за Советрин улкведиз гуда”.

Яргъал икъаса, 1923-йисалай рагъметдиз феий 1937-йисалди, Сулеймана хыз, художественный лап таъсирул таъватралди Ленинан сүрет гайи чалан ус-

тад гзаф миллетрин советрин вири поэзиядай жагъурун четин я. Интернационалистин ругъя квай шаирди уруса тир Кировский кайва Калининакай, Пушкинкай ва Горькийдикай, Островскийдикай ва Стакановакай, чууд Шолом-Алейхемакай ва венгр Ракошакай, гуржи Орджоникидзе-дикай, аварар тир Шамилакай ва Махачакай, къумукъ тир Уллубий Буйнакскийдикай ва Абдулла Мегъамедовакай, дарги Рабадан Нуровакай, лакви Эффенди Капиевакай, къазах Джамбулакай, чуаш Полуусовакай, лезги-яр тир Къазимегъамед Агъасиевакай ва Нажмудин Самурскийдикай мани лагъана. Вич “анжак са лезгийрин шаир тушири” тамам бинеяр аваз малумариз хайи Сулейманаз Агъа Стиллин гъвечи вичин пенжердай дүнья аквазвай.

Писатель Максим Горькийдии ада лап дикъетлудакъ интерес авунин себеб гъа и кар я. Шайрдих галаз субъет авурдалай гүзгүльниз Горький ихътин фикирдад атана: адан вилик квайди яратмишунин тариҳда еридин жигъетдай цийи шаир, гафунин Чехи устад, халкъдин арадай акъатнавай камалэгълири ва философ, XX асирдин Гомер я.

Алатай девирдин вири крар чулаварна къалурун адеддиз элкъиенвай алай вахтунда са бязи-буруз, къилди къачуртла, Казбек Султановаз XX асирдин Гомер, Советрин властдин иисаса чи дагъви литератураяр лап “вилик фена” лугъунарни анжак къундарма, маса гафаралди лагъайтла, гъакъикъатда тахъял кар яз аквазва.

Амма неинки XX асирдин Гомер хъайди, гъакъ Октябрь гъалиб хъайи сифте иисасилай башламишна дагъви литератураяр лап вилик фейидини тариҳди гъеле субтунава. Вични Стил Сулеймана вичин яратмишунар 30-йисарин четинвилер, зидвилер, жазаяр гунар ва къанунсуз вилер тақун патав икъална, анжак “экунин гъетрекай” мани лугъунал къутягъизавачир.

Вичин эсеррив икъл эгечайла, Сулейманан риклиз лап тир жезвай. 1935-йисуз партиядин обкомда хайи писателрин совещанидал Гъажибекова идакай субъет ийидайла, вичин якла-чарчле авай лапагрин сүрьудиз “къацай ваклар” язывдан тъакъиндай Сулейманан гафар гъана.

Сулейманан 30-йисарин къанунсузвилер, иллаки А.Алкадарский, А.Вагъабов, Москвада 1927-йисуз адан шииррин къватлап акъудай Гъажибеков дустагъ авун эхи ийиз жезвачир. Н.Самурский ва къалахдин реекъяй адан юлдашар тир М.Далгат, К.Мамедбеков халкъдин душманар яз гысабунни ам патал мусибат хъана. Жазаяр ганвай-бурун мукъва-къилири шаирди абурун шиирралди къхенвай чарар хъенва. Абурун са пай чап авунва, мұкъку пайни чап хъувун перек я.

Жазайри къарсатмишнавай Сулейман халисандакъаз азарлу хъана. Махачкъаладиз ша лу-гъунни гъузлемишнавай кар тушири. Ада вичихъ ихътин яргъал рекъиз экъечайда къуватар ава-чиридакай хабар ганатлани, ада эвер ганай. СССР-дин Верховный Советдин депутатвиле кандидатвиле къалурнавай ада, меркездиз агақайла, Самурскийдикай, халкъдин душманар яз малумарнавай Республикадин маса руководителкай абурусвагъдай шиирар къынин “социальный заказ” гана.

Октябрдин 20 йисас талукъарнавай митинг къиле тухудайла ада гаф гана. Вичивай къевелай истемишишнавайтла, ада Самурскийдикай са гафни лагъанач ва сесиник зурзун кваз лагъай мани революциядиз, Советрин властдин талукъарнавайти.

“Жуван халкъдиз, жуван намусдиз хыз, вафалу жен”, лагъана гайи гаф Сулеймана гъам умурдади, гъам ажалдалди къилиз акъудна.

(1989-йисан “Коммунист” газетдин 19-майдин нумрадай).

Ишреф ЖАВАТОВ

Эбеди ирс

Вахтар къвез алатава, тарихдиз физва, гъар са девирда цийи несишлар пайда жезва. Амма Стил Сулейман, адан яратмишунар несишлар къацъатзавач. Абуру, эвлендай хыз, жанлуз сес чукурзава, келзавайбур гъевеслу ийизва.

Эгер шаирдиз вичиз къве девир (куйгъне ва цийи) акунайтла, адан жавагырар хътиң эсерар инлай къулухъ къвемзай несишлар ийиз, играми яз амукъда.

Сулейман кечмиш хъана лагъай хабар агақайла, уруссин машгъур шаир Борис Пастернака шаирдин яратмишунин чалан девлетлувал, таъсирул въеиднай ва “Сулейман риваятдиз элкъведа”, лагъанай.

Макъала къынин макъсад келзавайбуруз Стил Сулейманан яратмишунра гъалтзавай къетлен манаметлеб квай, къаб алаз, айгъамдалди лагъанвай эсерлу келимаяр ва мянгъем ибарайра ишар жава. Шайрдин гъар гъиширдиз вил вегъетлани, адан келзавайдал дарин таъсирай келимаяр гзаф гъалтда. Имни шайрдин чалан девлетлувал субутзавай делилрикай сад я.

Агадиҳъ чна Стил Сулейманан шииррал хъянашай эсерлу келимаяр гузва.

Мягъкем ибарай:

Гъейрат (намус) квай бермек, гардан къир жедайд туш, Аллагъ берекат, гъилер-къвачер гъуыргъуль хъана, зегъер хъана, абур кепекдихъ маса гузва, терсина хиял, акул дерин, зи гъилева регъуль чуутквар, мецик квад ква, лацу приказ, къецил гъурутьял хъана, чин хъуй узъукъара, чил къеви я, цав-къакъан, тамуз якъ я - ван хъуй тараз, фитнедин тум цун хъсан туш, баҳтавар къар, женнет багъ, къел тъурида хъвада яд, къведач я кълан, я къукъ, чанда авай ялар, пад хъуй къяти нефсер, зигъин кур хъана, дустагъдиз мұгъман хъана, гъакъимар аскълан хъана, дердериз дарман хъана, плузарар хурма я, мецер шекер я, хак акъатай хыз, инкъилабдин цир хъана, им вуч ярғы “яхул-даллай” я, абур кепекдихъ маса гуз, яд гъиз жеч сафуналди ва икъл мад.

Гекъигунар, айгъамар:

Дүнъядик лингер кутуна, чина гъяя амачиз угъраш хъана, ружадикай лап лаш хъана, аршдик туб кя жедайд туш, цаварик кутаз жеч гурап, къурай тарал хъуытгъуз машмашар хъана, ахтани айъур тийижиз, хъархъарикай гыч хурма-къайсанси жедайд туш, кълан хъуналди сикрэз филдин квач къеци жедайд туш, масадан заттуналди рази жедайд туш, ришвет къачуналди гардан яцу жедайд туш ва меб.

Мисалар:

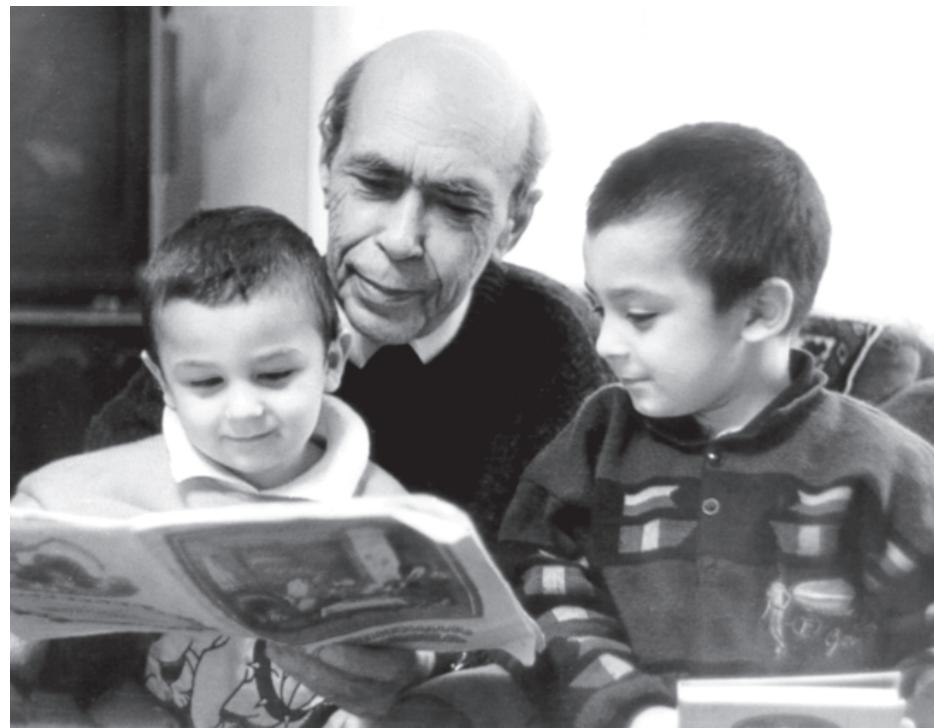
Гъалар авачтла, халичаярни авач; вахъ аман жеч, адахъ-иман; аял тежер папав хаз таз; къве къвачел къекъведай лам; вичин чукъван тақваз, масадан чалар квада; яд гуналди куру зати ици жедайд туш, масадаз фур эгъунун хъсан туш; къве ламраз мух пайиз жезвач; бурукъудавай ктабар къхиз жедайд туш; ктлай вире хъвадай яд жедайд туш; иски чувалда яргъи жида чунынхиз жеч; чарчыкай яцу чукъван ийида; зулун фередкай къек жедайд туш ва меб.

Агъед Агъаеван 90 йис

Бажарагълу писатель, чехи алим

Гъажи ГАШАРОВ,
ДГУ-дин профессор

ЛЕЗГИ халкъдихъ чепелдамах жедай къегъял рухваляр тъмил авач. Абурукай сад Агъед АГЪАЕВ я. Бажарагълу писатель ва литературный критик, публицист ва философ А.Агъаеван тъвар, Россияда хъиз, къецепатан улквейран машъур я. Алимди тухузвай квалахдиз къимет яз 1959-йисуз адаа литературадин рекъял Дагъустандин Эффенди Капиеван тъварунихъ галай премия, 1970-йисуз Дагъустандин илимдин ва 1981-йисуз РСФСР-дин илимдин лайихлу деятелин тъварар ганай.

1994-йисан сифте кылера чи республикадив мад са шад хабар агақына. Агъед Агъаеваз, вичин ахтармишуралди философиядин илимдин кутур пай фикирда къуна, Джорж Соросан тъварунихъ галай Международный премия гана. Бажарагълу писателди, чехи алимди гъам литературада ва гъакни илимда галатун тийижиз квалахна.

1924-йисан 22-мартдиз Ахчегърин хуре Къилинжев Гъажимурдан диханда дидедиз хайи Агъед Агъаева тъеле школада къелдайла вичин алакъунар къалурнай. Клас-сдин цлан газетдиз акътат адан ширипар, гъакаяр, жегъил гадади чугур шикилар адаа галаз санал къелай юлдашрин рикъел къени ала ма.

Дяведилай вилик квай йисара азербайжанрин драматург Жафар Жабарлыдин "Севиль" тамаша эцигдайла, А.Агъаева художник-декоратор яз сегъне патал шикилар чугунай.

Яратмишурал рикъел алай А.Агъаева 1941-йисан гатуз агалкъуралди школа къутягънай. Ам Москвадин архитектурадин институтдиз къабулнай. Амма намуслу жегъил дяве башламишай сифте йикъара гъутъулдураказ армиядиз фенай. Ина ада сифтедай авиашко-ла, гъутъулнай авиаучилище акъалтларна ва самолетдин штур-

валдихъ ацукуна, летчик-истребитель яз армияда къуллугъна.

Дяве күтаягъ хайдалай къулухъ Агъед Агъаева авиаистыгателвиле квалахзава. 1948-йисуз, армиядай хтайдалай гъутъульни, Агъед Агъаева Ахчегъя ва Махачкъалада гъукуматдин идараира жураба-журе къуллугъар ийизва. Гъа йисара ада Саратовдин ва Москвадин партийный школайрин журналистиилин отделенияр күтаягъна, къилин образование къачузва.

Гъукуматдин идараира квалахунихъ галаз санал вичихъ зурба бажарагъ авай А.Агъаев илимдални машъул тир. Икъ, ада 1963-йисуз филологиядин илимдин кандидатвилин ва 1966-йисуз философи-

тъвар алай гъикая Саратовдин областдин жегъилприн литературадин премиядиз лайихлу хъанай... 1953-йисуз ада дагъвийринни урусрин дуствилин алакъайриз бахшнавай "Умуд" повесть басма авуна. Са шумуд йисалай писателди чехи эпический эсер роман-эпопея къын гъиле къуна. Адазни А.Агъаева хайи халкъдин гъурметдай "Лезгияр" лагъай тъвар гана.

Чи улькве "Цийикъя түккүр хъийиз" башламишай 80-йисарин къвед лагъай паюна вичихъ умурдин ва яратмишурин тәжкира авай Агъед Агъаева гъа аямдин важибул месэладиз талукъ "Пад хъайи рагъ" роман журналдин ("Дагъустандин литература". 1987-йис, №4 ва 1989-йис, №1,2.) чинриз акъудна. 1993-йисуз эсер къилдин ктаб хъизни басма авуна...

Агъед Агъаев, писатель хъиз, литературадиз датлана фикир гайи критик ва литературоведни я. Адан къелемдикай лезгийрин ва маса дагъви халкъарин литературайриз талукъ, чипхъ еке метлеб авай ктабар, газаф къядар макъалаяр хкатнай. Алимди Къуьчхур Сайдан ва Етим Эминан, Стлал Сулейманан ва Алибег Фатахован, Хурург Тагъиран ва маса лезги шаиррин умуръ ва яратмишунар илимдин бинедаллаз ахтармишна...

А. Агъаева чи медениятдик кутунвай паюникий рахадайла мад са кар къед тавуна жедач. Алимди, архиврин газаф къядар материалрал бинеламиш хъана, Нажмудин Самурскийдикайни (Эфендиеев) Ярагъ Мегъамед-эфендицай къиметлу ктабар - ахтармишунар хъена, абурун баркаллу тъварар чи медениятдиз хана. Сифтеда - "Нажмудин Самурский. Политический портрет" (Махачкала. 1990)-20-30-йисара Дагъустандин рефъбер хъайи, вич са тахシリни квачиз, 1937-йисан рефъессирик цаярик акатна пуч хъайн Н.Самурскийдин баркаллу тъвар бүттөнрикайни тежедай крарикай азадна.

Къвед лагъайда - "Магомед Ярагский. Мусульманский философ. Поборник веры, свободы, нравственности" ("Махачкала. 1996") - вич вири Россияда ва Кавказда машъур, зурба камалэгъли ва ватанперес, мурнидизм арадал тъайи, Дагъустандин сифте имамар хъайи Къази Мегъамедзини Шамилаз тарсар гайи, чехи философ, дагъвийрин руғъдин рефъбер Ярагъ Мегъамедан жанлу къамат ганва.

Хайи халкъдин руғъдин хазина на датлана девлетлу авур Агъед Агъаеван тъвар, зурба агалкъунар лезги миллетдин тариҳда садрани пузмиш тежедайбур я.

Виридалай гужлудаказ...

Омар ГЬУСЕЙНОВ, философиядин илимдин доктор

...1963-ЙИС. Зун, институт акъалтларна, хайи Ахчегъ райондин Къакъарин хуруръ хтанвай жегъил тир. "Цийикъя дуңъя" газетдин нубатдин са нумрада чапнавай макъалада Агъаев Агъед Гъажимуродовица Баку шеърда Стлал Сулейманан яратмишурин талукъ темадай диссертация хвена ва алимдин Советдин членри адаа кандидатвилин ваъ, садлагана докторвилин дере-жадин тъвар гунин гъакъиндай къарап къабулна лугъуз, тестикъар-заявай. Макъала къелна, зи патав гвай зи чехи стха, рагметлу Къурбанавай, ам вуж я, гъи сихилдикай я лагъана, хабар къуна. "Агъедан буба Гъажимурод халу газаф акуллу, дуңъядин вири квалахрикай хабар авай, ахчегъвийри вичиз Мичурин лугъузтай багъманчи я. Ахътин бубадихъ ихтиин акуллу хва хъунни тъбии кар я", жаваб ганай ада.

Тъеле школада къелдайла, Агъед Агъаеван "Умуд" повестдихъ галаз таниш тир за зи дневнида ихтиин гафар къенай: "Лезги литературада Агъед Агъаева чаз неинки Гоголь эвездава, гъа са вахтунда лап Белинский. Ада неинки чи реалистичекий литература, гъакъл литературадин критикани виридалай гужлудаказ, викъегъдаказ, лайихлудаказ вилик тухузва".

Са къве йисини арадай физвач, Агъед Гъажимуродовича чун мадни газаф шадарзава. Адан "Халкъарин теориядин гъакъиндай меслладиз талукъ яз" лугъудай ктабди неинки чи Дагъустандин, гъакъл Вирисоюздин ва дуңъядин алимкини юзун кутуна, автордин тъвар виризас ашакара жезва. 1966-йисуз Агъед Гъажимуродовица Ереван шеърда философиядин илимдин докторвилин дережа къачун патал диссертация агалкъунралди хвена. Адал пехилвалзай, адан квалахдиз къец гуз къанзай ксар тъимил тушири. Ятлани Агъаев Агъед Гъажимуродовица философиядин илимда вич фадлай чранвай, садакайни иғтият авачир зурба ва гъунарлу кас тирди виризас тестикъарна. Гила адан тъвар чи улькведин сергъятирай анихъни машъур хъана, адан илимдин квалахрикай Францияда, Америкада, Югославияда, Португалияда, Болгарияда ва са жерге маса ульквейра раҳазава ва иҷалариз адан са бязи ктабар таржума авуна.

Сад-садан гутъуналлаз адан эсерар чи къацларал къвезва. Ада къенвай къван илимдин квалахар гысабиз эгечайтла, тек са абурун тъварар тикрарун патал газетдин са чин бес жедач. Агъед Гъажимуродовичан эхиримжи ктабдин тъвар - "Нациология" - дуым-дуъз лезги чалаз таржума ийиз четин я. Тъеле урус чаланни ахътин гаф сифте яз Агъед Гъажимуродовица ишлемишнавайди я. Гаф атай чкадал лугъун лазим я, Агъед Гъажимуродовича неинки литературада, гъакъл философиядин илимдин сифте яз газаф гафар, фикирар, ульчмайяр ва уламар ишлемишнава. Халкъарин къисметрикай, абурун рафтарвилерикай, гележегдикай илимда, гъелбетда, вири алимри сад хътиин фикирар лугъун мумкин туш. Амма чи юбилиардин фикирар ва делилар неинки садрани къанник акатнай, акси яз, ада тъвар-ван авай бажарагълу алимар, писателар, публицистар вичин фикирралди гъейран авуна ва гилани ийизва. Къелзайвай бурун рикъел алама жеди, квелди Агъед Гъажимуродовичанни урусрин писатель Владимир Соловийнан гъуржетар къутая хъанайтла.

Агъед Гъажимуродовичакай фикирдайла, зи рикъел мад са вакъия хъвезва. 1974-йисан сентябрдин варз тир. Зунни чи алим саки са зур йисан вахтундади чирвилер хжакиз Москвадин университетдин фена. Философиядин кафедрадин профессор, машъур алим Грант Захарович Апресян, са-садан фамилияр къаз, чахъ галаз таниш жезва. Агъаеван фамилия къелайла ам са генреда акъвазна. Тъвар ва бубадин тъвар мад са сеферда хабар хъкуна, ахпа къавчел къарагъна, Агъед муаллимдин патав атана, ам къужахламишна лагъана: "Аферин, заз икъван гагъди вун чизвачир. Заз чизвайди анжак ви ктаб ва маса илимдин квалахар тир. Зун шад я вун акваз, вун къужахда къаз. Вун эрек я. Вуна Кавказдай тир алимрин къил са чипинин хжакзава. Аферин ваз!" И ихтилатар вири Союздай Москвадиз чини чирвилер хжакиз атанвай машъур алимар авай аудиторияда жезва, абуруни квачел къарагъна гурлу капар язава.

Са къве йикъалай чи аудиториядиз лекция къелиз машъур алимар Сурен Тигранович Калтачиян атана. Адаа Агъед Гъажимуродович таниш тир. Аудиториядай Агъед муаллим акунмазди кафедрадихъ экъечинавай Сурен Тиграновича икъл лагъана: "Агъед Гъажимуродович Агъаев хътиин акуллу, камаллу, машъур алим ацукунавай аудиторияда лекция къелиз заз са тъимил къван реғъуни я ва, дуъз лагъайтла, киччени". Са тъимил йикъар арадай фейлида Москвадин университетдин руководство ихтиин фикиррал атана: "Профессор Агъед Гъажимуродовича чавай гуз жедай Цийикъя дуңъя" тир. Хъсан жеда, эгер чна ам вич чи ва къеце-патаан ульквейрай атанвай алимирин чирвилер артухариз, абуруз лекцияр къелиз кардик кутуртла". Гъа икъл хъунни авуна. Агъед муаллимдин итижлу, умъурдихъ галаз къунвай лекцияр, спецкур-сар машъур алимирин илимдин жегъиль кандидатри сад хъиз хушдаказ къабулнай...

Мусурманрин алимар - Дағъустанда

1

тамамвилледи тестиқъарзавай Кылин кон-
сультативный комитетдин председатель,
шейх, доктор Халед Мазкур аль-Мазкур,
ВСМУ-дин къяомвиллин советдин членар,
шайхар тир Агъмад Мугъаммад аль-Хамма-
ди ва Мохаммедмаджид Али аль-Карадаги,
Россияда ва СНГ-дин ультвейра ВСМУ-дин
къвалах алакъалу ийизвайди тир Юсеф Луай,
РФ-дин Президентдин къенепатан политика-
диз талукъ месэлайрин рекъяй Управлени-
дин начальникдин заместитель, милли ала-
къайирин ва динрин Департаментдин началь-
ник Михаил Белоусов, РФ-дин Президент-
дин къенепатан политикадин Управленидин
динэгълийрин тешкилаторихъ галаз алакъалу
къвалахрин Департаментдин начальник Ал-
маз Фейзулин ва масабур атанвай.

Динэгълийрин международный конференцияда Дагъустандин патай РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель Рамазан Жафарова, Дагъустандин мусурманрин духовный управленидин (ДУМД) председатель, муфтий, шейх Ахмад Абдулаева ишираакна.

Машгъур алимар атунин важиблувал къейд авуналди, Дагъустандин Къил Рамазан Абдулатипова лагъана:

- Гъеле советрин девирдани, арабарни да-
гъустанвияр хъсан, къеңи, ахлакылу мусурма-
нар, къуншияр тирди, Сириядин верховный
мuftий Катарани къейднай. - Алай вахтунда
чна гъакыкъатда исламдин уммадик акатза-
вой динэгълийрин вири тешкилатрин векил-
рихъ галаз жуыреба-жуыре гурушшар тухузва.
Зи фикир ихтиндигъя: тъар са касдиз вичиз
мукъва диндиз икрамдай ихтияр ава. Чун адак
жуван фикирар кутаз алахъун лазим туш. Госу-
дарство вичин гражданар ва государстводин
аслу туширвал хульниз мажбур я. Чун, анжак
исламдикай далда къуна, гъиле яракъ аваз
государстводиз акси экъечтавайбурун геле
къекъвезва. А саягъда государстводиз акси
экъечтун са динданди рехъ гузтай кар туш. Ал-
лагъ сад, Пайгъамбар сад, пак ктаб Къуръан
сад я, чаз виризад сад хътин гъдисяра ганва.
Гъакъл хъайила, мад вуч себеб ава къалар ий-
дай? Къалар анжак чи хусуси къадарсуз лав-
гъавилин нетижада арадал атанва, къвезва.
Къе чаз мусурманрин уммадал илиттавай
сад-садаз акси экъечтунин, зидвилерин залан
пар чыгун къисмет хъвана. Мусурманрин ум-
мадин тарихда исятда хъиз икъван чаравилер
хъана заз малум туш. Амма чи Пайгъамбар-
ди са рехъ, са мезгъеб къуниз эвер ганвайди я
аҳир.

БСМУ-дин кесерлүү делегация республикалык атунин ва конференцияр тухунин кызметчилүүнүн мурасында конфессиондук ара-да рауханар көйгөдүлүк күтүүн я (Риклен ххин: БСМУ 2004-йысыз тешкилай шариатдин илим-дал, культурадал, ислам ківачел ахкъамдала-рунал ва раиж авунал машғұлу мусурман-рин исламдин тешкилдін я) - лагъана ала.

Дүстүрлил ківале “Россиядин мусулманар ихтиярар ва везифаяр” лишандик кваз кылес тұхвана. ВСМУ-дин делегациядін членрихъ галаз ДУМД-ди тәшкілнавай форумда Көмекшілердің ферпаратан Кавказдин республикайрын, Россиядин маса регионирин лидеррини иштарақта на. ДУМД-дин делирпрады, форумдин мана-меттеб мариғаттадын чирвилерин месзәляйверевирид аувун, регионда ислягъивал хүн патал диндин сергъятра аваз светский государство да къарарап къабулун делилламишун да динэгълийри светский государство мусулманар яшамиш хұнин къайда-низамдин Гъашар-Вордик күтүн тир.

ана нисинин капл авуна. И йикъан сядын пудаз мугъманар Дагъустандин динэгълиий рин тешкилатрихъ галаз санал намусдин азадвилин рекъяй квалахдян Комитетдин председатель Сулейман Мегъамедовахъ ван Махачъкаладин Жумъя-мисклиндин имам Мегъамедрасул-гъажи Саадуевахъ галаз Дербентдиз рекъе гъатна. Ана экскурсиядин сергъятра аваз исламдин алимрим дегъзас манайрин шегъердин тарихдикай, тамашу низ лайихлу чайрикай лагъана. Абур гъакны Кырхляр суарал, Нарын-къала къеледали ни фена. Чи эрадин XI-XII асирдин памятникrik акатзавай къванцин плитайралди элкъуырна кlevnavay Кырхляр суарин парудин яргъивилел 20 метр, гъаркъувилел-18, къакъанвилелни 2,5 метр ала. Ана 662-йисуз хазаррин аксина ягъунра къей арабрин 40 аскер кучуднавайди яз гъисаб зава.

Шегъердин Жуымя-мисклинда нянин кап авурдалай гүгъульни Нарын-къаладин на дир чайриз килигиз фена. Динэгълийриз кье ле арадал атунин тарихдикай тамам ихти лат авуна ва алай вахтунда республикадин улькведин уымуьрда адан важиблувилин дережадикай лагъана.

Дагъустанда мугъманвиле хъай ийкъа
ра ВСМУ-дин алимри Хасавюрт, Каспийс-
шегъеррин центральный ва Махачкъаладин
Копышкинан куьчеда, I Петрдин проспектда
авай мисклинрани вязер къелна, капл-theat-
авуна.

* * *

Эхиримжи юкъуз, 8-мартдиз, шеих Али аль-Карадаги "Дагъустан" РИА-дин пресс центрада журналистрих галаз гуьрушмиш хъана. Мярекатда Виридуньядин мусурманрин алимприн са союздин делегациядин членери, Дагъустандин мусурманрин духовный управленидин векилрини иштиракна.

“Дагъустан” РИА-ди са гъфтедин къене келчийривай динэгълийриз гуз кланзувай су алар къватына. А суалприз шейх аль-Каада гидин жавабрин репортаж мукъвара РИА-дин сайтдиз акъуда.

сайгиз акъуда.

Конференциядал виликамаз гъазурнава са жерге суалпиз жавабарни гана. Мусурман рин ихтияррин ва везифайррин месэлайрин веревирдрин нетижайрин бинедаллаз про грамма къабулна, месялтар къалурна - вири и материалар мукъвара печатдин тақъатриз акъуда.

* * *

Мусурманрин алымприн Союздин генеральный секретарь Али Мугыиддин аль-Кадарагиidi лагъайвал, Египетда исламдин радикалприн дестеди (джамаат) Къуръандин баянар дегишарна гана ва абур хейлин алимар, исляъ гражданар кынин кардик къашришмиш хъана. Шейхдин гафаралди, и дестеди пак Къуръандин аятар, къейдер массаате төгъерда къалурнавай 17 томдикай ибараткътабар кхъена. И джамаатди чин жергедийн аллатай вахтара азабар гайи, ихтияррикай магърумай гражданар кутуна ва абурун кыллардин десте тешкилна. Шаксуз, законсуз краин нетижада радикальный гъерекатар, янычи вирида ийизвай кардиз аксибур пайдада жезва, - лагъана шейхди.

Мусумарин алымрин Союздин векилри Дағыстандин жегильиз Сириядиз фин күлүхүч чуугуниз, сабурлу хуныз эвер гана Али Мугъиддин аль-Карадагидин гафаралди, аниз физвайбур а улькведин территорияда арадал атанвай акынрин макъсаддин гъяш вурдик квач ва Сирияда алай вахтунда кынле физвай умымурдин асул дубдин месзапа яр фикирдизни гъиз алакъзавач. “И улькве да инсанарин къуваттар герекезавч. Көвөнгө алан агылтырып жөндейтиң сүнкөк мөттөрүнүн

адан агъалийриз гуз жедайди анжак материальны күмек я. Сирияда исятда авай гъарай-вургъай инсанри чин ихтиярар хувдай митингрилай башламиш хъайди я. Гъукуматди халкъдин сесинихъ яб акална къандай Амма властри маса къарап къабулна. Чификир, дуньядин машгъур динэгълийри къунвай рехъ - им гъич са душушудан Сирияда гъерекатдик квай радикалприн дестеедик экеч тавун я", - къейдна Али Мугъиддин аль-Карадагиди.

Сергъятдин месэлэяр веревирдна

РД-дин милли политикаадин ре-
къяя министерстводай хабар гайи-
вал, и мукъвара Россиядинни Азер-
байжандин государственный сер-
гъятдилай ахъайдай “Ярагъ-Къаз-
маяр” пунктуна Координационный
советдин сергъятдин месэлайриз
талуќ заседание кыile фена. Анал
государственный сергъятдихъ га-
лаз алакъалу “Ярагъ-Къазмаяр”,
“Тагъирхурун-Къазмаяр”, “Цийи
Филер” ва “Гарагъ” пунктарилий ин-
санар ва транспортда аваз тухуз-
вай парап ахъайдай шартлар ва тех-
нологиядихъ галаз алакъалу месэ-
лэяр веревирдна. Адан ківалахда
Госконтролдин органрин, погранич-
ный, таможенный къуллугърин; Да-
гъустан Республикадин государствен-
ный властдин органрин ва чак-
дин муниципалитеттин векилри
иштирака.

Заседание “Росграницадин”
Кыблепатан территориальный управленидин ва Мегъарамдхуърун
райондин администрациядин теклифдалди тешкилнавайди тир.
“Росграницадин” ЮТУ-дин векил,
Координационный советдин председатель Гъамзатхан ГЪАМЗАТХА-
НОВА Азербайжан Республикаидихъ
галаз авай сергъятдилай ахъайдай
пунктарин къвалах хъсанарунихъ
авай метлеб къейлча

Заседанидал рахай “Росгранст-
рой” ФГКУ-дин Махачкъаладин фи-
лиалдин директор **Юсуп РАСУЛО-
ВА**, РД-дин милли политикадин ре-
къяй министрдин сад лагъай замес-
титель **Зикрула ИЛЬЯСОВА**, Рос-
сиядин ФСБ-дин Дагъустанда авай
пограничный управленидин векил
Сергей ОЛЕФЕРОНКОДИ, РД-дин
Кылин ва Гъукуматдин Админист-
рациядин къвед лагъай отделдин
начальницидин заместитель **Дани-
ял ОМАРОВА**, Россельхознадзор-
дин управленидин руководителдин
заместитель **Идрис АЗИЕВА**, сер-
гъятдилай ахъайдай “Тагырху-
рун-Къазмаяр” пунктуунин началь-
ник **Мурад КУРАШОВА** ва гъак!

масабурун сергъятдал рехъ гузтай
кимивилерикай ва абур арадай акъ-
удун патал къабулна қланзтай се-
ренжемрикай даъана.

режимеркайтагынан.
2009-йисуз "Тагыирхуульын-Къазмаяр" пунктунал инсанар ва парар авай транспорт ахъайдай махсус чакяр түккүйрний. Амма къени абур ишлемишін вахканвач. Заседаниндин иштиракчыри и месэлә гөжел төвеген гъялун лазим тирда-
кой болға син.

кай лагъана.
Заседанидин нетижаяр къадайла, Гъ.Гъамзатханова къейд авуна хъи, сергъятдилай элячдай вахтунда инсанрик ва транспортдин иесийрик секинсузвал кутазвай, абур клеме твазвай месэлэяр гъялун патал федеральный ва республикадин талукь тир органри хейлийн крап иийдайдахъ ва герек тир серенжемарни къабулдайдахъ инанмишарна.

Цийивилерихъ еримишиз Бажарагълу рөгъбер, къени инсан...

Шагъбала ШАГЬБАЛАЕВ

ЦИЙИ Къарақуыре хуяруз гъахьдай “Шарвили” эпсодай ағъадихъ галай ңарап кхъенва: “Гыч рикелей аллатда халкъдиз күмек авурди!” Гъар сеферда шегъре рекъел эвичайла ва и гафар къелайла, зи рикел Керимхан Саидагъмедович къведа. Аданы халкъ патал баркаллу къалахар ийизва.

Керимхан Абасов 1959-йисан 9-марти докъузпара райондин Къарақуыре хуяре чубандин хизанды дидедиз хъана. Рагъметлу Саидагъмеда саки 40 йисан девирда “Октябрдин 60 йис” совхоздин ОТФ-дин чубанвиле ва старший чубанвиле къалахна. И къана жағълу дагъвиди вичин веледарни зегъметдал рикел алаа тербияламишна.

Гъеле мектебда келезавай йисара Керимхан хци рикел авай, низамлу, общественный къалахарни активнідаказ иширикавай хъсан ученикрин жергеда авай. 1976-йисуз юкъван школа акъалтарай жегъил Москвадин финансовый институтдик экечиз фена, баллар бес хъанач. Рұғыйдай ават тавуна, Керимхана сифте совхоздин чубанвиле къалахиз башламишна, ахпа ам ДГУ-да кардик квай гъазурлухвили курсарик экечіна. 1978-йисуз адакай экономический факультетдин студент хъана. Университетта келезавай йисар акъас-такваз алатна. Жегъил пешекар Дербент шегъердин “Электросигнал” заводдиз акъатна.

Ина ада производственный отделдин экономиствиле, зур йисалай комплектовочный цехдин старший мастервиле къалахна. Зегъметдал рикел алаай Керимхан къуллугъдин къарарай винделди хкаж жез егечіна. Аданай сад лагъай, ахпа 17-цехдин начальник хъана. Истемишавай къайдада къалах тешкилиз алакъай К.Абасоваз заводдин руководстводи пулдин премияр, рульмамишдай дипломар ва маса пишкешар гуз хъана. Хъсан нетижаяр аваз зегъмет чүгзвизай начальник заводдин руководстводи “Электросигналдин” Ахцеғя кардик квай филиалдин директорвиле тайинарна. Хайи чилин сергъятра Керимхана чехи ѿвесиди къалахава, ери авай продукция акъудаза.

1988-йис алуқына. “Октябрдин 60 йис” совхоз чиқидай таңдар атанав. Райондин руководстводи К.Абасован хиве мадж жа-вабдар везифа твазва, зегъметда хъсан нетижаяр арадал гъизвай жегъиль и совхоздин директорвиле тайинарзала. Майишатдин къалахар хъсанарунхъ галаз сад хъиз Керимхана цийи хуяр арадал гъунин ва къаналар кардик кутунин къалахиз дикъет гузва. Савадлу пешекарди вахтунин къануриин чирвал аваз “Дагълар” программадик “Кылдер-Къарақуыре” къанал тухун кутазва. 1995-йисуз ам къилиз акъатна. “Дербент-Рутул” ре-къик докъузпара райондай физвай рекъерни акатзаяв. 57 километрдин мензилра, четин ва хаталы хъуттапрай рөхъ тухун рөгъят месэлайрикай тушир. Керимхан Саидагъмедовичан алахъунар себеб яз и месэлленин къелгиздігін гъялна. Къе чи рекъерин дережани са акъван писди туш.

1996-йисалай 2001-йисалди К.Абасова дагъустан Республикада авай УФК-дин (управление федерального казначейства) докъузпара райондин отделенидиз рөгъбервал гана. 2001-йисан 22-апрелдиз Керимхан Саидагъмедович райадминистрациядин къиле акъавазна. Вич жавабдар къуллугъдал алаа, ада авур алахъунрин нетижада гзаф крар ийиз алакъинава. Усуғчайдал культурадин парк, хуярера са шумуд спортыз, аялрин бахчаяр кардик акатна. “Къуруш-Миссискар” къанал тухвана. Авадан ва Цийи Къарақуыре хуярера миссисинар эцигна, райондин “Эренлардин сес” газет акъудиз егечіна, ТВ-дин “Шалбуздагъ” канал кардик кутуна. МО-дин къил яз къалахавай йисара К.Абасов республикадин Госсоветди РФ-дин Президент-

дин гъузчилик квай государственный къуллукъдин академиядиз рекъе тұна. Инаг агалкъунади күтільяна, К.Абасова экономика-дин илимрін кандидатвиле тұвар къачуна.

Яшайшдин ва экономикадин жиғеттәй вилик финал гъалтала, 2009-йисан нетижай-рай докъузпаради Дағыстандин дағылух районин арада 2-ча къуна. 2010-йисуз Миссиска 504 ва Цийи Къарақуыреда 320 аялди келдей چақар авай ва өчен алаа аямдин истемишунрив къурвал тадаракламишнавай школайрин дараматар ишлемишиз вахкана. Кылдин касарин 4800 майишатда, вишелай артух КФХ-ра малдарвиле, саларбанвиле ва багъманчиилиниң сүрсет гъасилупан 5870 кас машгүл жезва. Абуру 7804 къарамал, 16350 лапағ, 400 балқлан, 12120 верч хъузва, 2936,6 тонн картуфар, 29094,5 тонн келемар, 123 тонн емишар, 230 тонн як, 3352 тонн нек, 873 ағзұр кака ва маса сүрсет гъасилна. Гъевчели карханайри вири дөрежайрин бюджетиз 10 миллионни 416 ағзұр манатдин ва хуси майишатри 444 ағзұр манатдин налогар гана. И рекъемар мадни чехи жезва.

Бажарагълу рөгъбердин дердияр къалин я. Ада дарда авай хизарин, дәведин ветеранрин, къалахарханы хкатнавайбурун гъакъиндей фикерзала, абура патал хийрлүрекъер жағырзала. Са гафуналди, районэгълияр ина кыле физвай хъсан краилай, чин ерияр квачел алхъалтунин гъерекатрилай рази я. Районда жезвай къван цийивилер “Докъузпара район” муниципальный тешкилатдин кыл К.Абасоваш галаз алакъалу я. Райондин рөгъбервал гъзвай вахтунда адалай администрациядин кыле авай касарикай, идайрин ва тешкилаттин чехибурукай ибарат тир мягъкем коллектив арадал гъиз алакъана. И коллективди гүнгүнна аваз къалахавайди жемятдиз акъазва. Рөгъбердин къилихдин виридалай къилин лишан инсанвал, инсанрихъ галаз рикел сидкыдай рафтартвал ийиз алакъан я. Халкъды лугъудайвал, адаа гъевчидавни, чехидахни рахадай чал чида.

Райондин къили художникар, шайрап, манидарап, спортсменари рикелей алудазава, абураз герек күмекар гузва. Райондин машгүр инсанрин умымурдиз ва яратмушнириз талуқын яз “Под небом Шалбуздагъ”, “История Каракюре”, “Докузпаринский район” ктабар акъудна, къаюмчилиниң гыл галаз “История селения Калажух” (автор И.Жаватов), рагъметлу шайр Г.Шугъаеван, А.Габибован, Ш.Шагъбалаеван, Б.Абдуллаеван шириррин къватлапар чапдай акъудна. Шайр Арбен Къардашан 50 йисан юбилей республикадин сергъятра кыле тухвана. Чи девирда ибур гъевчели къалахар туш.

Райондин муниципальный тешкилатдин кыле К.Абасов хунынди докъузпарадин къамат гүзельвилхъ ва аваданвилхъ де-гиш хъанва, ағалийрин рұғындин дережани хкаж жезва.

Девирдиз вил вегъейла

Эхир хъсан атурай

ВЕРЕВИРДЕР

Шагъабудин ШАБАТОВ

ГАР сеферда пенсияр хажза-ва лагъай ван галкун бес я, пакадин юкъуз вири шейерин къиметарни хажзала. Абурух галас кудай, ягъламишдай заттарин, газдин, экверин къиметарни. Халкъ вердиш ва лигим хъанва, амма гъикъван гъльда гъа икі же-да? Пака эхдай тақъат, сабур амукъ та-вуртла вұчда?

Жуван яшинда заз такур къалахар амач, квачел алуқдай калушар анихъ амукърай, шаламарни жағъайди туш. Га-тун марф къвайи ийкъарани, шалвардин кикер меттерал къван къакъажна, хиперив жедай, буюмшиш чехи касдин балкандыз гаптам ядай, ам хидай, квачин кланер, цацарап ақахаиз хъиткынна жедай. Диде, рагмет гурай вичиз, гъар няниз цацарап ақуидиз, квачин кланериз раб гуз жедай. Ятланы чун кесибүлел рази тир, йисалай-суз гъал-агъвал хъсан жедайдак умуд квай.

Кылпиди, шадвал авай инсанрихъ. Суваррин ийкъар мукъвал жедайла, инсанрин умуд шейерин къиметар ужуз хъ-никжедай. Гъар са колхозди, гъар са хизанди вичи-вич гъар са шейнанди алакъдай-вал таъминардай. Ватандин чехи дяве-дилай къулухъ улыкведа чканвай шегъерарни хълер, заводарни фабрикар гүн-гүнна хүннүз къилин фикир гана. Са куруу вахтунда вири чипин чайрал хъана. Халкъ, гележек хъсан жедайдак умуд кваз, гъу-куматдихъ агуна. Гила вун ныхъ ағъада?

Алатмадин къалахар я. Тфенгни яъ-тавуна, къудратлу улыкве чукурна. 25 йис алатнаваттани, я кесиб халкъ дар-дай акъатна, я пакадин ийкъак умуд ку-таз жезвач. Гъа са вахтунда, халкъди лу-гъузтайвал, астылар квачир чин алайбур майдандыз акъатна, абур вири девлет-рин иесияр, миллионерар хъана.

РФ-дин вице-премьер Шувалован папан йисан доход 374 миллион манат хъайлана, амай кесибдал жисан къене 100 ағ-зур къванин гъалтазават? Зунни кесиб къаттарай я. Умымурдин яшарни 60-далай алатнава. 45 йисуз зетгемет чүргүлә, зун са къвалинин күгүнне машиндин иеси я. Гила, вацарни, пүүлерин, вирерин къере-харни маса къачузва, абурухъни иесияр хъанва, кириналди кесибдиз балыгъ къа-дай ихтиярина амач лугъузва. Аллагъыз ағъзур сеферда шукур хъурай, гъелелиг чна нефес къачузвай гъава маса къачу-дай кас майдандыз акъатнава. Акъаттай-та, кесибрин гъал генани четин жеда.

Гъукуматдиз аялрин баҳча, больница, спортзал эцигдай пул авач лугъузва. Эцигзайвайбүрнин инвесторрин къумекдал-ди арадиз гъазва. И 25 йисуз тахай пул

» Чун вири инсанар я, гъавиляй инсанвал вине къу-на яшамиш хъана къанда, халкъдин гъал-агъвал-дин къайгъуда хъун, адаз галайвилер авун чарасуз я

къадиз къалахал рекъе твазвай, субай-буруз яшамиш хъун патал къулай обще-житияр, хизан галайбуруз къалер гузвой. Улыкведин вири халкъар са хизан хъиз яшамиш жезвай. За Советрин Армиянин жергейра къуллугъ ийдайла, чи частуна 43 милдетдин векилар авай. Командирли и кардал шадвал, дамах ийдай.

Чун са хизан хъиз яшамиш хъайди я лагъайла, хтулриз ағъзани къанзават “Бес гила вучиз масакта я?” лугъуз, та-жубвалзала.

Зун алай вахтунда РФ-дин Президентди, Гъукуматди тухузвай къалахдилай нарази туш, амма абурун къарапрал, тап-шурмишавай, таплабзайвай краарал чайрал алайбуру са амални ийизвач. И къалахин къан-пун ахтармишдай, тахсир-кардиз лазим жаза гудай кас авач. Ихътин чуру гъаларихъ галас зун рази туш. Гылк рази жеда, халкъдин вири меттер яғызы, күз къуллугъда ақвазда лугъуз, кынер къаз къайбиру, чипай депутатар хъайла, халкъ квазни хъказмач, акси яз, адаз гъал-агъвал къанел вегъедай законар къа-булзала, рахазвай гафар халкъдин тва-рунихъ я лугъуз, тапарарни ийизва. Гзафбуру халкъдин хамуналдини кларап-рал чипиз дөвлеттар къазанмишава.

Са къуда вад йисан вири за зи умуръда сифте яз, аваз хъурай лагъана, гъар са-дахъ 28 манат гана, 500 доллар къачунай.

бес мус хъурай? А пул гъина ава? Дев-летлу халайрин жибинра. Чаз чи веледар Ватандыз вафалубур хъана къанзаватла, нубатсуз амалрал къадага эцигун чара-суз я. Улыкведе акъалтазавай несил сағъ-ламди, намусуди хъана къанзавай сад-ни авай хътинді туш. Халкъдиз “Пусть говорят”, “Давай, поженимся” хътип пе-редачарай гъар юкъуз къалзара.

Са тымил вахт вири телевизордай диде къена амукънавай 6-8 йис хъанвай къве аял ва абуру хъузвай чехи буба къа-лурзайвай. Къенвай диде са низ ятланы буржул я ама лугъуз, къужадин къализ фена, приставри аялрин калготкай, гор-шок, игрушкай вахчуна. Им гъихъин ягъысуз суд хъана? Абуради гила гъукумат дөвлетлу хъжеда жал? Ватандаш-риз ихътин зулумар авун дүз туш. Гзафбуру, бубайри лугъузтайвал, бармак гъвшас лагъайла, кыл атлан гъизва, гъа идалди чипиз фу хъайтъларзала, кесиб-дин къал чүр хъун бязибуруз япай чар акъудайдайни туш. Нисинлай къулхъ фу хъайибурухъ галаз рахази жәзмач.

Чун вири инсанар я, гъавиляй инсанвал вине къена яшамиш хъана къанда, халкъдин гъал-агъвалдин къайгъуда хъун, адаз галайвилер авун чарасуз я. Регымлу хъулы, гъурметлу инсанар! Инсанвал къимет авачир дөвлет тирди рикелей ракъурмир!

**РД-дин Кылин Чар веревирдзава
Паруяр - къакъан, ерияр - гыкъван???**

Рульдин культура гыкъ хажда?

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин
редактор, РД-дин в РФ-дин
культурадин лайхлу работник

“Медени”,
“мединият”,
“мединивал”...
Килиг садра,
чахъ сад-садахъ
галац манадин
жигъетдай сих
алакъада авай
гыкъван гафар
аватла!

“Медени аскер” чи классик А.Фатахован яратмишунра культурадин ивирап машгъурун, халък савадлу, девирдин истемишунрин дөрежадиз акъудун патал женг чүгвазтай как яз гътнана. “Мединият” - производстводин (шай гъасилунин, арадал гъунин), умъур, къанажагъ вилик финин ва маса жигъетрайни агалкъунар я, лагъанва чи гафарганра. “Мединият” гафунис синоним яз “культура” гаф къалурнава. “Культура” гафунай “культурный”, “культуривал” гафарни арадал атанва.

Чал “милли культура”, “циий культура”, “рульдин культура”, “адетдин культура”, “рахунрин культура”, “шайшишдин культура”, “къянрин культура”, “дуланажагъдин культура” ва икъ маса ибарајни тимил гълтзавач.

Гъилевай ис “Культурадинди” я лугъунни душушишдин кар туш.

Мединивал лагъайла, чи рикел гъсятда эдеблувал (обществода жув кылле тухунин къайдая), эдебият (художественный чалал теснифнавай эсерар-гыкаят, шипрат) гафарни къвезва. Яни культураны литература сад-садавай къакъудиз тежер къве пай я. Медени инсан сифте нубатда эдеблуди, чи умуми, иллаки рульдин культурадиз къуллугъзвайди тирдал шак алач.

Күррелди, меденивални эдеблувал чин тийирди обществодин истемишунривай яргъяди, вилики финин ериш явашарзлавайди, гагъ-гагъ адаа къулухъди рум гузвойдини хъун мумкин я. Мисаларни чи умъурдай кълан къван гъиз жеда.

Екё драматтар эцигда, аниг рехъ тукъурудач... Яд къланда, булахдик са къван кутадач... Сада муть эцигда, масада адан чуулар чунынхда... Ктаб къачуда, къене вуч аватла чирдач...

Эдебиятни меденият милли къетленвилер къалурзлавай лишанарни я. Гъар са халъдихъ, эгер ам халък ятла, вичин чалан, рахунрин, къянрин, алакъдин культура, шайшишдин къетленвилер, эдебият (милли чалал теснифнавай), искусстводин ивирап (искусство галац из культуры хъун, вилики тухун жедай къвал), маса лишанар хъун лазим я. А лишанар чир хъун, абур хъун, вилики тухун, машгъур авун - ибур гъар сада вичин меденивал, эдеблувал къалурнин асул шартлар тушни бес!

Чи газетда эхиримжи вахтунда и месэлайрай тимил къвенвач, ра-

ханвач. Иник чи хуверер, чи төбиатдин девлетар хънни, абурин къадирлувиленди эгечунин, чал ва чалан девлетар чирунин, хънни, вилики тухунин, эдебиятдин къадирлувиленди эгечунин, устадвилин сирер чирунин, абурсу кутугай къиметар гүнин, искусстводин (музыкадин, хореографиядин, манидин, живописдин, архитектурадин, скълптурадин), халъдин сеняткарвилерин (гъилин-түпүн къвалахар - гамар, гультурар хүн, заргарвал, кларасдикай, чепедикай, ракукай гүрчег затлар гъазурин ва икъ мадни) ивирап хънин ва машгъур авунин, шайшишда къулайвилер түнин (милли парталар, хуверекар, сүварар, адетар ва икъ мадни), тербиядинни къанажагъувилин (бубайнин рухвайрин, дидейринни рушарин, къарийринни сусарин, яшлубурнин жеғилдин алакъаяр) гаф месэлэйр веревирдзава (А.Сайдован, М.Абдулмуталибовадин, К.Казимовадин, М.Гүйсейнован, Н.Ибрахимовадин, Ш.Шабатован, Р.Велибогован, К.Ферзалиеван ва масабурун макъалаяр, рецензияр).

Вири санлай къачурла, ибур чи меденивални эдеблувал, чи рульдин культура раижзавай, чун миллет яз хъзвай, гъа са вахтунда чун чи девирдиз, обществодиз, Ватандиз гыкъван вафалу ятла къалурзлавай шартларни я.

Гъа инал суаларни къввезва: чна алатай вахтаривай, несилирвай вуч къачунва? Чаз вуч акунва? Чаз чи культура (эдебият ва меденият) гыкъван дериндай чизва? Чна квекай менфят къачузва? Чаз вуч хийирлу, вуч заарлу я? Вуч арадал гъизва? Вуч тазва?.. XXI асирда, илим, техника, технологияр акъван вилик фенваз, юкъван асиррин ругъанивилин фикирхъ язлавай къуватар артух жезва эхир?.. Вучиз икъ я?..

Акъзвава хъи, садни регъятдиз жавабар гуз жедай суалар туш. Чи государстводин, республикадин руководстводини инал гъанвай къван месэлэйр чи кар алай программаяр яз вилик эхиримжи. Гаф чакира гъакъи къариизни элкъульзева.

Чаз чун хас тушир чуру ивирикай, зиян гузвой адетрикай, усал къайдайрикай, фашал фикиррикай, къалл девлетрикай азад хъана, цийи, къуватлу хъун, санал чи чехи Ватандиз баҳтавардаказ яшамиш хъун, несилир дүзь тербия гун вайхибу я. И крарни чалай чун миллет яз, чи лап хъсан ивирап-адетар, эдебият, культура, къанажагъ, рульдин утквемвал, ниятрин михывал, инсанвана инсанпересвал, халъдиз ва Ватандиз вафалувал, чехи дуттални архавал хъуз хайитла алакъада.

Кар алай программаярни гъа ниятар аваз тукъурунавайди я.

Паруяр къакъанариз, ерияр ас-къланбур яз амукъайта, чун вирибурувай къакъатун мумкин я.

Культурнивал - фурсухъанвал туш эхир!

“Чуру рекье къати юргъа
Ийимир, - ийгин хъсан туш”,
лагъанва Стап Сулеймана.

Цийи тешкилатор Хуверни къвачел ахъкалдарда, ульквени

Нариман ИБРАГИМОВ

Россиядин Федерацияда вя гъакъ Дагъустанданни политический партияр, абурун региональный отделенияр цүдуралди ава. Гъар ийсуз цийибурни арадал гъизва. Ингэе алатай ийсуз Россияда “Хуверни къвачел ахъкалдарда хъувунин партияни” арадал атана. Адан отделение Дагъустан Республикаадани тешкилнава. И партиядин мурадрикай, къастарикай, вилик эхиримжи везифайрикай чаз региональный отделенидин председатель Мугъамед РАШИДОВА сүльгъбетна.

- Россиядин вя гъакъ Дагъустандин къисмет, гележег багъа гъар са лежбердин вя агъалидин партияни я чи тешкилат, - лугъузва М. Раширова. - Гъар сада къатлун лазим я, лап вилик фенвай хуверин майишат галализ Россиядихъ ва адан халъдихъ гележег жеда. Чара ульквайрай гъизва сүрсөтдел вил алаз акъвазайтла, чи са карни вилик фидач. Россиядихъ дуньядин чулав чилерин вири девлетрин 52 процент, 10 процент техил цадай никлер, дуньядыа къель квачир ятарин ва гъакъ тамарин виридалайнин еке запасар ава. Ихтиин улькве хуверин майишатдин сүрсөтдин патахъай маса ульквайриз мутьгъеч хъун турек туш. Гена Рагъакъидай патан вири ульквайрич чна багъларин, саларин, никлерин няметралди таъминара къланзлавайди я. Амма, гъайф хъи, эхиримжи ийсара улькведа къиле тухай са бязи реформаяр себеб яз Россиядин хуверин майишат дагъардиз аватна.

■ Гъакъван чуру гъальда авани?

- Къуру гафар тахъун патал делилар, рекъемар гъайтила хъсан я. Россиядин каликай ийса юкъван гъисабдалди 4,3 агъзур литр, Европадин каликай 10 агъзур литр нек азазва. Төбиатдин сад хътин шартлар авай Канадади гъар са гектардай къватлазавай техилдин къадар къве сеферда гаф жезва. Россиядин чилел зегъметдиз къабил агъалийрин 9,8 процентди къвалахзава, гъа

Лугъун лазим я хъи, цийи партиядин къиле акъвазнавай ва абурун патарив къватлхъанвайбур яръгал ийсара чинир чирвилер, алакъунар хуверин майишатдиз ганвай халис ватанпересар я. Абуридаа чизвай Россиядин хуверин майишатдин виликан министр, РФ-дин Гъукуматдин Председателдин заместитель А.Заверюха, РФ-дин Госдумадин депутатар В.Вершинин, Е.Ульянов, РФ-дин хуверин майишатдин лайхлу работник А.Оверчук, А.Хижняк, Н.Рубаняк вя гаф масабур я.

■ Вилик фенвай ульквайрив агакъарун патал хуверин майишатдиз гъукуматди гаф къадар финансар чара авун герек къведа. Чи ульквехдихъ абури авани?

- Ав. “2020-йисалди Россиядин АПК вилик тухун” госпрограмма къабулдайла ам финансарин таъатралдини таъминардай бюджет тайнарун лазим тир. И кар авун халис женгиниз элкъвена. Нетижада 8 ийсуз хуверин майишат патал 1,5 трлн. манат чара ийидайвал хъана. Юкъван гъисабдалди, гъар ийсуз - 187 млрд. манат. Ибур еке пулар я. Эгер исядта хуверин майишатда зегъмет чулагъзвайдав юкъван гъисабдалди 12 агъзур манат мажиб агакъзаватла, 8 йисалай ам 45 агъзурдас барабар хъун лазим я. Пешекаррин делилралди, ийсара гъасилавай якъун къадар 14 млн. тонндив, нек - 38,2 млн. тонндив, техил - 115 млн. тонндив агакъда. Россияди масадан къумек галализ вич таамвиледи техилдади, некледади, шекердади, картуфларди, набататрин Чемедалди таъминарда.

■ Дагъустандин хуверин майишатда хъсанвилхъ дегишвилер жедани?

- Са рахунни алачиз. Гъакъ лагъайтла, республикадин 60 процентдилай виниз агъалияр хуверера яшамиш жезва. Бейкаарни гъа хуверера гаф я. Гъавиляй РД-дин Кылинин агропромышленный комплекс вилик тухун сад лагъай чкадал эхигнава ва ада гъукумдин исполнительный органгравай хуверин майишатдин производство къвалахар хъсанарун истишини ийизва. Гъужет алачир месэла я, чилер кардик кутун, хуверин

» Къе чи суфрайрал алай ичерни, картуфарни, техилдин няметарни, некни, нисини... масанрай гъанвайбур я. Икъ давам хъун - им чна чун пака къеве тун жеда. Гъавиляй кар алакъдай ва мумкинвилер авай гъар са дагъустанвиди вири къуватар хуверин майишат къвачел ахъкалдарун патал серфна къланда

са вахтунда АПК-ди ВВП-дик кутазвай пай 4,8 процентдиз барабар я. Рагъакъидай патан ульквайрич гъа и рекъяни вилик ква. Канададин агропромышленный комплекса зегъметдиз къабил агъалийрин 2 процентди зегъмет чулагъзвава ва абури улькведин ВВП-дик 2 процентдин пайни кутазва. Австралияда 3,6 процент зегъметчийри - 4 процент, Даниядин 2,6 процент лежбери, багъманчийри, саларбанди 4,5 процент ВВП гузва. Күррелди, чина хуверин майишатдин зегъметдин бегъерлувал лап агъзди я. Идахъ галаз сад хъиз, хуверин агъалийрин яшайшни усалдаз элкъвена. Саки 40 процент агъалияр кесивиле ава.

■ Заз ван хъайивал, реформайрин ийсара Россиядин Федерацияда мультидай агъзурдай виниз хуверер пуч хъаналда...

- Гъахъ я, 8500 хувер тахъай мисална. Гъеле чкадай, квахъдай гъалда авай хуверер мадни ава. Хуверин майишатдин къвалахривай ирид миллион касдив агакъна инсанар къакъудна. Чилел зегъмет чулагъзвава я. Идай яшамиш жезва, вучиз лагъайтла ВТО-дик экчнавай Россиядин хуверин майишатдин 50 процент сүрсөт къеңептани ульквайрай гъизва. Ингэе Украинаадин вакъяяяр, “инкъилаб” себэб яз Евросоюздин ульквайр Россиядиз акси экчнава. Пака абури Россиядин чин сүрсөт рагхъ тавартла, чи агъалийрич чун неда? Гъавиляй чина къе серенжемар къабулун вири чалкъар бес къадарда сүрсөтдадли таъминардайвал, къвалахни тешкилун, хуверерлни чан хъун, вири чилерни кардик кутун чарасуз я.

Чи партиядин къилин макъсадни ям им я. майишатдин ташкилатори вири къуватар хуверин майишат къвачел ахъкалдарун патал серфна къланда. Чи партиядикни гъар садавай экчнавай жеда!

майишатдин сүрсөт артухарун къенин йикъан ижтияж я. Чи партиядин фикирдади, республикадин хуверин майишат ийгигин еришралди вилик тухун патал ихтиин крар авуна къланда:

Хуверера кооперация чкадал хъун, чилер дигидай системаяр, къаналар гзафарун, майишатар герек къадар техникадади таъминар, чилерихъ галац алақалу гъужетар арадал гъизвай месэлэйр гъялун, вирина экологиядин гъалар хъсанарун, хуверин майишат патал бес къадарда пулар бюджетдик кутун, чкадин продукт артухарунин кардал инвесторар желбун вири таъминарни къилинди - лазим вири шартлар тешкилни жегъилар хуверерай катунин гъерекатдал эхир эзигун, абури къвалахдай чакъя тешкилун. Эгер республикадин гъукуматдилай, муниципалитетрлий, хуверин майишатдин пешекаррлий и крар алақайтла, Дагъларин улькведин экономикин хажжеда, хуверерин мублагъ, агъалиярни агъвалил жеда, халък чадин няметралдини таъминарда. Гъелбетда, партияди РД-дин Кылиз, Гъукуматдиз, хуверин администрацириз алақадай вири къумекар гуда.

Эгер алатаай девир рикел хъайтла, чи бубайри кардик квай вири чилер ишлемишиз, чеб ризкыдади ва маса сүрсөтдадли таъминарзавай. Къе чи суфрайрал алай ичерни, картуфарни, техилдин няметарни, некни, нисини... масанрай гъанвайбур я. Икъ давам хъун - им чна чун пака къеве тун жеда. Гъавиляй кар алақадай вири мумкинвилер авай гъар са дагъустанвиди вири къуватар хуверин майишат къвачел ахъкалдарун патал серфна къланда. Чи партиядикни гъар садавай экчнавай жеда.

Дербентдин 2000 йис

Къадим шегъер - Къадим Эсер

("Дербенд-наме" хроникадай)

(Эвол 6-10-нумраира)

Абделазизахъ ругуд агъзур кас аскерар галай, чебни вири-гъдан тайифайракай. Муслима адан гафариз разивал гана.

Абделазиз тъясята квачел къарагъна, женгинин партал (къеркъер) алукъна, ада вичин ругуд агъзур касни квачел къарагъарна. Сад хъиз гъазур яз, абур рекъиз эвчечина.

Шегъердай атанвайда ибуруз рехъ къалурзавай. Абделазизан ругуд агъзур касни гътууна аваз, а кас дагъдиз хкаж хъана. Ана, къеледин цла, Дербентдиз гъхъдай чинебан варар авай. Гилани абур ама.

Къеледай атанвайда мусурманар кафирикай садазни хабар тежедайвал шегъердиз тухвана. Ифен куулариз мусурманар шегъердин къене авай. Гъа икъ кафирихъ галаз жен башламишина.

Кафири варар хъзвай. Аялар, папар галаз санал дяве тухувай. Пуд агъзур хазарди ругуд агъзур мусурман аскерирхъ галаз жен чугвазай. Мусурманри лу-гъзвай "Аллагъ-аїбер!" гафарни кафириин гъарай-эвер, шел-хвал сад-садак акъ акахъна хъи, инсанрин акъул кважъзай. Садни садан гъвурдани акъзвачир.

Эхирни, къеледилай къецел аламай мусурманарни къенез гъхъна, шегъердин чехидан тахт къачуна.

Чеб магълуб хъайди чир хъайи хазарри (кафири) шегъердин вири варар ачухна.

Кафириин мал тарашина, къакъудна, санал къватына. Шариатдив къадайвал, аскерир гайди гана, амайди Абделазиз тунан. Адаа рехъ чирай жасусдивни, вичи лагъайвал, девлетдин пай агакъарна...

Гила Дербентдин месзала гъялунив эгечина. Муслима лагъана: "Эгер ина чна инсанар туртла, кафири, мад хтана, инаг гъялъкъада твада ва гы юкъуз хъйтланни къеле къачуда. Адалай чун иной къеле чукъурна хъфейтла хъсан жеда".

Военачальникар вири адаа галаз рази хъана. Анжак Абделазиз Бахилидли лагъана: "Ам герексуз серенжем я, хъсан нетижани туш. Эгер и къеледиз а варарилай, виш агъзур жууре амал кардик кутуна, чун къенез тухвай кас хъаначиртла, чавай инаг садранни къаучүз жедаир. Эгер чун иной къеле чукъурна хъфейтла хъсан жеда".

Эгер чна къеледа ам хъудайбур туртла, кафирияв ам къаучүз жеда. Иней мусурманарни къушунар хъфейвалди, иниз кафириар хъведа, Дербентдилай элячина, абур Эрменистандизни, Азербайжандизни атун тавуна акъваздач".

Абдлезизан гафар я Муслимаз, я адан военачальникриз хуш хъанач. Абур, къеледин къве патан цларни хана, чукъурна, хъфена. Абделазиз Бахили Эрмениядин, Генжедин ва Ширвандин сердервиле тайнарна.

Идалай куулухъ кафириар мад Дербентдиз хтана, ина амай мусурманар вири есирвиле къуна. Анжак, чини кичевилия, Дербентдиз яшамиш жез акъвазнач. Анлай элячина фена. Идалай куулухъ я Ирак, я Азербайжан, я Эрмения секиндиз тунач. Гъар ийисуз а чилерл гъюкъумиз, инагар тарашиз хъана.

Иракдин, Азербайжандин агъвалийри Муслимаз и гъалдикай арза авуна. И чавуз Муслим къвед лагъай сеферда, вичин къушун галаз, Дербентдиз хтана. Ина мад сеферда къеле эхигнана, инаг душмандикай хъудай аскерар тунан, вич хъфена.

Арабрин халифатдин къиле къульд ийисуз Велид-шагъ хъана. Адалай куулухъ тахт Абделмикал гъалтна.

Баб ал-абвабда (Derbentda) тур мусурманрихъ ам хъудай къуват авачир. Яни виликдай хъиз къуватлу тушир. Душманар (кафири) атайла, абур (мусурманар) къеледай эвчечина, ачу чульдал женгиник эвчечина. Кафири, ина женгерик къил кутаз, амай чавуз Ирандал, Эрмениядал, Азербаждандал гъюкъумар ийиз, инагар тарашизай. Эрмениядин сердер Абделазиз тир. Вири шартла ада вичин къил хъудай сүрсөт дявейралди жагъурзавай. Аллагъди адаа гъаҳтина хчи акъулни, викъегъвални ганвай. Вири серенжемиз ам виликамаз гъазур жезвай. Гъижрадин вишни пуд лагъай ийисуз (721-722-йисар) ам рагъметдиз фена, женнетэгъли хъана. Адан чадал Эрмениядин сердервиле, вичин хвани галаз, Абдаллахъ рекъе тунан.

Гъа-ъя чавуз Демир-къапу (Derbent) къаҷауз, вичихъ вишни яхъцурни цүд агъзур кас аскерарни галаз, хазаррихъ галаз женг чугваз (къилье Хаканан хва Пашенек авай), Абу Убейд Джеррах - сердер рекъе тунан. Абу Убейд (Абдаллахъ) Ширвандив агакъайла, Дербентда авай хазаррин къил Пашенеказ хабар жеда хъи, мусурманарни къушун Ширвандив агакъинава. Абу Убейд Рубас вацлув агакъайла, анал чардахъ яна, вичиз акъваздай чка түкъурна.

Хаканан хва Пашенека Убейдахъ галаз дяведиз эвчечун къетына.

Хасин Хамри (Гамри-озенъ) вацлун къерхедал алай къеле я. Пашенека гъа и къеледивай са арху яргъа тушын сенгерар къуна.

Абу Убейд Джерраха лагъана: "Эгер за кафирил гъюкъумайтла, хъсан жеда!".

Чакдин беглерикай сад тир Бесбасан хчи Пашенекав чинебан хабар агакъарна: "Квел Абу Убейд Джеррахан къушун къевзева, квезд гъыкъи хъсан ятла, гъакъи ая".

Абу Убейдаз Бесбасан хчин (Артешан) ихтиян чинебан кардикай (хайнвилай) хабар хъайила, ада вичин векилдилай вири къушуннрив эвер гун агакъарна: "Пуд юкъуз чун санихъни физвач, инал акъваззана!"

Амма йиф алукъайвалди, ада далдамрик кларап эвчечина тунан, къушунар душман-дай яна, вичиз акъваздай чка түкъурна.

Гъилера цай кай еке палдумар къуна, цикъвед агъзур аскер галаз Убейд Джеррах душмандал ийис. Икъл абур Чубан-къапудив (арабдал кларапин варарив) къуна фена. Варарилай алатаилья, абур Аб-и Айна булахдив агакъинава.

Инлай Абу Убейда Кайтақдихъ галаз женгиниз, эрчи флангдиз, цикъвед агъзур аскер рекъе тунан, инаг къачуна, дарбадагъ авун патал. Ада эмирна: "Папарни аялар есирвиле яхъ, Кайтак терг ая. Рагъ ақадалди күн элкъвена хтунни герек я".

Чапла флангдиз эмирна: "Цикъвед агъзур аскер къачу, Ерси, Кемаха галайвал вач. (И хуввер гила сад Табасаран, садни Дербент районна ама). Табасаран къачу, дарбадагъ ая. Анжак рагъ ақадалди элкъвена зи патав хъша".

Къе падни (флангни) женгиниз къарагъайла, чакдин беглерикай лап чехида (Азтеша) Хаканан хва Пашенекав патав вичин жасус (итим) рекъе тунан, адав хабар агакъарна: "Абу Убейда квекай табнава (кун алдатмишнава), ада чинеба Усешадал гъюкъумна, элкъвена хтунни авунва".

Хаканан хва Хасин-къеледиз хтана.

(КъатI ама)

Дербентдин 2000 йис

Меденият

Культурадин маканра

Сульгуурдин кІвал

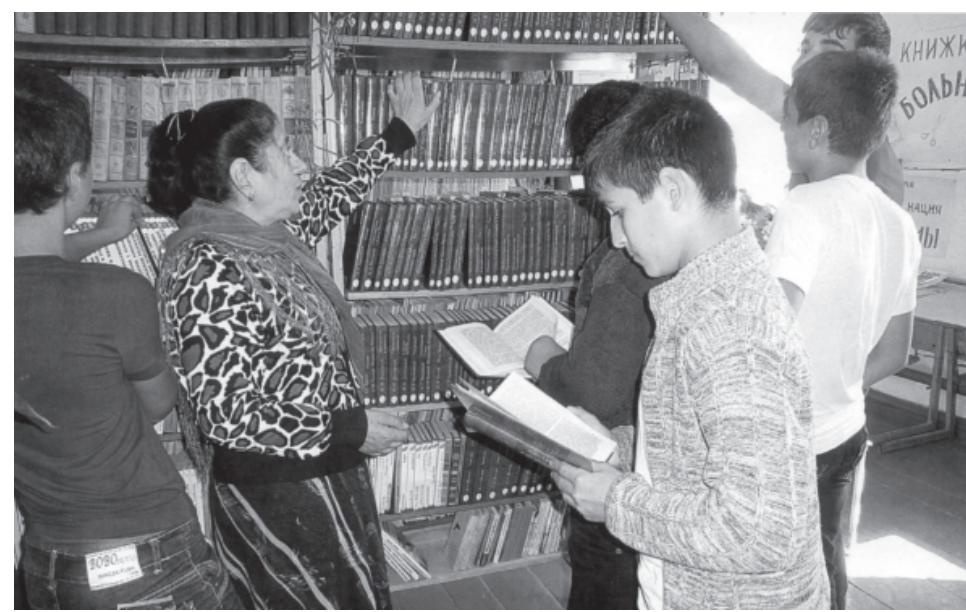
Жаклина МЕЙЛНОВА,
ДПИИ-дин къуллугъчи

Библиотека инсаниятдин виридалайни хъсан руьгъер тилисимд тунан хъзвай, амма анай эвчечун патал чи, инсанрин, патал майилвал гъузетзавай чка я.

Гъа ихътин библиотека Сулейман-Стальский райондин Зизикрин хурун юкъван школадани ава. Ана гаф жисара Шерфе Межидовади намуслувилелди зегмет чугвазва.

Шерфе Зизикрин хууре 10 аял авай Игит диде Айсанат ва Гъажикъурбан Межидоврин хизанда дидедиз хъана. Ина 10-класс, 1992-ийисуз Махачкъалада күльтпросветчилище акъалтларна. Ада библиотека ківалахиз 27 ийсалайни гаф я.

Шерфе заз, 1990-ийсалай инихъ лап мукъувай чида. Вуз акъалтларайла, зун Зизикрин муаллимвиле рекъе тунай. А чавуз Шерфе школадин библиотекадин заведующий тир.

» Шерфе Гъажикъурбановна, вичин пешедиз кутугайвал, хъсан сүльбетчи, меслятчи, дуст я. Библиотекадиз вуж ататлани, ам сивел мили хъвер аласа раҳада

Зизикрин фейила, гъелбетда, за сифтени-сифте Шерфе баҳадал (адаз аялри, гъатта муаллимрини икълугъиз) киль чугвазва.

Библиотекарь - им дегъзаманайрилай инсанри гъуьрметзайвай пеше я. Шерфе баҳадин библиотекада (подвалдин дараматда аватлани) гъамиша къайда-низам, риклиз чимвал, къулайвал гудай гъава жеда. Стол-рал къелзайвайлар патал газетар, журналар, ктабар, виридалайни виле акъадай чкадал чи халкъдин руьгъудин девлет тир "Лезги газет" алас аквада.

Шерфе Гъажикъурбановна, вичин пешедиз кутугайвал, хъсан сүльбетчи, меслятчи, дуст я. Библиотекадиз вуж ататлани, ам сивел мили хъвер аласа раҳада.

- И пешедиз лайхху патал гаф затларай, краай киль акъудиз чир хъана клаңда. Инсанрихъ, иллаки аялрихъ, галаз раҳаз чир хъун истиемизава школадин библиотекарвилин пешеди, - лугъузва Шерфеди.

Цүд аялдиз дүз тербия - насиғъат гайи гъуьрметлу диде-бубадин руш Шерфедиз галатун чидач. Ктабрал, къепнурал аялрин фикир желбун патал ада муаллимарни галаз жуьреба-жууре къуѓунар тешкилзава. "Ктабрин Югъ", "Букварь сагърай", "Халъдин махарин викторина" - аялриз шадвални хъвер багъишишавай ихтиян миракатар ада еке ашкъидалди тухузва.

▪ Библиотекадиз аялар гъи классрилай эгечина къевзева? - хабар къуна за.

- Абуруз библиотекадин рехъ сифтегъян классрилай башламишна чир жезва. Гъелбетда, абуруз яратмишнан къелуни инсандин кутазвай гъиссер квев гекъигиз жеда! Гъакъиля, инсанар библиотекайриз атун, анра авай ктабар къелун къланзава заз. Ктаб хъсан дуст, къумекчи, меслятчи я.

Эхъ, чи Шерфе баҳа алакъунар, намус - гъейрат авай халис лезги дишегъли я.

Цийи Къурушин хуруун - 60 йис “Гъетер халкъар - Къурушар”

Гъажи КъАЗИЕВ
Муса АГЬМЕДОВ

Къурушин хуруун тарихдин дувулар лапдериниз фенва. Алай вахтунда Къуруших къве хуър ава: Вини Къурушар (Докъузпера район) ва Цийи Къурушар (Хасавюрт район). Ци Къурушар къакъан дагъдай арандиз - Хасавюрт райондин чилерал куъч хайдалай инихъ 60 йис тамам жезва. Идахъ галаз алакъалу яз, чаз къе газет келзавай бурун фикир Къурушин тариходал ва алай аямдал желб ийиз кланзана.

Тарихдиз сиягъят

Гъульелай 2500 метрдин вине па Европада виридалайни къакъанда авай Къурушин хуър Шагъдагъдин фирида тикхурал экия хъанва. 1886-йисуз къилем тухвай переписдин делилпрай малум жезвайвал, а чавуз Къурушдал 4700 кас яшамиш жезвай, абурукай 2535 кас - итмар, 2225-ни - дишегълияр тир. Хуъре 718 къвал авай. Хуъруун майишатдикай рахайтла, къуруших къве вахтунда вири санлай 71451 лапаг, 1767 балкан, 2189 къарамал авай. Жемятдиз липтер расдай 6, сарикай шалар храдай 41, гъалар куьпдик кутгадай 2 устларди, 2 дерлекчиди, 1 чекмечиди, 1 харат устларди, 20 дерзичиди, 5 чатухъанди къуллугъязавай.

Вини Къурушдал а йисара динэгълияр патал 5 мискин кардик квай. Къурушин хуърят патарал чирвилер къачур савадлу динэгълияр, эфендияр, машгъур арабистарни гзаф ақьатна. Абурун арадай яз Тифлис шеғъерда Къавкъаздин динэгълийрин чехиди хъайи Амрагъ эфендидин, Къазандин университетда чирвилер къачур Рагым эфендидин, Алисултан эфендидин, Сефер эфендидин, Режеб эфендидин, Умуд эфендидин, Малла Абдуллагъ эфендидин, Мегъемед-Рефи эфендидин ва масабурун тъварар къаз жеда.

1920-йисуз Вини Къурушдал сад лагъай лиукпункт ачуна, ахла адакай къве классдин школа хъана, 1927-йисуз хуъре вад классдин школа кардик кутуна, 1930-йисузни адакай 7 йисан школа түккүр хъувуна. Ана 275 аялди чирвилер къачузтай, 1936-йисуз аялри ина, сифте яз, ирид йисан образование къачуна.

Къурушдал сифте йисара школада тарсар чаддин муаллимар яз Багъирли Сейифалиди, Багъирли Мутьуьдина, Аллагъярли Къагъримана, Мирзеханов Шемседин, Заллов Велягъя, Нагъиев Серкера, Нагъиев Сабира, Гъажиев Гъажиди, Эфендие Давута, Усманов Яъяди, Умаров Бегъера, Къубатов Къубата, Гъафизова Шагъбичеди ганай. Гзаф буруз Миграгъя юкъван школа къутягъун къисмет хъанай, тъя школа сифте къутягъайбур Эбилов Сейфуллашын Мурадов Ибрагим хъана, гульгульнина ийисуз аял Баглиев Загъраба, Баглиев Забура, Керимов Лукъмана, Къарибов Медагъади къутягъана, абури вири ВУЗ-рик экечи на ва абурукай виридакай муаллимар хъана.

Къурушдал сад лагъай колхоз 1931-йисан 10-иодлиз тешкилнай, хуъруун собранидин къаарардалди ам Карл Марксан тъварунхих янай. Колхоздик гульгульлудаказ сифтедай 71 хизан экечи на, зегъмет чугвазтайбурун къадар 238 кас тир. Колхоздин сад лагъай председателвиле Къулиев Сейфедин Рамазанович хъяна. 1936-йисуз Къурушдал мад пуд колхоз тешкил хъувуна: Сталинан, Ф.Энгельсан ва Тельманан тъварарих галайбур. 1939-йисан 1-январдин делилпрайди Къурушин колхозрих агъадихъ галай къадар гъйванар авай: К.Марксан - 20777 лапаг, Тельманан - 7122, Энгельсан - 7068, Сталинан - 5787, вири санлай - 42754 лапаг. Докъузпера райондин исполнкомдин къаарардалди Къурушин хуъруун Тельманан тъварунхих галай колхоздин председателвиле Везиров

Селим, Ф.Энгельсан - Балиев Мирзекерим ва Сталинан - Балатов Агъмедхан тестикъарна. Жемятдин хуси гъйванарин къадар 16900 - лапагдив, 1580 - малдив ва 571 балкандив агакънавай.

1940-йисан 3-мартдиз Докъузпера райондин партийный конференциядай Баглиев Жамедин, рейсадвиледи сесер гуналди, областной партийный конференциядиз делегатвиле ва гъа са вахтунда ВКП(б)-дин РКдин пленумдин членвилени хъяней. Къурушин К.Марксан тъварунхъ галай колхоздин парторганизациядии секретарилени Жамедин Къемирович тайинара.

Батандин Чехи дяведи башламиш хъайила, фронтдиз фей 575 къурушивидикай 310 кас телефон хъана, 70 кас гел галализ квахъна, 15 кас госпиталра залан хирерик кутиягъ хъана. Дяведин йисара далу пата зегъмет чугур 52 къурушиви “За оборону Кавказа”, 358 кас

ный Советдин Президиумдин Гъуърметдин грамотадизни лайихлу хъанай. Назлуди 1938-йисуз 15 каликай 17 дана, 1939-йисуз 22 каликай 24 дана къачунай. Докъузпера райондин райвоенкомдин начальник Назирметова партиядин обкомдиз рекье тур чарче Ватан душмандикай хуън патал Яру Армиядин оборонадин Фондуниз къумек яз къурушвийри пул рекье тунвайди къейднава.

Дяведин сифте йикъарилай 48 касдикай ибарат тир халкъдин ополченидин ва 40 касдикай ибарат тир истребительный батальон тешкилнай. Школада келзавай аялриз военный рекъерай военрук Фаталиев Сейидалиди чирвилер гузай.

1942-йисан 13-февралдиз Оборонадин фондуниздеке къумекар гунаи СССР-дин Верховный Главнокомандующий И.В.Сталина Къурушин зегъметчизириз Чухсагъулдин телеграмма раҳкурнай.

“За доблестный труд в ВОВ 1941-1945 гг.”
медалриз лайихлу хъана.

Дяведин йисарин мишекъат шартларани къурушиири, вири сад хъана, зегъмет чугвазтай. Эгер 1940-йисуз вири колхозра санлай 52 агъзур лапаг авайтла, 1942-йисуз абурун къадар 68560 - дав агакъна.

Гъеле 1917-йисуз къурушиирих 1767 балкан авай, са хизандал саки пуд балкан гъалтзайвай. Къурушдал тъвар-ван авай рамагбан, гульгульнай Социализмдин Зегъметдин Игитвилин еке тъвар къазанмийшай кас Уружев Аъбагет тир. Ада гъа дяведин йисара гъар са 100 хваракай 100 тай къачунай. Рамагранлагъайтла, 800-дав агакъна балканар авай. Гъар йисуз 100 - дав агакъна балканар фронтдиз рекье твазтай. Къурушдилай чипин балканран алац 100 кас фронтдиз фенай. Виликрай рамагбан хъайи Пирмет Юсупован рикъел хунарай, Ростовдиз къван фронт патал Къурушин колхозрин балканрин эшелондихъ галаз, тъя йисара балканрин фермадин заведуючий хъайи Юсупов Эмрилагъ фенай. 1945-йисуз акурубурон субъеттрай малум хъайивал, Эльба вацай яд хъвазтай балканар Къурушин колхозрин балканран тирди абуруз янавай лиширан чир хъваналдай, абурул “К.М.”, “К.Ф.”, “К.Т.”, янай “Колхоз К.Маркс”, “Фридрих Энгельса”, “колхоз Эрнста Тельмана” хъенвай. Гъелбетда, колхозра къвалахай итимирин кеспияр дишегълийрин хиве гъяна, чубанрин чумахъарин маргъухъарин дергесар дишегълийри гъилера къуна, вири зегъметарни азиятар чипин хивес къачунай. Къурушдал колхозрин фермайрин заведуючийн старший чубанар гъазурдай цудийкъан курсар ачуна. И курсар келна къутягъай Вердиханова Назлудикай МТФ-дин заведуючий хъана. Гаф кватай чкадал лутгъун, адакай гъеле 1938-йисуз ВДНХ-дин иштиракчины хъанай ва ам ДАССР-дин Верхов-

(КъатI ама)

Девирар физва

Шагъабудин ШАБАТОВ

Сифте къвал ва сурар

Ага Макъарин агъалияр Цийи Макъарал куъч хъайила, сифтени-сифте къве мертбадин, къавуз шифер янавай къвалер эцигайди буба Ватандин Чехи дяведа телефон хъайи Мегъамедов Мегъамед тир. Рагъмет гайда субъет авурвал, 1959-йисан зулуз Дэрбентдиз фена, недай-хъвадай шейэр газ хуъръз хтана, автобусдай эвичдайла, салонда авай са папа лагъаналдай: “Я къей вахар, къун атла къвалериз килиг, къавуз сахсины ягъ хъийизва, яраб абурун иеси гъихътин купец ятла?..”

- Абури зи къвалер я, чан вах, зун купец туш, колхозчи я, - лагъайла, дишегълиди, регъуль хъана, вичин къилихъ галай шалуналди чин къевирнадай.

Мегъамед халуди хуъре ачухай алакъадин отделенидин начальниквиле 40 йисалай виниз къвалахнай. Къенин юкъузни адан тъвар вичи къуллугъ авур Цийи Макъарин, Даркъушрин, Эминхуърън же-мятири гъуърметдивди къазва. Цийи хуъре сифте сурни адан диде Жарият халадиз къисмет хъана. Мегъамед халуди ихтилат авурвал, дидеди веси авуналдай: “Чан хва, зун къульне сурара кучумир ман, анаг агъада авай, са затни акван тийдай жегъеннем хътин чка я. Я анал гележегдани чка бес же-дайдай туш”.

Са юкъуз дидеди Мегъамедаз вичихъ галаз атун теклифнадай.

- Ингъе, чан хва, - лагъаналдай ада, зун къейила гъа инал кучук. Килиг, къандатла вунни зи къвалахъ ярх хъуль, инлай Шалбуз дагъни, Кетин къилни, чи хай ериярни аквазва.

Жарият хала 1960-йисуз рагъметдиз фена, са тимил вахтундилай адан диде Иминат бадени къена, къведен сурарни сад-садан къвалал ала. Гъа икл, цийи сурарни арадал атана.

И алатнавай 54 йисан къене сурарин майдан лап еке хъанва, адан сергъята гегъеншардай чкадал атана. Килиг садра, вил вегъейла, накъ хъайи къвалахар хъиз аквазва, амма умъмур акуна-такуна физва. Яраб шумуд девирар гъа и саягъда къвезд алатнатла?

И фани дуньядиа инсанрин писвилер, ягъунар-къиникъар, къалмакъалар квезд ятла лугъуз, зун гъамиша хиялрик жезва...

Гила эха

Дидедин патав къил чугваз хтай гадди ада арза ийизва: “Валлагъ диде, аялар хана, Чехи авуникай са хийирни авайди туш”.

- Гъик, я бала?

- Гъик лагъайтла, чан диде, чехи гада хкведа - къве гъил юзуриз-юзуриз. Хъфидайла завай паяр кълан жезва. Къулан гада хкведа - гъамни гъак! я. Руш хкведа - гъамни...

- Я чан хва, - лагъана дидеди, - вун абурулай заз арза ийиз, вун шеъбердай зун диде я лагъана ацай гъилеривди мус хтайди я? Иной вунни гъар сеферда дидедин гълинин няметар газ хъфейди я. Гила эха жувани.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 17 марта

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

- 08.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан.**
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан.
11.30 Местное время. Вести-Дагестан.
14.30 Местное время. Вести-Дагестан.
17.10 Местное время. Вести-Дагестан.
19.45 Местное время. Вести-Дагестан.

РГВК

- 07.00 Время новостей Дагестана. Итоги**
07.30 Мультифильмы
08.00 X/f «Простая история»
09.50 Передача «Чистое сердце»
10.05 «Служба Родине»
10.30 X/f «Дикое сердце»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 TV-shop
12.55 К 100-летию Народной артистки РД Барият Мурадовой. X/f «Катоходец»
14.05 Мультифильм
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 T/c «Владыка морей» 35 с.
16.05 Мультифильм
16.20 TV-shop
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 «Красота 05.ru» в прямом эфире
17.45 D/c «Мир природы»
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Публичные лекции «Viva, academical»
21.00 X/f «Гридица три»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «WEB-обзор»
23.25 Спорт на канале

00.30 Время новостей Дагестана

01.00 Ночной канал

ПЕРВЫЙ

- 5.00 Новости.**
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка» (12+).
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Время обедать!»
13.00 «Доброго здоровья!» (12+).
13.45 «Истина где-то рядом».
14.00 Другие новости.
14.25 «Понять. Простить».
15.00 Новости.
15.15 «Они и мы».
16.10 «В наше время».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.30 T/c «Дурная кровь».
23.30 «Вечерний Ургант».
0.00 Ночные новости.
0.10 «Познер».
1.15 X/f «Остров».
3.00 Новости.
3.05 X/f «Остров».
3.15 «В наше время».
4.10 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

- 6.00 «НТВ утром».**
8.40 T/c «Возвращение Мухтара».
10.00 «Сегодня».
10.20 T/c «Возвращение Мухтара».
10.55 «До суда».
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Суд присяжных. Окончательный вердикт».
14.35 «Дело врачей».
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 T/c «Морские дьяволы. Смерь».
23.15 «Сегодня. Итоги».
23.35 T/c «Дикий». Трижды дикий. Послесловие».
2.30 «Главная дорога».
3.00 T/c «Москва. Центральный округ».
5.00 T/c «Хвост».

- 17.40 «Говорим и показываем».**
18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 T/c «Морские дьяволы. Смерь».
23.15 «Сегодня. Итоги».
23.35 T/c «Дикий».
1.35 «Казнокрады».
2.35 «Дикий мир».
3.05 T/c «Москва. Центральный округ».
5.00 T/c «Хвост».

НТВ

- 6.00 «НТВ утром».**
8.40 T/c «Возвращение Мухтара».
10.00 «Сегодня».
10.20 T/c «Возвращение Мухтара».
10.55 «До суда».
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Суд присяжных. Окончательный вердикт».
14.35 «Дело врачей».
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 T/c «Морские дьяволы. Смерь».
23.15 «Сегодня. Итоги».
23.35 T/c «Дикий».
1.35 «Казнокрады».
2.35 «Дикий мир».
3.05 T/c «Москва. Центральный округ».
5.00 T/c «Хвост».

ТВЦ

- 16.00 «Сегодня».**
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 T/c «Морские дьяволы. Смерь».
23.15 «Сегодня. Итоги».
23.35 T/c «Дикий».
1.35 «Казнокрады».
2.35 «Дикий мир».
3.05 T/c «Москва. Центральный округ».
5.00 T/c «Хвост».

ТВЦ

- 6.00 «Настроение».**
8.25 X/f «След в океане».
10.00 «Сегодня».
10.20 T/c «Возвращение Мухтара».
10.55 «До суда».
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Суд присяжных. Окончательный вердикт».
14.35 «Дело врачей».
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 T/c «Морские дьяволы. Смерь».
23.15 «Сегодня. Итоги».
23.35 T/c «Дикий».
1.35 «Казнокрады».
2.35 «Дикий мир».
3.05 T/c «Москва. Центральный округ».
5.00 T/c «Хвост».

- 16.00 «Сегодня».**
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 T/c «Морские дьяволы. Смерь».
23.15 «Сегодня. Итоги».
23.35 T/c «Дикий».
1.35 «Казнокрады».
2.35 «Дикий мир».
3.05 T/c «Москва. Центральный округ».
5.00 T/c «Хвост».

- 14.50 «Город новостей».**
15.15 «Городское собрание».
16.05 X/f «Долгая дорога в дюнах».
17.30 «События».
17.50 «Крым. Русская весна». Спецрепортаж.
18.25 «Право голоса».
19.30 «Город новостей».
19.50 T/c «Контригра».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
23.15 «Без обмана». Зубные врачи.
0.05 «События. 25-й час».
0.40 «Футбольный центр».
1.10 «Мозговой штурм. Средства от рака».
1.45 T/c «Инспектор Линли».
3.30 X/f «Начальник Чукотки» (6+).
5.10 D/f «Три жизни Виктора Сухорукова».

СТС

- 6.00 M/c «Маленький принц» (6+).**
6.25 M/c «Приключения Вуди и его друзей» (6+).
6.50 M/c «Пингвиненок Пороро» (6+).
7.00 M/c «Макс Стил».
7.30 M/c «Клуб Винкс - школа волшебниц».
8.00 6 кадров.
9.00 6 кадров.
9.30 6 кадров.
10.00 Даешь молодежь!
11.00 Комедия «Поездка в Америку».
13.10 6 кадров.
13.30 Даешь молодежь!
14.00 T/c «Восьмидесятые».
16.00 T/c «Воронины».
18.30 T/c «Воронины».
19.00 T/c «Неформат».
20.00 T/c «Кухня».
21.00 T/c «Неформат».
22.00 Боевик «Такси».
23.40 6 кадров.
0.00 6 кадров.
0.30 Кино в деталях с Ф. Бондарчуком.
1.30 6 кадров.
1.45 Комедия «Компаньон».

- 6.00 «Сейчас».**
6.10 «Утро на 5».
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
11.30 T/c «Спартак: Возмездие».
12.00 «Новости 24».
13.00 «Званый ужин».
14.00 «Семейные драмы».
15.00 «Новости культуры».
15.15 «Главная роль».
19.30 «Сати. Нескучная классика».
20.00 «Верное средство».
21.20 «Тем временем».
22.05 D/f «Первый компьютер мира».
23.00 D/c «Крестьянская история».
23.30 «Новости культуры».
23.50 «Кинескоп».
24.00 «Правила жизни».
24.20 «Острова».
24.30 «Спартак: Возмездие».
25.00 «Крестьянская история».
25.15 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.25 «Х/ф «Ларго Винч: За говар в Бирме».
25.30 «Мистические истории».
25.40 «Д/ф «Гадалка».
25.50 «Д/ф «Гадалка».
25.60 «Д/ф «Гадалка».
25.70 «Психосоматика».
25.80 «Х-Версии. Другие новости».
25.90 «Красота 05.ru» в прямом эфире».
25.10 «Ларго Винч: На чало».
25.15 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.20 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.25 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.30 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.35 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.40 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.45 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.50 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.55 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.60 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.65 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.70 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.75 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.80 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.85 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.90 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
25.95 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.00 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.05 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.10 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.15 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.20 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.25 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.30 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.35 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.40 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.45 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.50 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.55 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.60 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.65 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.70 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.75 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.80 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.85 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.90 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
26.95 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.00 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.05 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.10 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.15 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.20 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.25 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.30 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.35 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.40 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.45 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.50 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.55 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.60 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.65 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.70 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.75 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.80 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.85 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.90 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
27.95 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
28.00 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
28.05 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
28.10 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
28.15 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
28.20 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
28.25 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
28.30 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
28.35 «Х/ф «Ларго Винч: На чало».
28.40 «Х/ф «Ларго

среда, 19 марта**ТВ ДАГЕСТАН****РОССИЯ**

08.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11.30 Местное время. Вести-Дагестан.
14.30 Местное время. Вести-Дагестан.
17.10 Местное время. Вести-Дагестан.

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лакском языке «Айрчи ва агълу»
08.00 Мультифильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 Д/с «Мир природы»
09.45 «Крупным планом»
10.10 «Бизнес Дагестана»
10.45 «Правовое поле»
11.25 «Время футбола»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 TV-shop
12.55 X/f «Первая перчатка»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владыка морей» 37 с.
16.05 Мультифильм
16.20 TV-shop
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Д/ф «Искусство, рожденное в горах»
17.25 Д/с «Мир природы»
18.25 Мультифильмы
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти во замана»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «На виду»
20.35 TV-shop
20.45 Мультифильм
21.00 X/f «Вертикаль»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Аутодафе»
23.45 Т/с «Правое дело»

00.30 Время новостей Дагестана**01.00** Продолжение т/с «Правое дело»**01.30** Ночной канал**ПЕРВЫЙ****5.00** Новости.**5.05** «Доброе утро!»**9.00** Новости.**9.15** «Контрольная закупка» (12+).**9.45** «Жить здорово!» (12+).**10.55** «Модный приговор».**12.00** Новости.**12.15** «Время обедать!»**13.00** «Доброго здоровья!» (12+).**13.45** «Истина где-то рядом».**14.00** Другие новости.**14.25** «Понять. Простить».**15.00** Новости.**15.15** «Они и мы».**16.10** «В наше время».**17.00** «Наедине со всеми».**18.00** Вечерние новости.**18.45** «Давай поженимся!»**19.50** «Пусть говорят».**21.00** «Время».**21.30** Т/с «Дурная кровь».**23.30** «Вечерний Ургант».**0.00** Ночные новости.**0.10** «На ночь глядя».**1.10** X/f «Переправа» (18+).**3.00** Новости.**3.15** «В наше время».**4.10** «Контрольная закупка».**РОССИЯ 1****6.00** НТВ утром».**8.40** Т/с «Возвращение Мухтара».**10.00** «Сегодня».**10.20** Т/с «Возвращение Мухтара».**10.55** X/f «Я-четвертый» (18+).**13.00** «Сегодня».**13.25** «Суд присяжных. Окончательный вердикт».**14.35** «Дело врачей».**15.30** «Чрезвычайное происшествие. Обзор».**16.00** «Сегодня».**16.25** «Прокурорская проверка».**17.40** «Говорим и показываем».**18.30** «Чрезвычайное происшествие. Обзор».**19.00** «Сегодня».**19.30** Т/с «Морские дьяволы. Смерь».**20.45** Футбол. Лига Европы УЕФА. «Анжи» (Россия) - А3 (Нидерланды).**21.45** Т/с «Морские дьяволы. Смерь. Судьбы».**23.35** «Сегодня. Итоги».**23.55** Т/с «Морские дьяволы. Смерь. Судьбы».**1.50** «Квартирный вопрос».**2.50** «Лига Европы УЕФА. Обзор».**2.10** «Добрый ответ».**3.15** Т/с «Москва. Центральный округ».**5.10** Т/с «Хвост».**16.00** «Сегодня».**16.25** «Прокурорская проверка».**17.40** «Говорим и показываем».**18.30** «Чрезвычайное происшествие. Обзор».**19.00** «Сегодня. Итоги».**23.10** «Футбол. Лига чемпионов УЕФА. «Боруссия Дортмунд» (Германия) - «Зенит» (Россия). Прямая трансляция».**1.40** «Лига чемпионов УЕФА. Обзор».**2.10** «Добрый ответ».**3.15** Т/с «Москва. Центральный округ».**5.10** Т/с «Хвост».**ТВЦ****6.00** «Настроение».**8.30** X/f «Это начиналось так...»**10.20** Д/ф «Владимир Этуш. Меня спасла любовь».**11.10** «Петровка, 38».**11.30** «События».**11.50** Детектив «Комната с видом на огни».**13.40** «Без обмана».**14.30** «События».**14.50** «Город новостей».**15.15** X/f «Наша Москва».**15.35** X/f «Долгая дорога в дюнах».**16.55** «Доктор И...»**17.30** «События».**17.50** «Линия защиты».**18.25** «Право голоса».**19.30** «Город новостей».**19.50** Т/с «Контригра».**21.45** «Петровка, 38».**22.20** Т/с «Генеральская вчучка».**23.10** «Хроники московского быта. Советские миллионерши».**0.00** «События. 25-й час».**0.25** «Русский вопрос».**1.15** Т/с «Расследование Мердока» (Канада).**2.55** Т/с «Исполнение любовью».**3.50** Д/ф «Страсти по Иоанну».**4.50** «Истории спасения».**5.20** «Как вырастить грибы». Фильм 2. (США). (6+).**CTC****6.00** M/c «Агентство 2».**8.00** 6 кадров.**9.30** 6 кадров.**10.00** Д/ф «Домашнее кино».**10.20** Д/ф «Возвращение Мухтара».**10.55** Т/с «Суд присяжных. Окончательный вердикт».**11.30** «Футбол. Такси 2».**13.10** 6 кадров.**13.30** «Футбол. Такси 3».**14.00** Т/с «Восьмидесятые».**16.00** Т/с «Воронины».**19.30** Т/с «Воронины».**20.00** Т/с «Неформат».**20.20** Т/с «Кухня».**21.00** Т/с «Неформат».**22.00** «События».**22.20** Т/с «Генеральская вчучка».**23.10** «События. 25-й час».**0.10** «События. 25-й час».**0.45** X/f «Сыскное бюро «Феликс».**2.25** Т/с «Исполнение любовью».**3.20** Д/ф «Самосуд. Око за око».**4.45** «Петровка, 38».**5.15** Д/ф «Как вырастить гиены».**(США). (6+)**.**СТС****6.00** «Настроение».**8.30** X/f «Частная жизнь».**10.20** Д/ф «Жизнь и судьба артиста Михаила Ульянова».**11.10** «Петровка, 38».**11.30** «События».**11.50** X/f «Ты всегда будешь со мной?»**1.50** Д/ф «Обращение неверных».**14.30** «События».**14.50** «Город новостей».**15.15** Т/с «След. Борис Попров».

ПЯТНИЦА, 21 марта**ТВ ДАГЕСТАН****РОССИЯ**

- 08.05-08.08.** Местное время. Вести-Дагестан
08-36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11.30 Местное время. Вести-Дагестан
14.30 Местное время. Вести-Дагестан
17.10 Местное время. Вести-Дагестан
18.35 «Планета Культура»
19.25 Махачкала
19.40 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Поданги гамали заманги»
08.00 Обзор газеты «Хаккыят»
08.15 Мультифильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 Д/с «Мир природы»
09.45 «Мужской разговор»
10.45 Д/ф «Сказка тайнственных узоров»
11.20 «Спасите детство»
11.55 Информационно-аналитическая программа «Все грани»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 TV- shop
12.55 X/f «Каменный цветок»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владыка морей»
16.00 Мультифильм
16.20 TV- shop
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Д/ф «Секрет успеха. Пять сторон света»
17.20 Д/с «Мир природы»
18.15 «Наши дети»
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, хальк гетмес»

19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Здоровье» в прямом эфире
20.40 TV- shop
20.50 Мультифильм
21.00 «Галерея искусств»
21.30 Д/ф «Кавказские истории. Баллада о герое»
22.00 Время новостей. Кризисный

22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Город молодых»
23.30 Т/с «Правое дело»
00.30 Время новостей Дагестана

01.00 Ночной канал

ПЕРВЫЙ

5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»

9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».

9.45 «Жить здорово!» (12+).

10.55 «Модный приговор».

12.00 Новости.

12.15 «Время обедать!»

13.00 «Доброго здоровья!» (12+).

13.45 «Истина где-то рядом».

14.00 Другие новости.

14.25 «Понять. Простить».

15.00 Новости.

15.15 «Они и мы».

16.10 «В наше время».

17.00 «Жди меня».

18.00 Вечерние новости.

18.45 «Человек и закон».

20.00 Телеграф «Поле чудес».

21.00 «Время».

21.30 «Голос. Дети».

23.40 «Вечерний Ургант».

0.35 X/f «Побеждай!»

2.30 X/f «Нью-Йоркское такси».

4.20 «Солнечные штормы».

5.20 «Контрольная закупка».

(12+).

РОССИЯ 1

6.00 «НТВ утром».

8.40 Т/с «Возвращение Мухтара».

10.00 «Сегодня».

10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».

10.55 «Суд присяжных».

13.00 «Сегодня».

13.25 «Суд присяжных. Окончательный вердикт».

14.35 «Дело врачей».

15.30 «Чрезвычайное проишествие. Обзор».

16.00 «Сегодня».

16.25 «Прокурорская проверка».

17.40 «Говорим и показываем».

18.30 «Чрезвычайное проишествие. Обзор».

19.00 «Сегодня».

19.30 Т/с «Морские дьяволы. Смерч. Стихия гроз».

23.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч. Стихия гроз».

0.25 X/f «Гость».

2.15 «Спасатели».

4.25 Т/с «Москва. Центральный округ».

4.40 Т/с «Хвост».

10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».

10.55 «До суда».

11.55 «Суд присяжных».

13.00 «Сегодня».

13.25 «Суд присяжных. Окончательный вердикт».

14.35 «Дело врачей».

15.30 «Чрезвычайное проишествие. Обзор».

19.00 «Сегодня».

19.30 Т/с «Сергей Петровка, 38».

0.10 Т/с «События».

1.10 Т/с «События».

2.10 Т/с «События».

3.10 Т/с «События».

4.10 Т/с «События».

5.10 Т/с «События».

6.00 Т/с «События».

7.10 Т/с «События».

8.10 Т/с «События».

9.10 Т/с «События».

10.10 Т/с «События».

11.10 Т/с «События».

12.10 Т/с «События».

13.10 Т/с «События».

14.10 Т/с «События».

15.10 Т/с «События».

16.10 Т/с «События».

17.10 Т/с «События».

18.10 Т/с «События».

19.10 Т/с «События».

20.10 Т/с «События».

21.10 Т/с «События».

22.10 Т/с «События».

0.10 Т/с «События».

1.10 Т/с «События».

2.10 Т/с «События».

3.10 Т/с «События».

4.10 Т/с «События».

5.10 Т/с «События».

6.10 Т/с «События».

7.10 Т/с «События».

8.10 Т/с «События».

9.10 Т/с «События».

10.10 Т/с «События».

11.10 Т/с «События».

12.10 Т/с «События».

13.10 Т/с «События».

14.10 Т/с «События».

15.10 Т/с «События».

16.10 Т/с «События».

17.10 Т/с «События».

18.10 Т/с «События».

19.10 Т/с «События».

20.10 Т/с «События».

21.10 Т/с «События».

22.10 Т/с «События».

0.10 Т/с «События».

1.10 Т/с «События».

2.10 Т/с «События».

3.10 Т/с «События».

4.10 Т/с «События».

5.10 Т/с «События».

6.10 Т/с «События».

7.10 Т/с «События».

8.10 Т/с «События».

9.10 Т/с «События».

10.10 Т/с «События».

11.10 Т/с «События».

12.10 Т/с «События».

13.10 Т/с «События».

14.10 Т/с «События».

15.10 Т/с «События».

16.10 Т/с «События».

17.10 Т/с «События».

18.10 Т/с «События».

19.10 Т/с «События».

20.10 Т/с «События».</p

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 23 марта

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

10:20 Местное время. Вести-Дагестан. События недели. Информационно-аналитическая программа

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана

07.15 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»

08.00 Мультифильмы

08.30 Время новостей Дагестана

08.50 Тележурнал для детей «Хочу все знать»

09.05 Х/ф «Безумный день»

10.30 «Полифония»

12.50 TV-shop

12.55 «Наши дети»

13.30 Юбилейный вечер Заслуженного артиста РД Исамудина Ахмедова

16.20 TV-shop

16.30 «Прогулки по музею»

17.20 «Галерея вкусов»

18.10 «Скоро свадьба!»

19.00 «Служка Родине»

19.30 Время новостей Дагестана. Итоги

20.00 Новости на английском «7 news»

20.10 Х/ф «Четвертая высота»

21.40 «Человек и право»

22.50 Х/ф «Право выбора»

01.00 Ночной канал

ПЕРВЫЙ

4.40 Х/ф «Один дома 3».

6.00 Новости.

6.10 Х/ф «Один дома 3».

6.30 Х/ф «Женитьба Бальзака-минова».

8.10 «Армейский магазин».

8.45 М/с «Смешарики. Пинкод».

8.55 «Здоровье».

10.00 Новости.

10.15 «Непутевые заметки».

10.35 «Пока все дома».

11.25 «Фазенда».

12.00 Новости.

12.15 «Свадебный переполох».

13.10 «Народная медицина».

14.10 Т/с «Вангелия». (12+).

18.00 «Точь-в-точь».

21.00 Воскресное «Время».

22.00 «Клуб Веселых и Нахожчивых». Высшая лига.

0.10 Х/ф «Планета обезьян».

2.30 Х/ф «Застрял в тебе».

РОССИЯ 1

6.05 Т/с «Улицы разбитых фонарей».

8.00 «Сегодня».

8.15 Лотерея «Русское лото плюс»

8.45 «Их нравы».

9.25 «Едим дома».

10.00 «Сегодня».

10.20 «Первая передача».

10.55 «Чудо техники». (12+).

11.25 «Поехали, поедим!»

12.00 «Дачный ответ».

13.00 «Сегодня».

13.20 СОГАЗ - Чемпионат России по футболу 2013/2014 «Динамо» - «Рубин».

15.30 «Чрезвычайное проишествие. Обзор».

16.00 «Сегодня».

16.15 «Следствие вели...»

17.15 «Очная ставка».

18.20 «Чрезвычайное проишествие. Обзор».

5.05 Т/с «Хвост».

19.00 «Сегодня. Итоги»;

19.50 «Темная сторона»;

20.40 Х/ф «Перелетные птицы».

0.30 «Школа злословия». Ирина Сурат.

1.20 «Авиаторы». (12+).

1.55 Т/с «Дело темное».

2.50 «Дикий мир».

3.10 Т/с «Москва. Центральный округ».

ТВЦ

5.00 Д/ф «Как вырастить белого медведя».

5.45 Х/ф «Ты всегда будешь со мной?»

7.40 «Фактор жизни». (6+).

8.10 Х/ф «Бронзовая птица»

10.20 «Барышня и кулинар».

10.55 «Профессия - вор».

Спецрепортаж.

11.30 «События».

11.45 Х/ф «Два капитана».

13.35 «Смех с доставкой на дом»

14.20 «Приглашает Б. Ноткин». К. Меладзе.

14.50 «Московская неделя».

15.20 «Тайны нашего кино».

«Афоня».

15.55 Фильм-концерт «Александр Серов. Судьбе назло».

17.30 Х/ф «Крапивный берег»

21.00 «В центре событий».

21.55 Т/с «Инспектор Мор».

23.55 «События».

0.15 Детектив «Случай в аэропорту».

4.35 Д/ф

СТС

6.00 М/ф.

9.00 Т/с «Последний из магикан»

11.00 Снимите это немедленно!

12.00 Успеть за 24 часа.

13.00 Шоу Уральских пельменей. По уши в ЕГЭ.

0.30 «Школа злословия». Ирина Сурат.

1.20 «Авиаторы». (12+).

1.55 Т/с «Дело темное».

2.50 «Дикий мир».

3.10 Т/с «Москва. Центральный округ».

5.05 Т/с «Хвост».

20.30 Комедия «Как украдь небоскреб» (США).

22.25 Шоу Уральских пельменей. Ура! Степенция.

23.55 Комедия «Шестой элемент». (США).

1.45 Не может быть!

4.35 Животный смех.

5.35 Музыка на СТС.

REN TV

5.00 Х/ф «Мама не горюй».

8.45 Х/ф «Хоттабыч».

10.40 Х/ф «Дети шпионов».

13.45 Х/ф «Бетховен».

15.30 Х/ф «Три богатыря и Шамаханская царица».

18.20 Х/ф «Троя». (США).

21.20 Х/ф «Орел девятого легиона». (США - Великобритания).

23.30 «Репортёрские истории».

0.00 «Неделя с Марианной Максимовской».

1.15 «Смотреть всем!»

2.00 «Представьте себе».

3.20 Х/ф «Космические ковбои». (США).

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 М/ф.

9.00 Т/с «События».

10.10 «Истории из будущего».

11.00 Т/с «OSCA».

17.15 «Место происшествия. О главном».

18.00 «Главное».

19.00-21.55 Т/с «Следователь Протасов».

22.50 Т/с «Группа Zeta 2»

2.30 Комедия «Ночные заводы».

9.00 Главные люди.

9.30 Д/с «Детки».

СТС

6.00 М/ф.

9.00 Т/с «Она написала убийство». (США).

19.40 Т/с «Анна Павлова».

22.15 Спектакль «Сказки Гофмана».

1.05 Д/ф

1.55 «Искатели». Сибирский НЛО-эксп

Халкъдин сеняткарвиллини кысмет

Лезги халича къвалин безек - дамах я!

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

ГАМАР, халичаяр, сумахар, паласар хрун, шаксуз, лезги халкъдин милли сеняткарвилеринни культурадин кукуш я. Агъзур йисаралди хипехъянвилхъ, набататчилихъ (сарикай гъалар авун ва абур кядай тъебии рангар патал марена, маса набататтар битмишарун), гъакл художественный яратмишунрихъ галаз ала-къалу тир и надир сеняткарвилхъ гъакъикатдани халкъдин яшайишдин мана авай. Халичайрин нехишара инсанри гъар жувередин лишаралди чипн риклин сирерни майилар твазвий. Халкъдин тарих хузвайвилляй абур руьгъдин ивиризни элкъевзтай.

вай эгеч тавуртла, пака са шумуд исалай кар чидай устадар хкатайла, гъакъикатдани ахтин мумкинвал амукъдач. Рагметлу буба 1954-59-йисара хурун гамарин фабрикадин директор ва къвалени баде, диде, свас, вахар гамар храдай устларар яз, и пешедин сирер зазни са къадар чида. Исятдани чи къвале бадедин, дидедин гъилерин "Къабургъа", "Тапанчи", "Миграгъ" чешнейрин вижевай халичаяр ама. Бубади ахъайиз риклел алама, 1935-йисуз хуруръз ВКП(б)-дин Дагобкомдин 1-секретарь Нажмудин Самурский атанваз, ам гамарин фабрикадин коллективидихъ галазни гурушши хъана. Гъал-агъвал хабар къурь, гъвечи аялар галаз къвалахзайвай дишегълири хуерье аялрин баҳча ахъаюн

Миграгърин хурурън фабрика авай гъал

ни дидейри чеплай аманат яз абур невейриз тазвай. Неинки са къвалин аваданлухвилин багъя имаратар, гъакл художественный ва тарихдин еке мана-метлебдин жавагъиар тирилляй "Умъурдин тар" ("Древо жизни"), "Зейхур" ва машгъур маса чешнейрин лезги халичаяр Москва-да рагъэкъечдай патан музейда, Эрмитажда, гъакл дуньядин бязи мерказин музейрин коллекцийра гъятнава.

Рикел хин, 1980-90-йисара шаклу алверчийри, халкъдин кесиб-вилкай менфят къачуналди, лезги хуверера къекъве, чи куьгъне надир чешнейрин гъилин са халичадихъ машинралди штампамишнавай 3-4 халича гуз, милли сеняткарвилин дуб худна лагъайтла жеда. А макъамда, гъайиф хъи, я абурун гъиль къадай, я халкъ гъавурдик кутадай кас хванач.

■ **И мукъвал къведалди** Миграгъбар Лезгистанда гам-халича храдай надир сенят хузвай машгъур маканрикай сад тир. 1990-йисарилай, паря чайкрай хъиз, гъанани халкъдин гъилин-туплун и пеше къакъатна. Күй фикирдалди, гила 23 йис алатаила, базардин экономикадин цийи шартлара Миграгърин гамарин фабрикадал чан хиз хун мумкин яни? - сув гузва за юлд йисуз Миграгърин хурурън кавхавал авур, гила Усугъчайдал Россиядин халкъарин милли адетрин культурадин централдин директор яз, гам-халича хрунин сеняткарваль арадал хиз алахъзайвай ватанперес БАБАЕВ Теймур Мирзехановича.

- Къаст эцигна алахъайтла, вучиз жедач къван. Гъелеги чи хувере тежрибалу хъсан устларарни ва гъар са къвале тарар алатарапи ама. Нагагь исята и месэладив рикли-

тулкульрзайвай маналу шикил-нехишрикай стлун рахазвач. Гъавилия халичаяр, адет яз, манияр лугъуз ва я маҳар ахъайиз, дишегълири дестеди храда. Гъилин залан зегъметдидви ийизвай ихътин яратмишунин къимет гъыхътиндигъ хун лазим ятла, гила къуне фикира.

■ **Ван хъайивал, са шумудийис вилик, гуя са касдин теклиф-кумекдалди къуне хуерье халичаяр храз башламиш хъувунвай.**

- Эхъ, 2006-йисуз гамарин фабрика кардик кухтаз кланз чи хуруръз Азербайжан пата яшамиш жезвай са къасумхурунни дишегъли (адан тъвар Басира тир) атана акъатна. Адав 5-6 халича храдай хъсан гъларни гвай. Хвеши хъайична ам пара хушдиз къабулна. Цех тулькульр хъийидалди кар энгел тахъун патал а гъалар 8 кас устлар дишегълиризни пайна. Гъа са вахтунда райондин регъбер Керимхан АБАСОВАН кумекдалди гамар храдай цехни ремонт хъувуна. Абуру чипн къвалера халичайрин гъвечи паяр храна, гълар къутъягъ хъана. Икърадалди, Басира ваха устларар ерилу гъаларалди таъминарун ва гъар квадратдин метр халича хрунай абуруз 2500 манат гъакъи гун лазим тир. Гъалар ва зегъметдин гъакъидин пул хъидя лагъана хъфей касдикай са ван-сесни амукънч. Вучда? Храз башламишнавай халичайрин къятла таз жедач къван. Эхирки, заказчик хтайлла хусуси гъларин гъакъи къиди хгуда лагъай чи меслятдади, устларри Дербентдай гъахътин гъалар жагъур хъувуна хъиз, халичаяр бегъемарна. Амма чна вичик еке умудар кутур Басира вах миграгъвийри къени гъузетзава.

И душушьди ачуҳдаказ шайвдвалзава хы, гъукуматдин ва я спонсорвилин къумек хъайитла, гам-халича хрунин сеняткарваль хуерье са артух четинвал авачиз арадал хиз жеда.

■ **Теймур стха, чи халичайри, гъатта рангни тефена, виш йисаралди дурум гунин себеб вуч я?**

- Устларвилин сирерилай гъейри, кар чи чадин хиперилай твазвай ерилу сара ва тъебии рангара ава. Гъалар къдайла, сун Чарчын къенез (абура гъахътин шуькъу тъекъ ава) ранг къвезза. Ва гъикъван чуҳвейтлани, рагъ феййтлани, чилик веъяна ишлемиштани алахъзава, къвердавай гурич, хъультулы ван назиз жезва. Гъавилия виликрай лезгийриз цийиз хранвай халичаяр меҳъерьик къулерзайвайбурун къачерик вегъедай адет авай. Ихътин веъки ахтармишунай лайхлудаказ ақътат халичаяр (пара тарамдаказ хранвай туплал устларин гъилин халичаяр къат-къат) хъайи душушьшарни хъсанай къван) халкъдин искустводин тикрар тежер ядигар яз, иллаки багъадаказ худай. Исятдани чи хуерье ахътинбур тимил амач.

Эхирдай заз лезги халкъдин милли и сеняткарвилин къисметдикай рикл куз рахазвай ватанперес зи субъетчилиз сагърай лугъуз кланз-зава. Кар чидай ва алахъдай хъсан пешекар тир адавай бубайрилай атанвай гам-халича хрунин сеняткарваль вичин хайи Миграгърин хуерье хъайитлани райондин руководстводин къумекдалди арадал хиз жедайдахъ чун умудлу я.

Тарланан къайгъуяр

Райсудин НАБИЕВ

Иикъалай-къуз гатфари вичикай ачуҳдаказ хабар гузва.

Шефтеприн, шурван пинийирин, цирицирин тазарал, къелем-рал тұлар къвердавай гзаф дақвазва. Чуыллери къацуу либас алуқінава. Ибур гатфар къvezvaidakay чаз хабар гузвой лишанар я.

Тебиатда жезвай вири и дегишвилери инсанриз гатфарин чуылдин къалахар гъиле къунизни эвер гузва.

Сулейман-Стальский райондин уъзумлухра, багълара гзаф къалахар гъеле авунва. Районда, лагъана къанда хъи, уъзумлухар кутунихъ галаз сад хъиз цийиз кутазвай багъларин къадарни артухаруниз еке фикир гузва. Алай вахтунда районда журемба-жуерье емишрин санлай къачурла 3173 гектар багълар ава. Ци лагъайтла мад 90 гектар чиле багълар кутун фикирда ава. И кардиз лазим тир гъазурвилерни аквазва.

Багълзара гатфарин къалахар энгел тахъун патал абурухъ гелкъунин карда лежервилинни фермервилин "Курхуър" майшатдин арендаторри къумек гузва. Ина ругуд касдихъ чи кутунвай ичин, хутун, чуҳвэррин, шумягъин багълар ава.

Дагъустандин государстводин университетдин физикадин факультет виниз тир чирвилер аваз къутъягъай ва 25 йисуз и рекъяй муаллим яз къалахай САЙИБУЛАЕВ Тарлана "Паласа-

да" са гектарни зуран чиле ва хуруръз мукъва чкада са гектар чиле багълар кутунва. Анра лагъайтла ичин, чуҳвэррин, шефтеприн ва са жерге маса емишрин къелемар ақлурнава. Вичихъ са артух къумек авачтлани, уъмурдин юлдаш Муминатни галаз Тарлана багъдихъ лап хъсан гелкъунин тешкилнава. Нетижада ина акваз-акваз тарифдиз лайхилу багълар агақзава. Бязи къелемри, къериз-царуз ятлани, бегъер гъиз башламишнава. Тарлананни Муминатни къведани лазим тир къайдада ва вахт-вахтунда ина агротехникадин серенжемарни тухузва. Икл, мисал яз, чехи пай тарарин къурай хилер атланва, багъдин чил михъ авунва, тарарин пунариз перер яна пурпу авунва, яд гудай хвалар къайдадиз хканва, михънава.

Идах галаз сад хъиз Тарлана вичин усадьбайрихъни хъсан гелкъунин тешкилнава. Алай йисуз Тарлан арендатор яз 10 йис тамам жезва. И карда хъсан тежриба къватлай хъсанвай ва багъманчивилел рикл алай адакай халисан агроном хъсанва лагъайтлани жеда.

Алатай йисуз Тарлана 10 сотыхдин багъдай 7 тонн ичер къватлай на Махачкъалада маса ганай. Гъа йисуз арендаторди векъик квай чайрай 200 тук векъерни къватлай. Ци ада мадни артух векъ тъазуруник умуд кутунва. Векъин чакаярни ада миянарнава.

Зегъметдал рикл алай и касдин алахъунрал хуруръвийри гъейранвалзава. Гъикл лагъайтла, адалай малар, данаяр, верчер, ундуңшакярни хъиз лап хъсандиниз алақзава. Анжак са алатай йисуз и касди маларини къвалин къушарин са тонн як муштегириз маса ганва. Исятдани адан гъятда хузвай вад-ругуд мал ава. Адан эрчи гъил Муминатаз къвалин гзаф аватлани, ам вири краив вахтунда агақзава. Пакаман лап фад башламиш жезвай абурун югъ йифен лап гежелди давам жезва.

Идалайни гъейри, Тарлананы Муминатхъ къайгъуяр мад ава. Тарланан къвалин къайгъуяр мад 49 йисан вахтуналди къачунвай 30 гектар техилдин никлерни гала. Гъар йисуз ада анра техилар цазва ва къакъан бегъерарни вахчузва. Цик квачир чакаяр ятлани, шаз гъар са гектардай 25 центнер къуль къватлай. Техилдин никлериз къифери зарар гузва. Амма, гъеле алатай йисуз ада никлерик къифери акси дарманар кутунай. Гила ина зиянкарап тимил хъсанва. Алай вахтунда къацафара шафар диз экъечнава.

Тарлананы Муминатни вад велед - вад хва чехи авунва, абурун вадазни чипн хизанар хъсанва. Гадайри къилин образование къачуна, гъар сад са пешедин иеси я. Ламетуллагын Ренат дұхтурар, Гарри - карчи я, Фамилбек - проектировщик, абуру вири Москвада яшамиш жезва. Акъуллу ва инсанрин арада гъуърмет авай веледар арадал гъун Тарлананни Муминатан мад са агалкъун я лагъайтла жеда. Сағърай чеб!

Чи даяхрикай Цийи хъийиз машинар...

Мердали ЖАЛИЛОВ

ЧИ МЕРКЕЗ Махачкъалада чпе квалахзавай саки чехи пай лезгиятикарханаяр көриз-царуз гълтда.

Гъ.Гъамидован тъварунихъ галай проспектда, М.Гъажиеван тъварунихъ галай заводдин квалах грави автоцентрада (юридический тъвар - ООО "Автоцентр завода им. М.Гаджиева"), чаз чидай делил-ралди, квалахзавай саки вири устларар - машинар тукъурур хъийизвайбур лезгияр я!

Им, чна гыссавайвал, аниң регъбер, машгүр экономист ва тешкилатчи **Фаргъад Эллезиевич МАГЬУДОВАН** къетлен алакүн я.

Ада вичин патав лап хъсан устадрин команда кватаинава. Абурукайни сад карханадин къилин инженер, вичин ери-бине Мегъарамдухурун райондин Азадогъли хъярь тир **ПУЛАТОВ Даид Наруллагъович**. Азадогълидиз абурун хизан Гъульвандилай куын хъана. Тарихда гътнавайвал, гъвечи

Шикол ятбайди - Г. ИСАЕВА

хулер, районар "чехи" авур Н.С.Хрушеван девирда Докъузпара районни чукурнай. Са пай хулер Ахцегъ, мұкын пайни Мегъарамдухурун районрик кутунай. Гъа члавуз Докъузпара чилерилай хейлин хулер терг хъана, масанрихъ акътнан. Гъулъянни гъял.

Даид Наруллагъовича хуле 8-клас акъалттарна, Махачкъаладиз атана, жуерьеба-жүре карханайра квалахни ийиз, сифте нянин юкъван школа, ахпа ДГПУ-дин музыкадинни педагогвилин факультет акъалттарна. Гъана адакай студентрин клубдин директорни хъана. Амма мажиб тымил яз, жегылдирижер (аку садра!) М.Гъажиеван тъварунихъ галай заводдиз фялевиле квалахиз фена. Ина ам участокдин начальницин къуллугъдал къван хаж хъана. Гъа чласара Даид Наруллагъович ина устларар тир Фаргъад Эллезиевича галас дуст хъана.

"Перестройка" улкве чукурайди хъиз, чехи заводарни квайдадикай худна.

Амма устадриз квалах гъамиша жагъидайди я! Фаргъад Эллезиевича махсус центр-машинар тукъурур хъийидай кархана ачуна, аниң вичин дустаризи телкифна.

Ингъе гила саки 20-30 йисуз и карханади меркезда бегъерувилелди квалахава. Цудралди жегылдистлариз квалахдай, яшайиш тукъурурай, хизанар кутадай, худай мумкинвал гузва. Шегъердин бюджетдизни хейлин къазанжир гъизва. И четин аямда икъ къил хъузтай, вилики физвай гъвечи карханаяр тымил гълтда. Вири четинвилерай и карханадин сағыбар викъельвилелди экъечизава.

Маса тереф - и колектив санлай неинки "Лезги газетдин". Лезги театрдин, гъакъ милли руьъдиз къуват гузвой вирибурун умудлу даяхни я. Лезги музыка, мани, къуль, шишир, гъикаят галализ абуру умумър гърчегди, метлеблуди яз гыссабазава. "Бес чи руьъдин девлетар хъузтай, абуру яратмишавай ксариз къумекар гудачни!" лугъузва абуру.

Ингъе халисан амадагвал гъихтиндигъял!

Даид Наруллагъовични, нубатдин сеферда вичин коллективда 14 касдиз чласа газет къхена, чал къил чугваз атанвай. И сүльбетни гъа члавуз хъана.

Там чи девлет Къадирлудаказ эгечIна

"Мегъарамдухурун лесничество"
ГКУ республикадин тамарин чехи майишатрикай садя. Журналист Фикрет ГъАЖИЕВ "Мегъарамдухурун лесничество" ГКУ -дин тамухъян Бадрудин ЖАФАРОВАХЪ галаз гулььышмиш хъана, абуру там хъын, адахъ гелкъун, адан майданар мадни гегъеншарун патал тухузтай квалахдикай, тамухъянрин дерди-гъалдикай сүльбетна.

■ Гъуль алцумнавач, там гъисабнавач, лугъуда. Ятлани, Мегъарамдухурун лесничество та- мари санлай шумуд гектар къаз-ва, лесничестводин тамарин фонд квекай тешкил хъана?

- "Мегъарамдухурун лесничество" ГКУ-дин тамарин фонд къуд райондин-Мегъарамдухурун, Докъузпара, Ахцегъява Рутул районин территорий-рал экля хъана. И тамари санлай 13754 гектар майдан къазва. Идакай саки 8 агъзур гектар там Мегъарамдухурун райондин чилерал ала.

■ Чи тамара авай таарин гъинсер куыне виридалайни къиметлубур яз гыссабазава?

- Гъелбетда, сифте нубатда за мегъулын тарцин тъвар къада. Ам амайбурулай гзаф лишанралди тафаватлу жезва. Амма чи тамара экъечизавай виридалай къиметлубур пипин, цикин, чуру чуьхверрин, инидин, чуру пинниирин таарар яз гыссабазава.

■ Күв вилик къе жавабдар гъихтин везифа якъвазнава? Абури гъализ жезвани?

- Чи къилин везифа там хуныкай ибарат я. Идахъ галаз сад хъиз, ам гульгуна хтунни, цийи тамар кутунни, чеб чипиз экъечизавай къелемар ирела авунни, таарин тумар квятунни чи хиве авай жавабдар крат я. Чна абури къилиз акъудун патал зегъметни чугвазва.

■ Месела, 2013-йисуз куыне тайин тир гъихтин квалахар тамарина?

- Алатай йис чун патал писди хъанач. Месела, са Мегъарамдухурун участокда 5 гектарда, Рутул районда 3 гектарда цийи тамар кутуна. Там цайярик хуын патал виликан совхозин никлери къерхар тирвал цанар цана, 40 гектардин никлера къалиндиз акъятнавай ве-къер цай яна каны. Четиндиз физ жезвай тамун участокклиз рекъер тукъурунна. Тумар квятун, къелемар битмишарун, авайбурух гелкъун чна ара датланна тамамарзай квалахар я. Рекъемрин чалал рахайта, алатай йисуз 150 килограмм тамун тумар гъазурна, 100 гектарда тамун културайрихъ агротехнический гелкъун тешкилна, 26 гектар жегыл таам чил гъялна.

■ "Мегъарамдухурун лесничество" ГКУ чехи майданра экъий хъанвай майишат я. Ахъгин шар-тлара чарасуз, энгелар тавуна гъялна къандай месэлэйри арадал атун мумкин я. Абури жуван къуватралди гъялиз жедайбур яни?

- Чи вилик акъвазнавай везифа яр тамамарун патал чаз чи къуватар бес жезва. Герек атайла, чаз къумекдиз хулерин агъалияри къевеза. Школайрин лесничество яр чи чехи даяхар хъана. Ахътинбурукай завай Целегүнрин, Мегъарамдухурун 1-нумрадин, Къуйсунрин школайрин лесничество яр тъварар къаз жеда. Ихътин лесничество яр Ахцегъ, Рутул район-рани ава.

■ Там чи девлет

Къадирлудаказ эгечIна

КУРУВ КЪЕЙД.

ЖАФАРОВ Бадрудин Абуталибович Шелегүнрин хуле дидедиз хъана. Юкъван образование Мегъарамдухурун М.Гъажиеван тъварунихъ галай 1-нумрадин школада къацуна. 1973-йисуз Махачкъалада педагогилин институт акъалттарайла, Шелегүнрин хуле юкъван школада мултимедиа къалахна. 1984-йисуз Дербентдин хуле юкъван майишатдин техникимдиз гъахна. Ам акъалттарай 1988-йисалай совхозда бригадирвиле къалахиз башиламишина. 1992-йисуз Россельхознадзордин Дагъустанда авай управленидиз къалахал фена. Ина инспекторилей отделдин начальникдин заместителлини къуллугъдал къван хажак хъана. 2012-йисалай Мегъарамдухурун районин таамарин майишатдин регъбер, пуд аялдин буба я.

къадар секин хъана. Амма агъалийрин малари ва лапагри тамалай гъиль къа-чузач. Абури чеб чипиз эгечизавай же-гъилттариз, чна қазвай къелемиз чехи зиянр гузва. Чи госинспекторри тамуз зиянр гунин вилик пад къазва, гъйван-рин иесийрихъ галаз гъавурда тунин квалах тухузва.

Ихтилат кватайла, лесничийдин күмекчи М.Хударован, участокдин лесничий Къ.Магъамедован тъварцихъни тарифдин къве гаф лугъуз къланза-ва. Абури участокда арадал къвезвай жуъреба-жүре кимивилер арадай акъуддай серенжемар къабулзава.

■ Тамар зиянкар гъашаратрикай хуын патал вуч ийизава?

- Тамара гъашаратар пайда хайлила, чна республикадин комитетдин там хуынин рекъяя отделдиз хабар гузва. И отделди рекъе твазвай пешекаррин күмекдади зиянкар гъашаратрин вилик пад къазва.

■ Алай вахтунда лесничество таат атлувани, къласар гъазурин квалахар гъикъи ви-тухузава?

- Там атлан, къласар гъазуринин тамун маса квалахар авунин мурдадалди республикадин комитетди тендерар ва конкурсар малумарзава. Чи лесничество таат атлувай, абури муштериригив агакъар-заявай, деленкяяр ишлемишавай гъалдадал гъузчивал тухункай ибарат я. Тендер гъиле гъатай касди деленкяяр ягъайдалай ва атлан къласар харайра турдалай къулухъ чна деленкяяр къабулзава.

■ Тамарин майишатда квалах-заявайбурув чин зегъметдин гъакъи бес къадарда ва вахтунда агакъязавани?

- Зегъметдин гъакъи чав вахт-вахтунда агакъязава. Амма, Россиядин ма-са регионир гекъигайла, ам тымил я. Чи госспесинспекторрин (мешебегийрин) квалах зегъмет алайди я. Гъар юкъуз тата яргъал мензилра къекъвена кълан-зава, амма улакъар ава.

■ Чи тамарин гележегдикай вуч лугъуз жеда?

- Чи везифа авайбури хуныкай, цийибур кутуналди, тамарин майданар гегъеншарункай ибарат я. Чи вири къуватар гъа и кардал желбнава. И рекъе чахъ күмекчирин тымил ава. Районрин руководителрини, герек атайла, чахъ чин зегъметдин гъил агакъарзава.

Ватандашвили адетриз вафалу жен! Пуд сеферда полковник

А.Д.ПУЛАТОВ:

“Ватандаш хъун баҳтни я, чехи буржини”

Мердали ЖАЛИЛОВ,
РД-дин РФ-дин культурадин
лайихлу работник

Агъалар Даниялович ПУЛАТОВ патавай чидай гзафбуру ада, күсни зарапат квачиз, “Пуд сеферда полковник” лугъуда.

И гафарин гъавурда зун и мукъвара Агъалар Данияловичахъ галаз гурушиш хъайла акъуна.

Милициядин (гила полициядин) полковник Пулаторвахъ галаз зун гъеле 20 иис идайлай вилик таниш тир. Ада РД-дин МВД-да оперативный управленидин начальник виле квалахъзай. Лап хаталу ва гъакъван важиблу, чебни гъа гъиле-гъилди (оперативно) гъялна кланзай месэлайрал машгъул тир. Ибурук коррупциядихъ, властдин къурулушра къанун-къайда Чурзайбурсурухъ, къвердавай къиль хажзай тахсиркаррин тешкилту дестейрихъ галаз, агъур тахсиркарвилем ийизвайбурсурухъ галаз женг чуғунни акатзай. «Базардин экономика» лугъудайдаз майдан гузай, государстводин эмнени, “приватизация” (“прихватизация”) лугъудайдакай багъна къуна, кылдин ксари, гъелбетда, ихтияр, къуллугъар чин гъилевай къуватлубуру таращазай вахт тир. Халк митингиз къарагъзай...

Полковник А.Д.Пулаторва гъеле гъа чавуз ганвай са интервьюда ихтиин гафар ава: “23 иисуз законар хъудай органра квалахи, заз акуна хъи, чи алатнавай девирра, иллаки эхиримжи ийсара, властдин лап вини мөртебайра авайбурсуни гафарни крар сад-садавай къакъудиз хъана. Ида инсанар къвердавай ажгулу авуна ва жезвай вири краиз къайтусувиледи килигдайбурсуз элкъурна...”

Халисан ватандашдивай ихтиин гъалар эхиз жедайни?

Агъалар Данияловича гъа шартлара вич къахъвал хуьнин терефдар, къанун-къайда дин вафалу аскер тирди субутна. Гзафбуру а чавуз четинвилерикай къиль баштаниз хъана. Коррупциядин хуруз фин, тахсиркаррин тешкилту дестейрин вилик пад къун мусретгъят хъайди я?..

Гъа ийсарани, адалай къулухъни, вич гъихътин къурулушриз акъатнатлани, Агъалар Даниялович къанун-къайда мяյкемарунал ва гъа органриз лап хъсан пешекарар, на-муслубур, гъератлубур желб авунал машгъул хъана.

Советрин школа кутягъна, Советрин Армиядин жергейра къуллугъна, СССР-дин МВД-дин къилин школа, гуьгуынлай Академияни акъалтларна хтанвай кас вичин гафунизни михъ тир, кардизни. Гавилля гзафбуру адакай вил къядай, амма МВД-дин ва республикадин а чаван руководстводи ам генани четин месэлайр пъялупал желбазавай.

Ик 1994-йисан эхирра, улькведа налогрин полициядин цийи къурулуш тешкилзай.

Чи республикада РФ-дин налогрин полициядин Управленидин къурулуш арадал гъунин везифа милициядин полковник Агъалар Данияловичан хиве туна. Москвада тади курсар акъалтлар хъувуна, адакай гила налогрин полициядин полковник (яни къве сеферда полковник) хъана.

А вахт рикъел хуналди, Агъалар Данияловича сутьбетзава: “Им чи шартлара лап цийи къурулуш тир. Налогар, харжар къватлун, республикадин бюджет арадал гъун регъят месэлайр тушир. Иллаки са гзафбур, гъилиз ва руьздиз михъ тушилбур, гъа чавузни, гилани чин къязанжияр (девлетар) къалур тийиз алхъзавайди чаз чида.

Иллаки чи районра налогрин полициядин къуллугъ тешкилун, кардик кутун четиндиз акъвазна. Кадрияр хъягъун, абур квалахъдин шартларалди - дараматралди, техникалди, маҳсус тадарракралди таъминарун лазим тир. Налогрикайни харжарийкай къиль

къакъудиз алахъзавайбурун вилик пад атлудай серенжемар къабулна кланзай.

Ина Агъалар Данияловича 12 иисуз квалахъна, республикадин налогрин реекъя Управление ЮФО-да квэнкъивечи жергейриз акъудна. Вичиз а чавуз “РФ-дин налогрин полициядин гъуруметлу къуллугъчи” лагъай тъвар, хурудал ал-къурдай знакни гана. Гуьгуынлай и наградайрал ада з тъвар яна гай (махсус) яракъ - Макарован тапанчини алова хъхъна.

2003-ийсуз чи улькведа къанун-къайда хъудай мад са цийи къурулуш арадал гъана - РФ-дин наркоконтролдин къуллугъ (ФСКН).

Законар хъудай органра вичихъ акъван төхриба хънвай полковник гила и цийи къурулушда (чи республикада) шартлар арадал гъunal желбна. Наркотикар (бейгъуш квай хаталу шейэр) санай масаниз тухунал, маса гунал, ишлемишнал еке гуьчывал тешкилна кланзай.

Чи республикада а къурулушдин къиле акъвазарай руководителрикай сад полковник (гила наркоконтролдин) А.Д. Пулатор я.

Адакай, дугъриданни, гила пуд лагъай сеферда полковник хъана! Дустари и кар маҳсусдаказ къейд авун дульшудин кар туш.

И къурулушда ада вад иисуз квалахъна. 2008-ийсуз, яшар хуники, ам пенсиядиз экъечина. Агъалар Даниялович, Ахъцегъя машгъур революционер Абдулесим Мурсалован тухумда хана (1949-ийс) чехи хъайди (и тухумдай революциядиз ва цийи девирдиз, къанун-къайда хънвий чин умъурар серф авур ксар тъимил акъатнаж), къенин аямда халкъдин Игит Шарвилдин ирс несилрив агадарунал, жегъил несилрив ташандашвил тербия гунал, машгъул я.

Жегъилрив чешне из къалурдай крар, затлар адахъ гзаф ава.

Идалайни алова, ам ихтиин ирс хуны патал республикадин наркоконтролдин къурулушда ветеранрин совет кардик кутунал машгъул я.

Къе чи республикада и къуллугъдин къиле Агъалар Данияловичан ученик, бажарагълу тешкилатчи Энрик Селимович Муслимов акъвазнава. И кардак адан чехи юлдашди дамахзава.

Мад са кар: Агъалар-ахъцегъи, багъларин цуукверин арада чехи хъайди, Россиядин багъманчийрин партиядин региональный отделенидин регъберни я...

Гавилля лугъузвойдай я: “Ватандаш хъун баҳтни я, чехи буржини”. И буржидиз вафалувал Агъалар Данияловича вири умъурда хъзвана.

Дуствилин гуруши

Шагъ ШАГЬОВ

Даггосуниверситетдин юридический факультетдин конференц-залда Дағъустан Республикада авай УФСКН-дин начальник Энрик МУСЛИМОВНИ адан заместитель Нариман ГЪАСАНОВ студентрихъ галаз гурушиш хъана. Мярекатда юридический факультетдин декан Шихтимер МЕГЪАМЕДОВА ва факультетдин аспирант-рини иштиракна.

Республикадин наркоконтролдин регъберди авур докладдилай къулухъ къвати хънвайбуру мульманриз са жерге суалар гана.

1-курсунин магистрант Мегъамед ЭЛЬДАРОВА наркотикар квай дарманар маса гуниз талукъ месэла къарагъарна.

Энрик Муслимован гафарай, ихтиин месэла республикада еке дережада авач. Магистрантди алова яз хабар къуна: “Калъяннырин ракларал домофонар хъун анра наркотикар квай шейэр ишлемишнинхъ галаз алакъалу яни?”

- Калъяннырна наркотикар ишлемишнинхъ галаз алакъалу яни? - Калъяннырна наркотикар ишлемишнинхъ галаз алакъалу яни?

3-курсунин студентка Аида Мегъамедовади юридический факультет акъалтларайбур квалахдал къабулунин месэла къарагъарна.

- Алай вахтунда управленида авай вакантный 10 къуллугъдал тайинарун патал 84 касдин арадай пешекарар хъязава. Цинин ийсан январдин вацралай хъягъунин серенжеминин вини дережада аваз къиле физва. Месела, вири кандидаттар “детектор лжидин” ахтармишнай экъечина кланзай. Алава яз бедендин гъазурвилиз

килигзава, экстремизмдихъ ва терроризмдихъ галаз алакъалу яз ФСБ-дин, МВД-дин ахтармишнай ийизва. Вири и ахтармишнай акъатай кас подразделенидин начальники хъсан къуллугъчи жедайди къейд авурдалай къулухъ ам зур ийсан вахтунда стажировкада жеда ва 20 агъзур манат мажиб гуда, - лагъана мугъманди.

Мярекат суал-жавабдин къайдада давам хъайдалай къулухъ Нариман Гъасанова 2013-ийсуз республикадин наркодиспансердин учётдиз къачунвайбурун рекъемриз талукъ рахунар авуна. Адан гафарай, Дағъустандин гъар 100 агъзур аъвалидин къилиз 158 къван наркоманар я. Учётдай 804 кас акъуднава. Абурукай 306 кас сағъ хъхънва ва 43 къена. Алава яз, СПИД Центрадин учётда авай 2151 касдикай 48 процент наркоманар я. Гъакъни, эхиримжи ийсара аптекайрин наркоманарни артух хвана.

Мярекат студентар патал итижлуди хъана ва деканди мугъманриз чухсағыл малаумна.

Жегъил несил республикадин гележег я

Нурдин РАШИДОВ

И МУКЪВАРА Махачкъаладин 32-нумерадин школада “Зун Президентдин Къумекчи я” тъвар алай регионрин уртах общественный гъерекатдин активистри наркотикрикай авай зияндикай субъеттар тухвана. Гурушиш хъуна Россиядин Федерациядин ФСКН-дин Дағъустанда авай Управленидин

Элейхалум муаллимдин тарсар

Жамиля ГЬАСАНОВА

И СЕФЕРДА хизанрал кылл чугваз Дербент шеъвердин хъстин душувьшад расалмиш хъана лагъайтлахи жеда. Зи стхадин аялри Дербент шеъвердин 12-нумрадин юкъван школада келзава: Мугъаммад пуд ва Ризванни сад лагъай классдиз физва. Абурунди шеъверда хана чехи хънвайди я, лезги чалал рахазватлахи, лугъудайвал, хъсандиз вая.

- Вун гъикъван иердиз лезги чалалди рахазва. Лап гъа билбил хъиз. Машаллаг!

Суса хъуэрена хъиз жаваб гана: - Валлагъ, Жамиля, гаф хъсан муаллим я Элейхалум Межидовна. Зун мектебдин диде-бубайрин комитетдин член я, гавилляй мукъвал-мукъвал жуван балайри келзава мектебдиз физва, муаллимрив рахазва, ана тухувай, кыле физвай гъи мярекат хъайтланы гъана иштиракуниз мажбур жезва. Элейхалум муаллимдин тарсарани ацукана жуван аялрин рикли лезги

медалдалди акъалтларай ада Дагъустандин госуниверситетдин филологиядин факультетдин урус чалан отделение вири хъсан къиметар аваз къутягъна. Алай вахтунда гъвеччи аял гваз квалае ава. Къвед лагъай хва, Радул юрист я. Руш Тамила экономический факультетдин студентка ва гъеччи хва Рагымани 10-классда келзава. Амни медалдал физва. Гележедин пеше гъеллиг хъяновач. Кылинди абурди-бубадин риклер шадардай, обществодиз чипкай хийир авай балаяр хъун.

хъайла, хай чалал рахунуз къ манивал гузва? Эдеблу, марифатлу инсан - им сифте нубатда жуван чалаз, милли адетриз къуллугъзаявдаз пульду. Ихътин тербиядин ихтилатар-сүльбетар аялрин диде-бубайрихъ галаз тухувай душувьшарни тимил туш.

■ Шеъвердин аялриз дидед чалал тарсар гун, гъелбетда, хурун шкалайрив гекъигайла, четин я. Элейхалум Межидовна къуне тъи журедин методикадал бинеламиш хъана къвалахза-ва? Шеъвердин аялар патал хай чалай къилдин учебникар аван?

- Жуван тухувай тарсара аялрин фикир иллаки словардин къвалахдал жэлбазва за. Ж.Ш. Мейлановадин "Лезги чаланни урус чалан тематикадин словардикай" менфят къачзува. Тахо-Годидин тъварунхъ галай педагогилин институтдин къуллугъчи тир и автордин тестерни чи аялар патал менфялтлубар я. Мукъвал-мукъвал тестерал къвалахзава. Изложенияр къхизва, сочиненияр гузва. Иллаки изложенияр къхин абруз четин акъваззава. Ятланы, алахъдай аялар авач лагъайта дузы жеда.

Шеъвердин аялар патал, гъайф хъи, къилдин учебникар чахъ авач. 2011-йисуз жувни автор яз, З.Н. Къараҳановани, З.З. Къараҳанован алахъунралди шеъвердин школадин аялар патал 3-классдин лезги чалан ктаб гъазурна на педагогикадин НИИ-дин издательства чандай акъудна. Инал къилди къейдий къланзава, Зиядхан Надирович Къараҳанован, ГУО-дин хай чалай методистдин, зегъмет екеди я. Ам мукъвал-мукъвал чал къил чугваз, чи къвалах ахтармишиз, мес-лятар гуз къваззава. Зиядхан муаллимдикай хай чалан тарсарин муаллимрив авай къумек екеди я. Чаз азас къилдин чухсагъул лу-гъуз къланзава.

■ Акваззивал, хай чалан кабинетда къайда ава. Грамматикадин тарсара ишлемишзаяв ақвадай по-собияр, литературадин тарсарай шаирин, писателрин суретар, гъатта гъилеради гъазурнавай стендарни, "Лезги газетдин" подшивка-ярни кваз ава...

- Дуғъиданни, чи школадин дидед чаларин муаллими, лу-гъун хъайтла, залай гъейри мад пуд муаллимди ина тарсар тухузва: Магъмудова Римма Агъамирзоевнади, Къурбанова Эльбара Сабировнади, Тагырова Гульназ Изудиновнади - чна арада душтал, меслятал, сад-садан гъа-вурда акъун ва къумек гун аваз къвалахзава, гъавияй и кабинет-дик чи виридан пай ква. Кабинет-да чна писателирхъ, шаиррихъ, чи шеъвердин ветеранрихъ галаз гъурушшиверни тухузва. "Лезги газет", "Самур", "Кард" журналар чна къязвайди я. Абурун галициз чи къвалахни тамамдикежайди туш, гъелбетда...

■ Маналу сүльбетдай кваз чухсагъул. Къуй къвалахда мадни агалкъунар хъурай!

- Дидед чалан муаллимрив фикир гунай, чак руғъ кутунай квездин чухсагъул.

Э.Муталибова вичин гъилик къелзавай аялдин дидедив рахазвай вахт

Саки чехи пай урус чалалди рахазвай стхадин сусахъ галаз аялар къвалин къене гаф вахтунда жезва, стха лагъайтла, экъунахъ къвалахал физ, нянихъ хквезва, чинин бадедин патавни абурун яръялди жезвач. Нетижада шеъвердин чкада чехи жезвай зи хтулар хай лезги чалан гъавурда акъзва (гъикъ хъи, стха абурухъ галаз лезги чалалди рахаз гъавалат жезва), амни рахунин чал лагъайтла, пайгарди туш. Жувни абурун лезги чалал рахантииз акура, къвалин къене урус чалалди рахун жезва. И сеферда хтуправай кеф-ъял, школадин тарсарикай ва хабаррикай жуззадайла, баҳди заз къетидака тағыкимарна: - "Абурув лезгидалди рахух!"

Чехи дидедин, чинин бадедин гафар тестикъарун патал Мугъаммадани Ризвана къведани лезги чалалди алава хъувуна: - Эхъ, чан эме, чахъ галаз лезги чалалди рахух.

Ахпа Мугъаммад, ихътин ала-матдин дегишвилирин себеб вуч ятла, зун гъавурда тваз гъавалат хъана: - Чаз лезги чалан муаллим Элейхалум Межидовнади тағыкимарнава, мад къвалае урус чалалди рахамир, лагъана. Зазни Ризваназ лезги чалан тарсарай вадарни ава, чан эме. Шиирарни чна хуралай чирзава. Гъавилляй чахъ галаз, килиг, анжак лезгидалди рахух!

Са арадилай къвалахдилай стхадин свасни хтана, амни са пай лезгидал, риклелай фейила урус гафарни кутаз рахазваз акуриди, зун генани пагъ атлан амукуна.

- Я свас, вални Элейхалум муаллимрив бегъем зегъмет чугунвай хътнди я, - зарофатна за.

Дагъустанда Лермонтован гъурметдай

Гъазурайди -
Рагнеда РАМАЛДАНОВА

И йикъара Махачкъалада, Дагъустандин изобразительный ис-кусствойирин П.С.Гъэмзатовадин тъварунхъ галай музейда Пятигорск шеъвердин М.Ю.Лермонтован госмузей-заповедницин изобрази-тельный материалрин выставка къалурна. Ам "Кавказ в лицах" тъвар азас тешкилнавай.

Къейд авун лазим я хъи, Пятигорска М.Ю.Лермонтован музей 1912-йисуз шаирди вичин умъурдин эхиримжи къве варз акъудай къвалера тукъурунава. Им Россияда сифтегъанбурукай сад яз теш-килай литературадинни мемориал-ный музей я. Алатнавай вахтунда ина къетлен метлеб авай хейлин шеъэр къватнава. Абурун арада Кавказдиз талукъ темадин матери-алири къетлен чка къазва, аник 60 аз-зурдалай виниз затлар акатзава.

Махачкъалада къиле фейи вы-ставкада XIX асиридин шилкирли, гравюрайри ва литографийри иллаки важибли чка къазвай. Выставка-дин макъсад азас тамашиз атанвой къар XIX асирида Кавказдин умъур изобразительный искусствода къа-лурнавай тегъердихъ, графикадин къетленвилерихъ ва художествен-ный еридихъ галаз, гъа гъисабдай яз печатдихъ, графикадихъ галаз-ни танишарун тир. Къилди къачур-тла, выставка-да урус халкъдин машгъур живописец ва графикадал машгъуль кас тир Василий Федорович Тимман литографиядин чара-рихъ галаз таниш жедай мумкин-вал авай. Рикел хин: ада 1851-1862-йисара "Русский художе-ственный лист" тъвар азас литографиядин чарар акъудавай. Абура Россиядин а члаван умъурда къиле физвай вакъиаир къалурзавай.

Выставка-дин экспонатрин арада Кавказдин тариҳда еке ва экъу гел тур къарин А.Пушкинан, А.Гри-боедован ва М.Лермонтов мукъувай чизвай генерал А.П.Ермолован портретар ава. Ам Кавказдин ми-неральян ятарихъ сагъламвал патал еке менфят авайдакай госу-дарстводин дережада аваз лагъай сифте къарин сад тир, ада реги-онда курортар виллик тухун патал еке къвалах тешкилнай. Вичел фик-ир желбадай мукъуль портретрин арада генералар-фельдмаршалар И.Ф.Паскевич ва А.И.Барятинский ава.

Кавказдин халкъариз талукъар-навай материалрин арада Дагъустандинни Чечнядин имам Шами-лан, адан хизанрин шилкирни еке чка къунва. Выставка-да тариҳдин метлеб авай чкайрин, къилди къа-чуртла, Тифлисдин, Геленджикин, Кисловодскин, Пятигорскин, Дербентдин акунриз тамашизни жезва. И шеъвердин машгъур чкай-рихъ: дараматрихъни памятни-рихъ, дагъларихъни рекърихъ, дявеяр къиле физвай сегънейрихъ галаз таниш жедай мумкинвал ава. Лермонтоваз екез гъурмет авунин лишан яз адан портретди вя XIX асиридин юкъварин литографияди (1840-йисан 11-иоподз Чечняда женг чугун къалурнавай) иллаки къетлен чка къунва. Выставка март-дин вацран эхирралди давам жеда.

Къисмет дегишарай ич

Гъзурайди - Муса АГЬМЕДОВ

ВИЛИК заманайра Аллагъдихъай киче вичин умумър Ислам дериндай чирунис баҳшнавай. Амара кесиб тир ва мукъвал-мукъвал кашчугазвай. Гъя икъл каша гътнавай са юкъуз ам ичерин бағьдин патав акътнана. Ана авай тараарин са бязи хилер цлалай къецел курсы ханвай. Нефс гишила авай жегъил вичиз мутьльгъариз алахънавай, ада са ич атлана нэз кланзай. "Садазни аквазвач къван, са ич атундай бағьдин иеси кесиб жедач....", - лугъуз фикирарзай ада вичи-вичики.

Ихтиин фикирар гъхълубур тирдахъ вичив иннамишар жегъилди, эхирни, тарцелай са ич атлана ва ам цлан кланив нэз ацуъна. Ич тъльна, каш секин хъайдалай къулухъ жегъилди вичи авур къвалах гунағ тирди къатлана ва ада вичиз тъльметариз эгечна: "Чарадан малдал гъиль вегъез залай гъикл алақъна, за ич атун патал адан иесидивай ихтияр къачуначир къван?!".

Ихтиин фикиррик кваз, жегъил иеси жагъурин патал бағь галайвал рекье гътнана. Иеси гълттайла, гадади ада са икъл гътнана: "Халу, нақъз заз каша тади гузтай, гъавияй за, вавай ихтияр къачун тавуна, ви бағьдай са ич тъльна. Гила зун вавай бағышламишун тълабиз хтанва, вуна а ич заз гъалална кланзава".

"Кын хүй Аллагъдал, за ваз и кар бағьишдач. Чун Къияматдин юкъуз түш хъжеда, гъя члавуз лазим тир къарап къабулда", - жаваб хганя иесиди. Жегъил шехиз эгечна ва, меттерал акъвазна, минетариз баҳламишна: "Зун вири иийз гъазур я, вуна эцигдай шарттарлди ваз къвалахни иида, анжак заз ич тъльнай бағышламиша". Амма иеси вичин гафунилай саклани алатзавачир. Шехъзавай жегъил туна, ам вичин къвал галайвал рекье гъят хъувуна. Жегъилди адан гульгуни зверна ва вичин тълабун тикариз эгечна. Амма иесиди адан гафариз гъич ябни гузварир. Гъя икъл, ам къвализ гъах хъувуна, рак ахгална. Гада лагъайта, ракларин патав ацуъна, ада иеси къвалий экъеччун гульзетиз хъана. Адан вилерин нақъвар акъваззавачир. Адан вилерикай Къияматдин юкъуз гъикл а бағьдин иесиди Сад Аллагъдивай вичиз ич тъльнай жаза гун тълабдатла карагзай. И кар саклани фикирдай акът тийиз, гададин нақъвар мадни артух жевай. Иеси къвалий экъеччнамазди, гадади аддай мадни тълабиз баҳламишна: "Халу, зун умумърлух бағъда, гъакыи авачиз, къвалахиз гъазур я, анжак вуна заз а ич гъалал ая!". Гададин къевивал акурла, иесиди, фикирна хъиз, икъл гътнана: "Я хва, зун исята ваз бағъиш иийз гъазур я, амма са шартнуналди". Гададин чиниз экв хтанна, ам гъихътин шарт хъайитлани къилиз акъудиз гъазур тир.

Бағьдин иесиди гътнана: "Зи шартл ихътиндя я: вун зи рушал эвлениши хъун лазим я. Амма зи руш бишини я, бүркъуны. Ам месел алкъанва, къекъвез жеввайди туш. За газа вахт я ада са икъл акъвал. На адан къайгъу чугун лазим я ва ам гъыхътиди ята, гъя жуъре къабулна кланда. Эгер вун и шартнунал рази ята, за ваз бағъышда".

Жегъил ийир-тийир хъана. Ада вич набут папаҳ галаз гъикл яшамиш жедатла, къвалихъ-ийикъахъ гъикл гелкъведатла фикирар ийиз эгечна. Амма дунъядин и четинвал Къияматдин юкъуз Аллагъдин виллик гана кланзавай жавабдин четинвиллихъ галаз гекъигна хъиз, же-гъилди къарап къабулна: "За и дунъядал кечирмишзвай са гъвчли вахт, набут папаҳ гелкъуналди, эхда, и карди зун Къияматдин юкъуз бағьдин иесидин виллик ич тъльнай гудай жавабдикай хъуда".

Ихтиин къарап къабулай жегъилди бағьдин иесиди лугъуда: "Ви рушал эвлениши хъунал зун рази я ва за еке умуд кутазва - Аллагъ зи ниятдай зав регъимдадли эгечда".

- Лап хъсан, гътнана иесиди, - хемис юкъуз зи рушан патахъай вун зи къилив ша.

Хемис югъ алуқайла, икърар хъайи вахтунда ам бағьдин иесидин къвализ фена, вичин гележедин папал эвлениши хъун патал. Мехъерин югъ пърса касдиз виридалайни шад вахт ятлани, жегъилди и югъ маса тегъерда аквазвай. И юкъуз ам газа сефил тир.

Исламдин хабарар

Гъзурайди -
Мегъамед ИБРАГЫМОВ

"Лезги мискинда"

гъулгъула

Къавкъаздин мусурманрин управленииз Азербайжанда авай "Ашур" тъвар алай мискин (халкъдин къатара ам "Лезги мискин" яз машгъур я), гуя ина Сириядиз фидайбур гъазурзава лугъуз, агализ кланзавайдакай наразивалзавай арзаяр къвозва. "Жегъилар аниз капл ийиз фейила абурадикал дестейрин таъсирик акатзава", - лугъузва Къавкъаздин мусурманрин управленидин тариҳдинни культурадин "Ичеришехер" заповедника авай уполномоченный Гъажи Сурхай Мамедлиди. "Лезги мискинда" и делил инкарзава.

- Тайифа кардик акатай девирда Сириядиз анжак са кас фенва, - къейдзава "Верующие Самура" тъвар алай диндин тайифадин председатель Гъажи Фаигъ Мустафади. - И дуьшушдикай за къанун-къайда худай организни хабар ганай. Чна са касни рекъелай алуздавач. "Лезги мискинди" капл ийиз вищералди инсанар къвозва. Чна абуру ийизвай къвалхарал ва абурун ният-рал гъузчивал тухузувач. Гъажи Сурхай лагъанай ихтилатар къундармаяр я, - хабар гана Фаигъ Мустафади.

- Эгер Гъажи Сурхай Сириядиз физвай Азербайжандин дин гвай инсанрин къайгъу чугувзватла, вучиз ада "Нарадаран" ва "Маштаги" мискинрай Башар Асад хъуз фенвай азербайжанийрикай хабар къазвач? Абурукай бязибур элкъвена Азербайжандизни хтанва. Гъажи Сурхай Асад хъузвай азербайжанриз вилер акъалзава, чи мискинди са кас Сирияди авай дяведиз фенва лугъуз, чал гъужумзава, - гъхълудаказ наразивалзава Гъажи Фаигъ Мустафади.

Исламдин музеяр

Алай йисан мартдин эвел къилерай Австралиядин Мельбурн шегъерда Исламдин тариҳдин, Мегъамед Пайгъамбардин умумърдин, мусурманрин цивилизациядин экспонатар эцигда. Мадни башкъя, къилдин зал Исламдин искусстводин галерея патал чара ийда.

Австралияди ачуҳзавай музейдиз къведайбур патал гъакни шариатдин ва джагъаддин къетленвилерихъ, мусурмандин весийрихъ галаз таниш жедай мумкинвилер яратмишда.

Италиядин премьер-министр Энрико Леттади хабар гайвал, улкведин властири Венецияда Исламдин музей эцигун патал авай мумкинвилер ахтармишда. "Зун и кардив рикливай эгечда ва и проектдиз къетлен къиметни гуда", - къейдна политикиди Арабрин Сад хъанвай Эмиратриз официальный визит авур вахтунда.

Икъни жеда

Кувейтдай тир къвед лагъай сеферда эвлениши хъанвай мусурмандин хизанды арадал къвозвай бязи та-тутайвилер арадай акъудун патал вичин къве пабни са къвале хъун хъсан акуна. Анжак ам дериндай гъалат хъана.

Къвед лагъай папал эвлениши хъана са шумуд гъафтэ алатаидалай къулухъ, итим къвале авачир арада папарин арада къал-макъал акътнана. Сад лагъай папа къвед лагъайдаз кичерар гуз гатлунна. Къвед лагъайди "акъажунра" викъегъ хъана. Ада вичиз басрух гуз эгечайда кумаз-кумаз са шумуд гъуд вегъена, чин чухвана. Нетижада сад лагъайда, медицинадин ре-къяя гатунар тестикъарзай справка къачуна, полициядиз арза къненва. Вичин хизанды ада папарин арада ислявлевал хънин къайгъуда хъайи къве папан гъуль нетижада полициядин ре-къяя пътна.

Азандал

къадагъа

Израилдин гъкуматдиз азан гунал къадагъа эцигиз кланзава. Улкведин оккупациядин властири, гуя Израилдин куҷа хъанвай чувудрик хъказла лугъуз, Хеврон шегъерда авай Ибрагъиман мискиндиндай азан гуниз манивалзава.

Хеврон шегъерда авай вакуфрин (диндин ва я меръяматлувилин макъсад, аваз гъкуматдин ва я къилдин касди ганвай эмени) управленидин директор Тайсир Абу Снейхада лугъуз-вайвал, Израилдин гъкуматди къульне шегъердиз къвозвай чувудрин тереф хъзва, мусурманрин итикар кваз къазвач. Мадни башкъя, улкведин яракълу къуватрин векилри мискиндиндай гъхълудалди вири палестинвияр ахтармишава. Гъя са вахтунда хатасувал хънин мураддалди къиле тухузвай ихтиин серенжем чувудриз талукъарзава. Абуру са ахтармишни тавуна ачухава.

Аламатдин къел

"Къазахстандин Караганда шегъерда хиле къваларал араб чалалди "Аллагъ" ва "Мегъамед" къинар алай чулав къел ханва", - хабар гузва "ДейлиНьюс.кз." сайти.

Фермервиллин майишатдал машъул жевзай къазахри чин хипе ханвай къелкай Карагандадин Октябрьский райондин мискиндиндай хабар гана. Мискиндин имам Жанарбек хаэрэт Мамбаран гафаралди, абурун майишатда ихтиин къел пайде хъун Аллагъди и хизандиз ганвай берекат я.

Къейд ийин хъи, им Къазахстанда аеддинбур тушир гъайванар хазвай сад лагъай дуьшуш туш. Мисал яз, 2013-йисан гатфариз Акмолинский областдин са хурун са агъалидин майишатда кали къвалал араб чалалди "Аллагъ" къенвай дана ханай.

Папал гъил

хкажунай

Саудовский Аравиядин Катиф провинциядин судди вичин паб ракъун тълануланди гатай итим 30 юкъуз дустагъда ацуъардай ва 50 сеферда къамчидалди гатадай къарап акъудана.

Дишеълиди вичинни итимдин арада къалмакъал акътай вахтунда, ада вич ракъун тълануланди гатана лугъуз, провинциядин полициядиз арза къхъена. Къанун-къайда худай органи гъасиятда адан итим тахсиркар яз малумарна ва ам къуна. Суд къиле физвай вахтунда итимди вичин тахсиркарвал инкарзава. Анжак адан папа гъайи делилри, гатунрин къурбандин бедендад хъанвай хирери суддиз Саудовский Аравиядин агъали тахсиркар яз малумардай мумкинвал гана.

Россия виридалайни вилик ква

Сочида Паралимпиада кылес физ къе тамам са гъафте я. Россиядин хянавай команда, гъам вири санлай къазанмишнавай, гъамни къизилдин медалрин къадардал гъалтайла, виридалайни вилик ква. Накъ, 12-мартдиз, чи командаадин спортсменри вири санлай 47 медаль къазанмишнавай, абурукай 16 “къизилар” я. Къвед лагъай чкадал алай Германиядин командаадих къизилдин 6, 3-чкадал алай Украинадих къизилдин 3 медаль ава.

Мадни шад жедай кар ам я хьи, алатай жуумя юкъуз Олимпиададин ва Паралимпиададин меркездин “Фишт” стадиондал лап гуярчегдакас ва яргъалди рикел аламукъдай тегъерда ачуҳай Паралимпиададин къугъунра Россиядин спортсменри - руыгъиз викъегъбуру - чин лайихлувал, устадвал вини дережада аваз къалурзана. Виридалайни бегъерлу нетижаяр Паралимпиадада спортсменри биатлондай къалурна, спортдин и жуъредай чахъ 10 медаль ава. Виридалайни гзаф къизилдин медаларни - вири санлай 4 - алатай саласа юкъуз къазанмишна.

РИКЕЛ ХИН: хъультуун Паралимпиададин къугъунра дульядин 45 улькведай тир 500-далай виниз спортсменри - набут инсанри иштиракзана. Паралимпиада 16-мартдиз күттюгъ жеда.

Биатлон: гъалибвал къазанмишнавай спортсменар - россиявияр

Элкъвеј столдихъ веревирдна

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Эхиримжи вахтунда санлай Россияда, гъакъл чи республикадани массовый спорт вилик тухунин, ам къавачел ахъялдар хъувунин месслайрикай гзаф раҳаза, серенжемар къабулзана. Накъ, Махачкала, “Дагъустандин правда” газетдин конференциян запда кылес фейли элкъвеј столни гъа и месслайриз талукъарнавайди тир. Адан къвалихда РД-дин физический культурадин ва спортдин министерстводин отделдин начальник Махлуханум Мурзаевади, етим аялрин къвалин векил Елена Ключковади, ДГТУ-дин патав гвай футболдай илимдинни методикадин централдин руководитель Шамил Шихалиева, “Россиядин жаванвал” ДГСФО-дин председатель Аминулла Рабаданова, къезил атлетикадай ДЮСШ-дин тренер Альберт Рзаев, “Ирс” спортулбидин руководитель Варис Шамсуева, гъакъини “Дагправда” газетдин къилин редактордин заместител Олег Санеева, и газетдин спортдин отделдин заведующий Ширвани Айгунова ва маса журналистри иштиракна.

Элкъвеј стол ачухдайла, Олег Анатольевича алай вахтунда Россияда кылес физиав Паралимпиадада хейлин мумкинвилерикай магърум инсанри къалурзай къегъалвилер, руыгъдин жигъетдай викъегъвилер къедна.

Ахпа ада республикадин спортдин министерстводин векилдиз гаф гана, алай вахтунда Дагъустандада массовый спорт авай гъалдикай хабар къуна. Махлуханум Мусаевнади алай йисан 24-мартдиз, Москва, Кремлдин двореца, Россиядин Президент Владимир Путинан, гъакъл РФ-дин вири субъекттин кылес авай къасарин иштираквални аваз спортдиз талукъя яз мярекат тешкилдайдакай хабар гана. Малум хъайивал, анал къве месэла ве-

ревирдда: Олимпиададин ва Паралимпиададин къугъунрин нетижаяр, Россияда массовый спорт вилик тухун.

Къейд авун лазим я хьи, элкъвеј столдихъ советрин девирдихъ галас гекъигунар гзаф хъана, рахай гъар са касди (абурукай чехи паюнин умумурдин жаван ва жеғын вахтар советрин девирдада ацалтнавайбур тир) виликан девирда авай къайдаяр рикел хуникин галас санал, улькведен кылес акъвазнавай касаривай агъалияр массовый спортдал машъул хъунал гъалтайла, хъсан шартлар тешкилиз алакъяди къедна.

Минспортдин векилдин гафарай мадни чир хъайивал, тамам са йис идалай вилик Дагъустанда массовый спорт мадни чуру гъалда авай: анжак 9,6 % агъалияр физический культурадал машъул тир. Республикада массовый спорт вилик тухунал гъалтайла, къабулнавай Программа ава, амма ада тамамвилелди къвалихзава: физический культурадал машъул хъунал гъалтайла Россиядин субъекттийкай Дагъустан 81-чкадал ала.

Элкъвеј столдихъ рахай Аминулла Рабаданов республикадин спортдин школаляр авай гъалдикай, гзаф вахтара школайра физический культурадин тарсар гъа акатайвал кылес тухузвойдал, са шумуд мисал гъуналди, фикир желбна. Икъл, адан гафарай малум хъайивал, Дагъустанда 185 спортшкола кардик ква. Къадардал гъалтайла, Россияда чун 1-чкадал ала, амма чахъ ери авач. Хейлин спортшколаяр, иллаки хуярерин чайкайра иесисизвилелди гадарнавайди, бязи чайкайра абур администрацияндын кылес авай къасарин къараувулар акъваздай чайкайриз элкъевнавайди къедна.

Альберт Рзаев Дагъларин улькведе да къезил атлетика авай гъалдикай рахана. Икъл, Махачкала, “Труд” ста-

дион цийиклар түххкүр хъувуна, ишлемешиз вахкан са къадар вахт алатнаватлани, ана вири патарихъай къулагъал шартлар гъелелигда тешкилиз хъванвач.

Елена Крочковади массовый спорт школадилай башламиш жезва, гъавиляй школада аялар патал хъсан шартлар тешкилун иллаки жашиблу я лагъана. Ада физический культура патал гъафтеда пуд тарс тимил тирди, муаллимар тарсарив рикел газэ эгеч тийизвайди къедна. И кардал эхир эцигун патал къети серенжемар къабулун чарасуз я лагъана.

Малум тирвал, спортдин къугъунрин жуърэйрикай чи республикада виридалайни гзаф фикир гузвайди ва рикел алайди футбол я. Алай аямдин футболдин месслайрикай чи ватанэгъли, футболдин рекъяй чехи пешекар Шамил Шихалиев рахана. Кылди къачуртла, ада элкъвеј столдин иштиракчияр спортдин и жуъре вилик тухунал гъалтайла кылес тухванвай къвалихдихъ галас танишарна.

Массовый спорт вилик тухуникай вичин фикирар Варис Шамсуевани лагъана. Физический культурадал машъул жезвай къасарин къадар гъар йисуз са тимил хъайитлани артук хъуни, 2020-йисалди агъалийрин саки 40% массовый спортдал машъул хъуний план къилиз акъудиз алакъядахъ инанмишарна.

Эхирдай веревирдзавай месэла республикадин дережада, администрациирдин кылес акъвазнавай къасарин иштираквални аваз гъялун лазим тирди къейдна, элкъвеј столдин иштиракчияри са жерге теклифарни гана. Кылди къачуртла, физкультурадин тарсар анжак и рекъяй пешекарвал авай муаллимар кылес тухун, гъар са цийи къвал эцигна, ишлемешиз вахкудайла ам спортдин майдан галачиз вахкунтийн ва икъл мад.

“Анжи” “Рубин” - 1:0

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

АЛАЙ ЙИСАН 9-марта Каспийскдин “Анжи-Аренадал” футболдай Россиядин чемпионатдин 20-турдин сергъятра аваз “Анжи” Казандин “Рубин” команда къабулна. Къуѓунин 83-декъиъада Одил АГЬМЕДОВА Александр БУХАРОВАл агакъарай туп ада Казандин командаадин варариз ракъурна. Им лап важиблу, гъа са вахтунда лап газа гузетай туп хъана. “Анжидин” къилин тренер Гъажи Гъажиев вири футболистири и гъалибвал командаадих рикел кузвай тамашачийриз бахшуванди малумарна.

“Анжидин” нубатдин къуѓуниз тамашиз атанвай-бурун арада РД-дин Кыл Рамазан АБДУЛАТИПОВ, клубдин иеси - чи ватанэгъли Сулейман КЕРИМОВ, Дагъустандин командаада вилиқдай къугъвай, агъзур-ралди дагъустанвийрин рикел алай футболист Самюэль ЭТО’авай.

“АНЖИ”: Кержаков, Ещенко, Гъажиев, Епуряну, Григалава, Тагъирбеков (Быстров, 61), Агъмедов, Мкртчян, Алиев (Билялетдинов, 76), Смолев (Сердеров, 72), Бухаров.

“РУБИН”: Рыжиков, Кузьмин, Навас, Бурлак, Набиуллин, Камболов (Муллин, 46), Могилевец, Торбинский (Нуров, 84), Еременко, Карадениз, Девич.

Гъикъван гъайиф жедай кар ятлани, икъван чавалди Россиядин чемпионатда кылес тухвай вири къугъунра “Анжи” кумукунай. И сеферда къазанмишай гъалибилини, вири санлай 11 очко къазанмишунади, турнирдин таблицада “Анжи” эхиримжи чкадилай алуднада.

“Анжи-Аренадал” къилин феи къугъун тамашачийрин рикера яргъалди амукъдайдаз элкъвена. Къейд тавуна жеда, и юкъуз меркезда, гъакъл Каспийскдани пис гар авайтлани, футболдиз тамашиз стадиондал атанвайбурун къадар тимил тушир. Къвед лагъай тайм башламишталди, ял ядай вахтунда, Дагъустандин Кыл Рамазан Гъажимурадовича Камерундай тир футболист Самюэль Это, Одив - республикадин виридалайни чехи награда - “Дагъустан Республикадин вилик лайхлувилерай” орден вахкан, гуярчег ваза - пишкешна.

РИКЕЛ ХИН: Это, О “Анжидик” кваз тамам къве йисуз (2011-2013 й.) къуѓувана, гъатта капитанвилин везифаярни тамамарнай. “Анжи” командаадик кваз ада вири санлай 72 къуѓуна иштиракна, 36 туп яна. И икъара лагъайтла, “Тоттенхэм” командаадих галас къугъвадай чавуз Самюэль Это, Одив - республикадин виридалайни чехи награда - “Дагъустан Республикадин вилик лайхлувилерай” орден вахкан, гуярчег ваза - пишкешна.

- Ас салам алайкум! Зун къвализ хтунал лап шад я. Зи квехъ вил хъанвай, - салам гайдалай къулухъ Это, Одив француз чалалди лагъай гафар стадиондал къватлар гурлуга калар ягъуналди, адан тъвар къаз гъараонар авунади къаршиламишна. Вичин нубатдай яз Самюэль Это, Одив республикадин къилин авай къасариз ихтиин чехи награда гунай чухсагъул малумарна. Командаадих еке гележег жедайдахъ инанмишарна.

Нубатдин къуѓун “Анжи” 17-марта, Москвада “Спартак” командаадих галас къилие тухуда.

* * *

И икъара “Анжидих” генеральный цийи директор хъанвайдакай малумарна. Рикел хин: и къуллугъдал чи ватанэгъли Айваз Къазиагъамедов алайди тир. Гила ам Россиядин футболдин премьер-лигадин (РФПЛ) умуми собранидин къааралдади “Лига-ТВ” компания-дин генеральный директорвиле тайинарнава.

“Анжидин” генеральный директор Мегъамед Исаев икъван чавалди “Дагдизель” командаадин гъа и къуллугъдал алайд. 1998-2000-йисара ада Махачкала, “Динамо” командаадин къилин тренервилени къвалихнай.

Волейболдай акъажунар

Рагъидин ЭМИНОВ

Ахцегърин 1-нумрадин СОШ-дин спортзалда райондин идараирин күллугъчийрин ва спортшколайрин векилрин арада волейболдай турнир кыле фена. Ам "Ахцегъ район" муниципальны райондин кыл О.М. АБДУЛКЕРИ-

МОВА кыил кутуналди ва ам вич спонсор яз "Чун терроризмдиз ва экстремизмдиз акси я", "Наркотикриз - въя!" лишандик кваз тухвана. Серенжем, күрүр гаф раҳуналди, райадминистрациядин кыил **Ш.АРУХОВА** ачуна. Ада турнирдин мурад жегъилприн арада терроризмдин, экстремизмдин идеяяр, наркомания чукунлиз аксивал авун

тириди, идалай гүгъульнизд и жуъредин турнир Дағыустандин Кыйблепатан районрин жеъилприн арадани тешкилдайди къеднан.

Турнир ачухунин мярекатдиз талукъ яз райондин искуствоирин школярин күйлердайбурун дестеди инал милли са шумуд күвүл устадвилледи тамамарна. Турнир "Сельсовет Ахтынский" СП-дин администрациядин ва Ахцегърин 2-нумрадин СОШ-дин командаирин күгүннилай башламишина.

Акъажунра вири санлай 11 командади иштиракна. Турнирдин нетижайрай сад лагъай чакиди "Сельсовет Ахтынский" СП-дин администрациядин команда лайихлу хъана. 2-чка А.Гъаниеван тіварунихъ галай спортшколадин командаи куна. 3-чакиди Смуғуулрин хуърүн команда лайихлу хъана. Ківенківчи чакириз лайихлу хъайи командаириз спонсордин патай талукъ тирвал 20, 10, 5 агъзур манат пулар ва 1,2,3-дережадин дипломар гана.

2-чакидиз лайихлу хъана

И ЙИКЪАРА волейболдай Ахцегъ райондин рушарин (тренер Н.Муталибов) хянавай командаи Кыйблепатан зонадин ківенківчилик патал Огни шегъерда тухтай турнирда иштиракна. Иниз 17 командаидин векилар атанвай. И акъажунра чи командаи Огни шегъердин (2:0), Кыргызстан (2:1), Къаякентдин (2:1) командаирин винелгъалибвал къазанмишнали, 2-чка куна.

Лугъун лазим я хъи, эхиримжи вахтара чи волейболисткайри къазанмишнавай агалкүнүрк и командаидин тренер Нурамет Муталибован, командаидин членар тир

Диляра Гъажиевадин, Каминат Султановадин, Мерзия Алиягаевадин, Фирзуза Мұгуловадин, Этер Магъмудовадин, Роза Гъажикъулиевадин, Назлу Алихановадин, Эльнара Гъаниевадин, Татьяна Леликовадин, Самира Мирзоевадин, гъакыни спортшколадин завуч ва тренер Б.Нурагъмедован, тренер Х.Алиярован чалишишиленирин еке пайни ква. Мартдин вацран эхирра чи рушарин волейболдин командаи РД-дин ківенківчилик патал Каспийск шегъерда кыиле фидай турнирда иштиракдайлал.

Азаддаказ къуршахар къунай турнирар

САТИМИЛ вахт идалай вилик Ахцегъя А.Гъаниеван тіварунихъ галай ДЮОСШ-дин спортзалда 1997-1998-йи-сарадидедиз хъанвай гадайрин арада зональный ківенківчилик патал азаддаказ къуршахар къунай акъажунар кыиле фена. Абура Ахцегъ, Рутул, Докъузпара ва Мегъарамдхурун районрин командаирин иштиракна.

Гъасирдал къизгындиз кыиле фейи бягъсера Х.Халифатова (42 кг, Рутул), А.Гъаниева (46 кг, Мегъарамдхурун), Р.Магъарамова (50 кг, Ахцегъ, тренер М.Гъажиев), Н.Гульалиева (54 кг, Ахцегъ, тренер Ф.Садыхов), Р.Мамедова (58 кг, Ахцегъ, тренер З.Гъаниев), Б.Мисриханова (63 кг, Ахцегъ, тренер М.Гъажиев), А.Нурагъмедова (69 кг, Ахцегъ, тренер Ф.Садыхов), А.Исмайлова (76 кг, Ахцегъ, тренер М.Ағымадов), М.Рагымова (85 кг, Мегъарамдхурун), К.Ағамуғланова (100 кг, Ахцегъ, тренер Ф.Гъаниев) чин занланвиллин категорийрай 1-чаяр куна.

Акъажунра 1-2-чаяр кур спортымениз 1 ва 2-дережайрин медалар, дипломар гана. Чна умудзава хъи, чи жегъил пагъливанрихъ идалай къулукъ мадни хъсан нетижай жеда.

* * *

И мукъвара Ахцегърин 1-нумрадин СОШ-дин спортзалда райцентрлар алай 2-нумрадин ва Докъузпара райондин Цийи Къарақуруе хурун ДЮОСШ-тин тербиячийрин арада азаддаказ къуршахар къунай дүстүрли турнир кыиле фена. Ам ватан хуьдайбурун йикъаз талукъарнавай. Адан

Турнирда 1-чакириз лайихлу хъайи пагъливанар чин тренеррихъ галаз

спонсорвал авурбур 2-нумрадин ДЮОСШ-дин тренерар Ж.Жалиловин 3.Гъаниев тир. И турнирда 30-далай виниз спортсмени иштиракна.

Къизгындиз кыиле фейи акъажунарин нетижада чин занланвиллин категорийрай 1-чаяр 1 ва 2-нумрайрин ДЮОСШ-тин векилар тир Ф.Мамедова (26 кг), Ш.Ризаева (31 кг), С.Гъасанова (35 кг), Р.Мамедова (60 кг), К.Къазимегъамедова (62 кг), Р.Мурсалова (50 кг) куна. 2-чакириз А.Гъажиев (38 кг), С.Зуғърабов (62 кг), Р.Жамироев (66 кг), Р.Эмиров (70 кг), Н.Мирзоев (66 кг), Х.Алиягаев (56 кг), М.Ағымедов (70 кг) лайихлу хъана.

Къиле фейи акъажунра гъакыл Къаралуридин ДЮОСШ-дин векилар тир А.Шихов (38 кг), Р.Рамазанов (69 кг), Х.Сулайманов (34 кг) - 1-Э.Султанов (62 кг), Р.Рамазанов (50 кг), Н.Султанов (58 кг) 2-чакириз лайихлу хъана.

Акъажунра приздин чаяр курвири спортсмениз гүйриметдин грамотаяр гана. И турнирда тафаватлу хъайи жегъил пагъливанрикай кылдин команда тешкилнава. Абура иондин вацра Ахцегъя жаванрин арада азаддиз къуршахар къунай кыиле тухдай турнирда иштиракда. Умудзава хъи, анани чи жегъил пагъливанри ківенківчи чакириз къада.

Дүккәндик халқарын
хүрекар

Эрменийрин лавашдикай
вуч гъазуриз жеда?

Эрменийрин лаваш - им лап къелечдиз чкалар яна чранвай фу я. Ам квевай ківале тавадани чраз жеда, амма эхиримжи вахтара чи түквенрай чранвай, гъазуран лавашар маса гузва. Къелечі лаваш неинки хүрекрихъ галаз нез, гъакыни адакай вичикайни лап тіямлу, фад гъазуриз жедай, тамам тухардай хүрек ийиз жеда.

"Лазанъя"

Лазанъя гъазурун патал чаз лазим къведай продуктар:

пуд лаваш;

моцарелла (ва я голландский сортунин гъи

кіеви ниси хайылтлани жеда) 400гр.;

вад виш гр. регъенвай як;

Михъна, тёркадай янавай помидорар (я туш хъи, маринад помидорар) 500мл.;

са силих серг;

куй тіямдиз килигай къел, истивут.

Регъенвай як зейтундин (ам авачиз хайитла, маса яғылу, я туш хъи, цуурнавай чөм ишлемишиз жеда) яғылу цана чрада ва күй тіямдиз килигайвал къелни истивут кважда.

Ниси тёркадай яда. Серкин силих лап къульдақаз күткүнна, амни кылди яғылуда чрада ва адаз томатдин миже яна града. Тавадин кілане твадай лаваш хун тавунвай, дүзди хын чарасуз я.

Чразвай къапунив дүйдъвер гүціна, лаваш эцигда. (Лаваш күй къапунин къадардиз ва кіалубидиз киглина аттуда). Лавашдивай томатрин миже гүцілайдалай күлпүх, адапинелай регъенвай, чранвай як экляда. Жезмай къан сад хызы экляна кіланда. Регъевай якун винелай тёркадай янавай ниси кважда. Адан винелай мад са лаваш эцигда ва гъя икі са-са къат гъазурда.

Лавашдин эхиримжи къатунин винелайни томатдин миже гүціна, аламай ниси кважа хъийиде ва вилликамаз ифирнавай духовкада са зур сятина къван чрада. Чрадалди вилик къаб винелай, адахъ къалпагъ аватла гъадалди, я тахъйтла фольгадалди кіевирна кіланда. Жедалди са вад декъикъа амаз лазанъя духовкадай акъудна, винелай кважнавай ниси яру хъежедалди духовкада хутада.

Гъя и къайдада, квевай эрменийрин лавашдин къатара, ківале авай маса продуктарни тұна чраз жеда.

Гъазурайди - Жамиля Гъасанова.

